

ΤΜΗΜΑ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

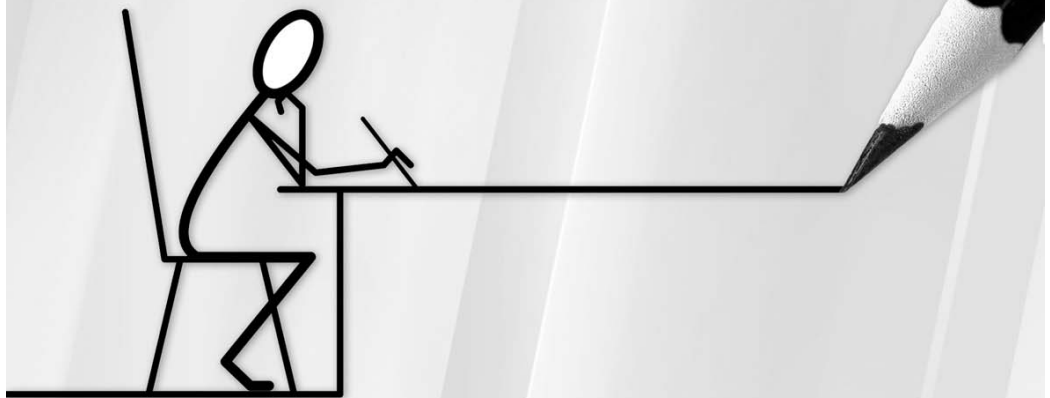
ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΟΔΗΓΟΣ ΣΤΟΥΔΩΝ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ
ΕΤΟΣ

2010 - 2011

Την έκδοση του Οδηγού Σπουδών επιμελήθηκαν: α) από τον Τομέα Φιλοσοφίας ο κ. Γιώργος Ζωγραφίδης, επίκουρος καθηγητής, β) από τον Τομέα Παιδαγωγικής ο κ. Γιώργος Ζαρίφης, λέκτορας, και γ) από τη Γραμματεία η κ. Αναστασία Ηλιοπούλου, γραμματέας του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής.

Ο Οδηγός Σπουδών εκτυπώθηκε από τον εκδοτικό οίκο Αδελφών Κυριακίδη Α.Ε, Κωνσταντίνου Μελενίκου 5, Τ.Κ. 10564, τηλέφωνο 2310-208540, Fax 2310-245541.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος του Προέδρου του Τμήματος	7
------------------------------------	---

1. ΓΕΝΙΚΑ

1.1.	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	9
1.2.	Φιλοσοφική Σχολή	9
1.3.	Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής	9
1.4.	Προσωπικό Τομέα Φιλοσοφίας	10
1.5.	Προσωπικό Τομέα Παιδαγωγικής	12
1.6.	Λοιπό Προσωπικό του Τμήματος	14
1.7.	Βιβλιοθήκες	14
1.8.	Εργαστήρια	15
1.9.	Ερευνητικές Μονάδες	16
1.10.	Διακίνηση φοιτητών και φοιτητριών	17
1.11.	Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής	19
1.12.	Σπουδές των φοιτητών και φοιτητριών με ειδικές ανάγκες	20
1.13.	Διάφορα	21

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

2.1.	Γενικές πληροφορίες	22
2.2.	Παλιό Πρόγραμμα Σπουδών	24
2.3.	Νέο Πρόγραμμα Σπουδών – κατεύθυνση Φιλοσοφίας	25
2.4.	Νέο Πρόγραμμα Σπουδών – κατεύθυνση Παιδαγωγικής	28
2.5.	Πρακτική Άσκηση	31

3. ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ 2010-2011

3.1.	Μαθήματα Φιλοσοφίας	33
3.2.	Μαθήματα Παιδαγωγικής	34
3.3.	Λοιπά Μαθήματα	37
3.4.	Περιγραφές μαθημάτων Φιλοσοφίας	40
3.5.	Περιγραφές μαθημάτων Παιδαγωγικής	54
3.6.	Κωδικοποίηση των μαθημάτων κατεύθυνσης του Τομέα Παιδαγωγικής	68

4. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

4.1.	Προσφερόμενα μαθήματα	71
4.2.	Κανονισμός λειτουργίας του ΠΜΣ	75

5.	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ «ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ»	
5.1.	<i>Προσφερόμενα μαθήματα</i>	81
5.2.	<i>Υπουργική απόφαση λειτουργίας</i>	87
6.	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ: «ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ/ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ»	
6.1.	<i>Προσφερόμενα μαθήματα</i>	91
6.2.	<i>Υπουργική απόφαση λειτουργίας</i>	92

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Με την ευκαιρία της έναρξης του νέου ακαδημαϊκού έτους και της έκδοσης του φετινού Οδηγού Σπουδών (2010-2011) καλωσορίζω όλες τις φοιτήτριες και όλους τους φοιτητές, ανεξαρτήτως εξαμήνου φοίτησης και επιπέδου (προπτυχιακού και μεταπτυχιακού), ιδιαίτερα τις πρωτοετείς και τους πρωτοετείς φοιτητές, ευχόμενος σε όλες και σε όλους, καθώς και στα μέλη του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (διδασκτικό-ερευνητικό, διοικητικό κ.ά. προσωπικό), υγεία, δημιουργικότητα και επίτευξη των επιδιωκόμενων στόχων μας. Από την πλευρά μου, όπως, νομίζω, έπραξα και στο περασμένο ακαδημαϊκό έτος, υποσχομαι ότι θα καταβάλλω κάθε δυνατή προσπάθεια, ώστε να βοηθήσω προς την κατεύθυνση αυτή.

Είναι, ωστόσο, γνωστό σχεδόν σε όλες και σε όλους μας πως καμία προσπάθεια δεν μπορεί να ευοδωθεί και να επιφέρει θετικά αποτελέσματα, αν δεν επικρατούν ευνοϊκές συνθήκες και αν δεν υπάρχουν οι κατάλληλες βασικές προϋποθέσεις. Με εφελτήριο, λοιπόν, τη θέση αυτή, θέλω να επισημάνω εμφαντικά πως θα επιδιώξω σθεναρά, όσο βέβαια εξαρτάται από μένα, τη δημιουργία και την εξασφάλιση τέτοιων συνθηκών και προϋποθέσεων που θα επιτρέψουν την αραστή συνεργασία ανάμεσά μας και θα βοηθήσουν προς την επίτευξη του κοινού στόχου. Ελπίζω και εύχομαι ότι με την προσπάθεια όλων μας θα πετύχουμε να αναδείξουμε την αίγλη, το κύρος, την αναγνώριση και την προσφορά που είχε και έχει το Τμήμα μας στα φιλοσοφικά, παιδαγωγικά, εκπαιδευτικά, πολιτιστικά και κοινωνικά δρώμενα της χώρας, και όχι μόνο.

Αυτό συνεπάγεται ότι οι αντιθέσεις και οι αντικρουόμενες απόψεις και θέσεις όλων όσοι εμπλέκονται στα δρώμενα του Τμήματός μας, για όποια θέματα και ζητήματα που μας αφορούν, είναι ευπρόσδεκτες και γόνιμες· οφείλουν, ωστόσο, να συζητούνται και να μην υποθόσκουν ανάμεσά μας. Ο διάλογος αποτελεί, άλλωστε, όπως όλες και όλοι γνωρίζουμε, ίσως το πλέον κατάλληλο και πρόσφορο παιδαγωγικό, παραγωγικό μέσο το οποίο συμβάλλει στην απόκτηση και στην καλλιέργεια των διαπροσωπικών μας σχέσεων, στην εύρυθμη λειτουργία του Τμήματός μας εν γένει, καθώς και στην επίτευξη των στόχων μας, να καταρτίσουμε, δηλαδή, μελλοντικούς εκπαιδευτικούς που να διακρίνονται από υπευθυνότητα, επιστημονικό ήθος, ανθρωπιστική παιδεία, ελεύθερη έκφραση, σκέψη και πράξη, επαγγελματική συγκρότηση και ανάπτυξη, όπως επιστημονική γνώση (φιλοσοφική, παιδαγωγική), δεξιότητες και ικανότητες επικοινωνίας, συνεργασίας, ανάληψης πρωτοβουλιών, αυτενέργειας κ.ά. Με τον τρόπο αυτό θα μπορέσει να διατηρήσει το Τμήμα τα ήδη αναγνωρισμένα κεκτημένα του και να επιτύχει την ανοδική του πορεία.

Κλείνοντας τον πρόλογο αυτό, εύχομαι και πάλι στα μέλη του διδακτικού και ερευνητικού προσωπικού όλων των βαθμίδων, στο διοικητικό προσωπικό, στις φοιτήτριες και τους φοιτητές (προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς) δημιουργικότητα, επαγγελματική και ακαδημαϊκή εξέλιξη, διάλογο επί επιστημονικών θεμάτων, ζητημάτων και αρχών, στοχασμό, ειρηνική συνύπαρξη, κατανόηση και ανθρωπιά, την οποία έχουμε όλες και όλοι αφενός ανάγκη και αφετέρου υποχρέωση να την πετύχουμε και να τη διαφυλάξουμε.

Θεσσαλονίκη, 30 Ιουνίου 2010

Καθηγητής Δημήτριος Χρ. Χατζηδήμου
Πρόεδρος του Τμήματος
Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής

1. ΓΕΝΙΚΑ

1.1. ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΠΡΥΤΑΝΗΣ: Ιωάννης Μυλόπουλος
ΑΝΤΙΠΡΥΤΑΝΕΙΣ: Σοφία Κουϊδου-Ανδρέου
Δέσπω Λιάλιου
Ιωάννης Παντής

1.2. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Η Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης ιδρύθηκε το 1925 και άρχισε να λειτουργεί το 1926. Σήμερα απαρτίζεται από 8 Τμήματα: α) Φιλολογίας, β) Ιστορίας και Αρχαιολογίας, γ) Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, δ) Ψυχολογίας, ε) Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, στ) Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας, ζ) Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας και η) Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας.

ΚΟΣΜΗΤΟΡΑΣ: Μιλτιάδης Παπανικολάου

ΠΡΟΕΔΡΟΙ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ:

Τμήμα Φιλολογίας:	Μιχαήλ Χρυσανθόπουλος
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας:	Στυλιανός Ανδρέου
Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής:	Δημήτριος Χατζηδήμου
Τμήμα Ψυχολογίας:	Βασιλική Δεληγιάννη-Κουϊμτζή
Τμήμα Αγγλικής Γλώσσας και Φιλολογίας:	Ελισάβετ Σακελλαρίδου
Τμήμα Γαλλικής Γλώσσας και Φιλολογίας:	Ιωάννης Κούρτης
Τμήμα Γερμανικής Γλώσσας και Φιλολογίας:	Ελένη Μπουτουλούση
Τμήμα Ιταλικής Γλώσσας και Φιλολογίας:	Αντώνης Τσομπάνογλου

1.3. ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

Το Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής απαρτίζεται από δύο τομείς: τον Τομέα Φιλοσοφίας και τον Τομέα Παιδαγωγικής. Προσφέρει:

- πτυχίο Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (με κατεύθυνση Φιλοσοφίας ή Παιδαγωγικής), καθώς και 3 μεταπτυχιακά προγράμματα:
- στη Φιλοσοφία
- στην Παιδαγωγική
- στην ειδίκευση εκπαιδευτικών/σχολικών ψυχολόγων στην Παιδαγωγική της ισότητας των φύλων

Πρόεδρος: Δημήτριος Χρ. Χατζηδημού

Αναπληρώτρια Πρόεδρος: Δήμητρα Ν. Σφενδόνη-Μέντζου

Η Γενική Συνέλευση του Τμήματος απαρτίζεται (σε πλήρη σύνθεση) από:

α. τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος

β. έναν (1) εκπρόσωπο του Ε.Ε.ΔΙ.Π.

γ. έναν (1) εκπρόσωπο του Ε.Τ.Ε.Π.

δ. τέσσερις (4) εκπροσώπους των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών

ε. δώδεκα (12) εκπροσώπους των φοιτητών/τριών

Επιτροπή φοιτητικών ζητημάτων

Συμμετέχουν: ο Πρόεδρος και ο Αναπληρωτής Προέδρος του Τμήματος, οι Διευθυντές των Τομέων, ένας εκπρόσωπος των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών, δύο εκπρόσωποι των προπτυχιακών φοιτητών/τριών και ο εκπρόσωπος Ε.Τ.Ε.Π., όταν πρόκειται να συζητηθούν θέματα που αφορούν το Ε.Τ.Ε.Π.

1.4. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ: Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου

	Γραφ.	Τηλ. Παν.	Τηλ. Κατ.	e-mail
ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ				
Σωκράτης Δεληβογιατζής <i>Φιλοσοφία</i>	216στ' π.κ.	997334	2310.426250	sodelis4@gmail.com Delso48@yahoo.com
Αλεξάνδρα Δεληγιώργη <i>Συστηματική Φιλοσοφία με έμφαση στη Φιλοσοφία των Κοινωνικών Επιστημών</i>	208δ π.κ.	997344		adeli@edlit.auth.gr
Βασίλειος Κάλφας <i>Συστηματική Φιλοσοφία</i>	208α π.κ.	997438	2310.279142	kalfas@phl.uoc.gr
Ιωάννης Πλάγγεσης <i>Ιστορία της Νεότερης & Σύγχρονης Πολιτικής & Κοινωνικής Φιλοσοφίας</i>	216α π.κ.	997366	2310.927835	yplanges@phil.auth.gr
Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου <i>Φιλοσοφία της Επιστήμης</i>	214 π.κ.	997325	2310.453684	sfendonis@edlit.auth.gr
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ				
Παύλος Καϊμάκης <i>Συστηματική Φιλοσοφία: Γνωσιολογία – Αισθητική</i>	208η π.κ.	997311	2310.204137	
Φιλήμων Παιονίδης <i>Ηθική και Πολιτική Φιλοσοφία</i>	421δ ν.κ.	997376	2310.815715	peonidis@edlit.auth.gr

Θεόπη Παρισάκη <i>Ιστορία της Φιλοσοφίας με ιδιαίτερη αναφορά στη Φιλοσοφία του 18^{ου} αι.</i>	208ε π.κ	997356	2310.285700	thparisa @edlit.auth.gr
---	----------	--------	-------------	----------------------------

---

ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Παναγιώτης Δόικος <i>Φιλοσοφία: Γνωσιολογία – Οντολογία – Αισθητική</i>	209α π.κ.	997322	2310.428738	
Γιώργος Ζωγραφίδης <i>Βυζαντινή Φιλοσοφία</i>	Ν.πτέρυγα Φ.Σ. 5α	997995		zograf @edlit.auth.gr
Παναγιώτης Θανασάς <i>Ιστορία της Φιλοσοφίας</i>	Ν.πτέρυγα Φ.Σ. 5α	997551		pan @thanassas.gr
Θεόδωρος Πενολίδης <i>Φιλοσοφία: Οντολογία και Γνωσιολογία</i>	Ν.πτέρυγα Φ.Σ. 5α	997564	2310.461481	thepenol @edlit.auth.gr

---

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Μαρία Δημητριάδου	204 π.κ.	997980		mdimit@ lib.auth.gr
Ελένη Κεραμιδάκη	204 π.κ.	997318		
Νανά Μηνοβγιούδη-Ελευθερίου	215 π.κ.	997319		mino@ edlit.auth.gr
Αμιλία-Ιουλία Τριανταφύλλου	204 π.κ.	997953		

ΟΜΟΤΙΜΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Δημήτρης Ανδριόπουλος
Νικόλαος Αυγελής
Αθηνά-Τερέζα Πεντζοπούλου-Βαλαλά

ΕΠΙΤΙΜΟΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ

Κωνσταντίνος Δεσποτόπουλος
Ilya Prigogine
Josef Simon
John Anton
Κώστας Αξελός †
Ευάγγελος Μουτσόπουλος

Η Γενική Συνέλευση του Τομέα απαρτίζεται (σε πλήρη σύνθεση) από:

- α. τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τομέα
- β. έναν (1) εκπρόσωπο των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών
- γ. τέσσερις (4) εκπροσώπους των προπτυχιακών φοιτητών/τριών

1.5. ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΟΜΕΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: (θα ανακοινωθεί τον Σεπτέμβριο)

	Γραφ.	Τηλ. Παν.	Τηλ. Κατ.	e-mail
ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ				
Σιδηρούλα Ζιώγου-Καραστεργίου <i>Ιστορική Παιδαγωγική και η διάσταση του φύλου στην εκπαίδευση</i>	209 ^β π.κ.	997355	2310.925671	ziogou@edlit.auth.gr
Μιχάλης Κελπανίδης <i>Μεθοδολογία Παιδαγωγικής Έρευνας και Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης</i>	216 ^δ π.κ.	997364	2310.343355	kelpanid@edlit.auth.gr
Ζωή Παπαναούμ <i>Σχολική Παιδαγωγική και Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση</i>	115 π.κ.	997346		zoipapa@edlit.auth.gr
Δημήτριος Χατζηδήμου <i>Σχολική Παιδαγωγική</i>	216 ^β π.κ.	997316	2310.453913	dimch@edlit.auth.gr
ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΕΣ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ				
Δημήτρης Μαυροσκούφης <i>Διδακτική Μεθοδολογία</i>	208 ^θ π.κ.	997976		dmavrosk@edlit.auth.gr
Κωνσταντίνος Μπίκος <i>Σχολική Παιδαγωγική και Νέες Τεχνολογίες</i>	216 ^γ π.κ.	997385	2310.694422	bikos@edlit.auth.gr
ΕΠΙΚΟΥΡΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ				
Μάρω Δόικου <i>Ειδική Αγωγή</i>	208 ^ς π.κ.	997312	2310.311044	maro@edlit.auth.gr
Αναστασία Κεσίδου <i>Συγκριτική Παιδαγωγική και Διαπολιτισμική Εκπαίδευση</i>	421 ^ε ν.κ.	997580	2310.819747	akesidou@edlit.auth.gr
Μπονίδης Κυριάκος <i>Σχολική Παιδαγωγική και Παιδαγωγική της ειρήνης</i>	209 ^γ π.κ.	997232	2310.212136	bonidis@edlit.auth.gr
Ελένη Χοντολίδου <i>Σχολική Παιδαγωγική</i>	216 ^ς π.κ.	997367	2310.254191	hodol@edlit.auth.gr
ΛΕΚΤΟΡΕΣ				
Γεώργιος Ζαρίφης <i>Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση</i>	208 ^θ π.κ.	997893		gzarifis@edlit.auth.gr
Δημήτριος Σταμοβλάσης <i>Μεθοδολογία Κοινωνικής Έρευνας – Στατιστική</i>	216 ^δ π.κ.	997364		stadi@phil.auth.gr
Βασίλειος Φούκας <i>Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης (υπό διορισμό)</i>	209 ^β π.κ.	997355	2313. 000374	vasilis_foukas@yahoo.gr

---

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ

Άννη Βαβλιάκη	111 π.κ.	997329		anni@edlit.auth.gr
Βασιλική Κατσαουνίδου	216 π.κ.	997358	2310.941453	vkatsaou@edlit.auth.gr
Παρασκευή Χατζηπαναγιώτου	111 π.κ.			voulacha@edlit.auth.gr
Ιωάννα Παζαρόγλου	216 π.κ.	997328		jopaz@edlit.auth.gr

Ε.Ε.ΔΙ.Π.

Όλγα Παντούλη	207 π.κ.	997329	23920.28109	pantouli@edlit.auth.gr
----------------------	----------	--------	-------------	------------------------

---

Ε.Τ.Ε.Π.

Κυριακή Λεοντιάδου	111 π.κ.	997338	2310.916911	k11leo@edlit.auth.gr
---------------------------	----------	--------	-------------	----------------------

---

ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΣ

Γιώργος Τσεσμετζίδης	111 π.κ.	997349	2310.849637	
-----------------------------	----------	--------	-------------	--

---

ΟΜΟΤΙΜΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Ανδρέας Μιχαηλίδης-Νουάρος †
Παναγιώτης Δ. Ξωχέλλης
Νικόλαος Π. Τερζής

ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ

Νικόλαος Βαρμάζης

ΕΠΙΤΙΜΟΙ ΔΙΔΑΚΤΟΡΕΣ

Hermann Röhrs

Η Γενική **Συνέλευση** του Τομέα απαρτίζεται (σε πλήρη σύνθεση) από:

- α. τα μέλη Δ.Ε.Π. του Τομέα
- β. έναν (1) εκπρόσωπο του Ε.Ε.ΔΙ.Π.
- γ. έναν (1) εκπρόσωπο του Ε.Τ.Ε.Π.
- δ. έναν (1) εκπρόσωπο των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών
- ε. τέσσερις (4) εκπροσώπους των προπτυχιακών φοιτητών/τριών

ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ (βάσει του ΠΔ 407/80)

Μαρία Αντωνίου	25510.37532	adonioum@otenet.gr
Συμεών Δεγερμεντζίδης	2310.948980	simon_deg@yahoo.com
Ουρανία Καλογερίδου	2310.810046	caelestiselpis@hotmail.com
Δημήτριος Κόκορης	2310.240054	dkokoris@otenet.gr
Ελένη Λάππα	210.2918489	lappael@edlit.auth.gr

Μιχαήλ Μπαρτσιώδης	2310.267471	mbart@otenet.gr
Βασίλειος Μπετσακός	2310.919547	bbetsakos@hotmail.com
Χριστίνα Παπαχρήστου	2310.673665	plotinos@edlit.auth.gr
Πάυλος Περπερίδης	23810.83006	pfperper@sch.gr
Εμμανουήλ Περράκης	210.6447675	emmperr@gmail.com
Βασίλειος Τσιότρας	2310.459785	tsiotras@edlit.auth.gr
Βασίλειος Φούκας	2313.000374	vasilis_foukas@yahoo.gr

Οι ειδικοί επιστήμονες θα προσληφθούν εφόσον δοθούν οι αναγκαίες πιστώσεις από το Υπουργείο Παιδείας.

1.6. ΛΟΙΠΟ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΜΗΜΑΤΟΣ

Γραμματεία (κτίριο Διοίκησης, 3^{ος} όροφος)

Αναστασία Ηλιοπούλου , Γραμματέας	995206	
Μανώλης Μητσόπουλος	995203	emitsopo@edlit.auth.gr
Αποστολία Μούντιου	991608	
Βασιλική Σαχανίδου	991624	
Γραμματεία	996772 fax	info@edlit.auth.gr

Διοικητικό προσωπικό

Μελίνα Καραμανλίδου	215 π.κ.	997993	kmelina@auth.gr
---------------------	----------	--------	-----------------

Ε.Τ.Ε.Π.

Θεοδόσιος Σαπουνίδης	111 π.κ.	997412	teo@edlit.auth.gr
----------------------	----------	--------	-------------------

Συντήρηση Κτιρίου

Νικόλαος Μπολιός		997099	
(Υπόγειο νέου κτιρίου Φιλοσοφικής)			

1.7. ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΕΣ

Η **βιβλιοθήκη του Τομέα Φιλοσοφίας**, η οποία είναι η αρχαιότερη του Α.Π.Θ., στεγάζεται στην αίθουσα 204 του παλιού κτιρίου της Φιλοσοφικής Σχολής, με υπεύθυνη την κ. Μαρία Δημητριάδου (τηλ. 997980 και 997323 [και fax], mdimit@lib.auth.gr). Αποτελείται από 15.000 τόμους βιβλίων. Ακόμα στη διάθεση των αναγνωστών υπάρχουν φιλοσοφικά λεξικά, εγκυκλοπαίδειες, καθώς και βιβλία άλλων επιστημονικών κλάδων (Θρησκείολογίας, Ιστορίας των Επιστημών, Συγκριτικής Φιλολογίας, Κοινωνιολογίας κτλ.). Η βιβλιοθήκη πλαισιώνεται από τις δωρεές των αείμνηστων καθηγητών της Σχολής, Χαράλαμπου Θεοδωρίδη και Γιάννη Ιμβριώτη.

Το σύνολο των φιλοσοφικών βιβλίων και περιοδικών καλύπτει όλες τις περιόδους του φιλοσοφικού στοχασμού (Αρχαία Ελληνική, Μεσαιωνική, Νεότερη Ευρωπαϊκή και Σύγχρονη), καθώς και όλους τους βασικούς κλάδους της Φιλοσοφίας (Οντολογία, Μεταφυσική, Γνωσιοθεωρία, Ηθική και Πολιτική Φιλοσοφία, Αισθητική, Φιλοσοφία της Επιστήμης, Λογική, Φιλοσοφία της Γλώσσας, Φιλοσοφική Ανθρωπολογία, Φιλοσοφία των Κοινωνικών Επιστημών κ.ά.).

Η κύρια συλλογή της βιβλιοθήκης είναι ταξινομημένη σύμφωνα με το σύστημα καταλογογράφησης της Κεντρικής Βιβλιοθήκης του Α.Π.Θ., το οποίο βασίζεται στους κανόνες AACR2 (Anglo-American Cataloguing Rules).

Η βιβλιοθήκη διαθέτει τρεις Η/Υ με πρόσβαση στο διαδίκτυο και στο Πρόγραμμα Horizon. Ο

ένας από τους Η/Υ βρίσκεται στη διάθεση των χρηστών της βιβλιοθήκης για την αναζήτηση βιβλιογραφίας. Το καθεστώς δανεισμού των βιβλίων καθορίζεται από τον κανονισμό της Βιβλιοθήκης, ο οποίος βρίσκεται στη διάθεση κάθε ενδιαφερομένου.

Η **Βιβλιοθήκη του Τομέα Παιδαγωγικής** στεγάζεται στην αίθουσα. 207 του παλιού κτιρίου της Φιλοσοφικής Σχολής, (τηλ. 997329), λειτουργεί από Δευτέρα έως και την Παρασκευή από 09.00 μέχρι 19.00. Υπεύθυνη της βιβλιοθήκης είναι η κ. Όλγα Παντούλη. Έχει στη συλλογή της 13.000 τόμους βιβλίων από τους οποίους οι 10.000 περίπου είναι βιβλία (στην ελληνική, αγγλική, γερμανική και γαλλική γλώσσα), ενώ τα υπόλοιπα είναι τίτλοι περιοδικών, ελληνικών και ξένων, καθώς και εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, διατριβές, διπλωματικές εργασίες, εκπαιδευτική νομοθεσία, λήμματα ημερήσιου τύπου (1976–1991) και πληροφοριακό υλικό.

Το υλικό της συλλογής κατατάσσεται στις παρακάτω θεματικές ενότητες: Ιστορία της Αγωγής, Ιστορία της Εκπαίδευσης, Γενική και Ειδική Παιδαγωγική, Γενική και Ειδική Διδακτική, Κοινωνιολογία της Τάξης και του Σχολείου, Εκπαίδευση Ενηλίκων, Εκπαίδευση Εκπαιδευτικών, Παιδαγωγική Ψυχολογία, Τεχνολογία της εκπαίδευσης και Ειδική Αγωγή.

Το σύστημα καταλογογράφησης που χρησιμοποιεί είναι βασισμένο στους AACR2 (Anglo-American Cataloguing Rules), ενώ τα βιβλία είναι ταξινομημένα με βάση το σύστημα της βιβλιοθήκης του Κογκρέσου (Library of Congress). Η βιβλιοθήκη είναι μηχανογραφημένη και διαθέτει Η/Υ για αναζήτηση βιβλιογραφίας μέσω της βιβλιογραφικής βάσης HORIZON που διαθέτει το Α.Π.Θ.

Ο δανεισμός της βιβλιοθήκης ακολουθεί το ηλεκτρονικό σύστημα δανεισμού του HORIZON, του Συστήματος Βιβλιοθηκών του ΑΠΘ. Δικαίωμα δανεισμού έχουν όλα τα μέλη που ανήκουν στην ακαδημαϊκή κοινότητα του ΑΠΘ. Για παραπάνω πληροφορίες βλ. τον Κανονισμό Λειτουργίας του Συστήματος Βιβλιοθηκών του Α.Π.Θ. (<http://www.lib.auth.gr>).

Η βιβλιοθήκη δεν είναι φοιτητικό αναγνωστήριο, αλλά χώρος έρευνας και, συνεπώς, η παρουσία σε αυτή δικαιολογείται, εφ' όσον γίνεται χρήση των βιβλίων της.

1.8. ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ

Το **Εργαστήριο φιλοσοφικής έρευνας πάνω στο φαντασιακό** (αιθ. 213 του παλιού κτιρίου της Φιλοσοφικής Σχολής, τηλ./τηλεομ. 997334, 997335), που ιδρύθηκε με το Π.Δ. 260/19.8.1998 και λειτουργεί υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Σωκράτη Δεληβογιατζή, προωθεί την ιδέα μιας όσο γίνεται μεγαλύτερης σύνδεσης κομβικών στοιχείων της αρχαίας ελληνικής σκέψης με νεότερες και σύγχρονες λειάνσεις του φιλοσοφείν. Η δραστηριότητά του συνίσταται σε πρωτογενείς αναζητήσεις με στόχο νέες εννοιολογικοποιήσεις που θα αποδίδουν το γίνεσθαι της εποχής αποστασιοποιημένα και με όρους ένταξης. Προς τούτο οργανώνει ειδικές επιστημονικές συναντήσεις και σεμινάρια μεταξύ Ελλήνων και ξένων ειδικών, ενώ στους στόχους του είναι τόσο η ανάληψη εκδόσεων ειδικών σημαντικών μελετών όσο και η κυκλοφορία φιλοσοφικής επιθεώρησης γύρω από το *φαντασιακό* (υπό τον τίτλο *Φιλοσοφικά και πολιτικά ανθρωπολογικά*), νοημένο ως συνθήκη αμετάστρεπτης δυνατότητας δημιουργίας (ανα)παραστάσεων, νοηματοδοτικών συμπλεγμάτων και εικόνων σε ένα κόσμο οιονεί ειδωλολατρικού χαρακτήρα όπως ο δικός μας – με όχημα μια νέα υπό ανασυγκρότηση *φιλοσοφική και πολιτική ανθρωπολογία*.

Το **Εργαστήριο φιλοσοφίας των κοινωνικών επιστημών** (τηλ. 997344), που ιδρύθηκε με την Υπουργική Απόφαση 89471/Β1/11.8.2003 (ΦΕΚ 1263/4.9.2003, τχ. Β) και λειτουργεί υπό τη διεύθυνση της καθηγήτριας Αλεξάνδρας Δεληγιώργη, ασχολείται με την επιστημολογική διερεύνηση παραδειγμάτων, εννοιών, κατηγοριών ανάλυσης, μεθόδων που εφαρμόζουν οι κοινωνικές

επιστήμες. Στην ερευνητική δραστηριότητα του Εργαστηρίου συμμετέχουν μεταπτυχιακοί φοιτητές και υποψήφιοι διδάκτορες. Το Εργαστήριο προσκαλεί Έλληνες και ξένους ειδικούς για διαλέξεις και σεμινάρια, ενώ στους στόχους του είναι ετήσια έκδοση με άρθρα και μελέτες σε θέματα φιλοσοφίας των κοινωνικών επιστημών.

Το **Εργαστήριο Πειραματικής Παιδαγωγικής** (αίθ. 111 του παλιού κτιρίου της Φιλοσοφικής Σχολής, τηλ. 997328) επεδίωξε να το ιδρύσει ο πρώτος καθηγητής της Παιδαγωγικής στη Φιλοσοφική Σχολή Θεσσαλονίκης, ο Αλέξανδρος Δελμούζος. Η άρνηση, τότε, του Υπουργείου να δημιουργηθεί το Εργαστήριο ήταν ένας από τους λόγους που οδήγησαν τον Δελμούζο στην παραίτηση. Το Εργαστήριο σήμερα, το οποίο λειτουργεί υπό τη διεύθυνση του καθηγητή Μιχάλη Κελπανίδη, στεγάζει και συγκεντρώνει ουσιαστικά την ερευνητική και άλλη δραστηριότητα του Τομέα.

Το **Εργαστήριο Μικροδιδασκαλίας** (νέα πτέρυγα της Φιλοσοφικής Σχολής, τηλ. 997302) ιδρύθηκε μετά από πρωτοβουλία του καθηγητή Δημητρίου Χατζηδήμου το Μάρτιο του 1999 (Π.Δ 39/4–3–99) και λειτουργεί υπό τη διεύθυνσή του. Είναι εξοπλισμένο με σύγχρονα μέσα εκπαιδευτικής τεχνολογίας (γραφοσκόπιο, επισκόπιο, επιδασκόπιο, προβολέα σλάιντς, προβολέα video, τηλεόραση, κάμερα κ.λπ.), διαθέτει εποπτικό και διδακτικό υλικό (διαφάνειες, σλάιντς, βιντεοταινίες εκπαιδευτικού και διδακτικού περιεχομένου) και ασκεί κυρίως τους φοιτητές και φοιτήτριες (προπτυχιακούς και μεταπτυχιακούς) του Τομέα Παιδαγωγικής καθώς και τους μεταπτυχιακούς φοιτητές άλλων Τμημάτων σε παιδαγωγικές, κοινωνικές και διδακτικές δεξιότητες. Στις ερευνητικές και διδακτικές του δραστηριότητες συμμετέχουν μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες και απεσπασμένοι/ες εκπαιδευτικοί από τη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση.

1.9. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ

Το **Κέντρο Έρευνας Σχολικών Βιβλίων και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης (ΚΕΣΒΙΔΕ)** αποτελεί από 01.07.1999, ύστερα από σχετική απόφαση της Συγκλήτου, τη συνέχεια της «Μονάδας Έρευνας Σχολικού Βιβλίου» (ΜΟΕΣΒΙ), που ιδρύθηκε το 1992 μετά από πρωτοβουλία του ομότιμου καθηγητή Παναγιώτη Δ. Ξωχέλλη, και λειτουργεί στο πλαίσιο του Τομέα Παιδαγωγικής. Στις ερευνητικές δραστηριότητες του κέντρου συμμετέχουν επιστήμονες πολλών ειδικοτήτων από ελληνικά και ξένα Πανεπιστήμια, μεταπτυχιακοί σπουδαστές και εκπαιδευτικοί της Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Το ΚΕΣΒΙΔΕ είναι ενταγμένο στο διεθνές δίκτυο της Unesco, στο οποίο μετέχουν ομοειδή ινστιτούτα και ερευνητικά κέντρα από όλον τον κόσμο· παράλληλα, βρίσκεται σε διαρκή επαφή και συνεργασία με επιστήμονες και ερευνητικά κέντρα από τις υπόλοιπες χώρες της Βαλκανικής, που ασχολούνται με συναφή επιστημονικά θέματα. Το ΚΕΣΒΙΔΕ διατηρεί αρχείο σχολικών βιβλίων, καθώς και μικρή βιβλιοθήκη με δημοσιεύματα σχετικά με την ανάλυση και την αξιολόγηση σχολικών εγχειριδίων, τη μεθοδολογία των σχετικών ερευνών, καθώς και για το ιστορικό και πολιτικό πλαίσιο των θεμάτων που εξετάζονται. Οι έως τώρα επιστημονικές δραστηριότητες του Κέντρου περιλαμβάνουν την εκτέλεση ερευνητικών προγραμμάτων, τη διεξαγωγή συνεδρίων και τη δημοσίευση εργασιών των μελών και συνεργατών που αφορούν την εικόνα του 'άλλου', αξίες και πρότυπα συμπεριφοράς, το ρόλο των δύο φύλων, την ευρωπαϊκή διάσταση στην εκπαίδευση, με ιδιαίτερη πάντοτε έμφαση στα σχολικά βιβλία των βαλκανικών χωρών.

Το **Ιστορικό Αρχείο Νεοελληνικής Εκπαίδευσης (ΙΑΝΕ)** ιδρύθηκε μετά από πρωτοβουλία του ομότιμου καθηγητή Νικολάου Π. Τερζή, λειτουργεί στο πλαίσιο του Τομέα Παιδαγωγικής και έχει ως βασικούς στόχους: α) τη συλλογή, την ταξινόμηση και τη διαφύλαξη αρχαιακού υλικού και πηγών σχετικών με τη Ιστορία της Ελληνικής Εκπαίδευσης, β) την επεξεργασία και την αξιο-

ποίηση του συλλεχθέντος υλικού και γ) την έρευνα στην ιστορία της εκπαίδευσης, εν γένει.

Στο ΙΑΝΕ έχουν ήδη συγκεντρωθεί σημαντικές πρώτες πηγές και πλούσιο αρχαιακό υλικό που έχει σχέση με την εκπαιδευτική κίνηση στον ευρύτερο χώρο της Βαλκανικής κατά την τελευταία περίοδο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας. Για την αξιοποίηση του υλικού αυτού έχουν ήδη ολοκληρωθεί ορισμένα ερευνητικά προγράμματα, τα αποτελέσματα των οποίων ανακοινώθηκαν σε ειδικά επιστημονικά συνέδρια, ενώ βρίσκονται σε εξέλιξη νέες έρευνες που αναφέρονται στην εκπαιδευτική και πολιτιστική δραστηριότητα των ελληνικών πληθυσμών και κοινοτήτων κατά τον 18ο και 19ο αιώνα.

Το ΙΑΝΕ εκδίδει από το 1996 σε ειδική σειρά μελέτες και έρευνες που διεξάγονται στο πλαίσιο της ερευνητικής του δραστηριότητας.

Το **Κέντρο Έρευνας, Τεκμηρίωσης, Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής για την Εκπαίδευση και το Φύλο** (διεύθυνση: Σ. Ζιώγου-Καραστεργίου, καθηγήτρια Παιδαγωγικής) λειτουργεί στο πλαίσιο του Διατμηματικού Μεταπτυχιακού Προγράμματος Ειδίκευσης εκπαιδευτικών και σχολικών ψυχολόγων στην Παιδαγωγική της ισότητας των φύλων και έχει ως στόχους: α. συγκέντρωση βιβλιογραφικού και πληροφοριακού υλικού, στατιστικών στοιχείων, δεδομένων διεθνών οργανισμών κ. ά. που θα απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς και ερευνητές/τριες που ασχολούνται με τον παράγοντα φύλο στην εκπαίδευση, β. υλοποίηση και συντονισμός προπτυχιακών και μεταπτυχιακών μαθημάτων καθώς και επιμορφωτικών σεμιναρίων στις σχολές επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, γ. εκπόνηση ερευνών για την εκπαίδευση και το φύλο, δ. προγράμματα συμβουλευτικής, ε. προώθηση του πνεύματος της ισότητας των φύλων σε όλους τους τομείς της πανεπιστημιακής ζωής και στ. υποβολή προτάσεων και υλοποίηση διαφόρων προγραμμάτων ΕΠΕΑΕΚ Υπουργείου Παιδείας, ευρωπαϊκά, Γενικής Γραμματείας Ισότητας, Γενικής Γραμματείας Έρευνας και Τεχνολογίας κ.ά.

Το **Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Σχολείων σε θέματα Διοίκησης και Επιμόρφωσης (ΚΕΡΥΣΔΕ)** αποτελεί ερευνητική μονάδα του Τομέα Παιδαγωγικής και λειτουργεί από τον Σεπτέμβριο του 2004 (ύστερα από απόφαση του Πρυτανικού Συμβουλίου), υπό τη διεύθυνση της καθηγήτριας Ζωής Παπαναούμ. Το Κέντρο έχει ως βασικούς στόχους: α) την εκπόνηση ερευνών που αφορούν τη διοίκηση σχολείου και την ενδοσχολική επιμόρφωση των εκπαιδευτικών, β) την παροχή συμβουλευτικής υποστήριξης σε σχολεία που επιθυμούν να βελτιώσουν τις διοικητικές τους πρακτικές και να ενισχύσουν την επαγγελματική μάθηση του εκπαιδευτικού τους προσωπικού και γ) τη συγκρότηση «τράπεζας» δεδομένων (εφαρμογές από άλλες χώρες, βιβλιογραφική τεκμηρίωση, στατιστικά στοιχεία), καθώς και αρχείου σχετικού εκπαιδευτικού και επιμορφωτικού υλικού. Με τις ποικίλες δράσεις που σχεδιάζονται και την ενεργό ανάμειξη φοιτητών/τριών – προπτυχιακών και μεταπτυχιακών– αναμένεται να ενισχυθεί μακροπρόθεσμα η σύνδεση του Τμήματός μας με την τοπική και την ευρύτερη εκπαιδευτική κοινότητα.

Το Κέντρο πλαισιώνουν μέλη ΔΕΠ του Τομέα Παιδαγωγικής, ενώ αναπτύσσονται ήδη συνεργασίες με στελέχη και ειδικούς επιστήμονες της εκπαίδευσης και Πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού. Κατά το τρέχον ακαδημαϊκό έτος προγραμματίζονται δράσεις, προκειμένου να ενημερωθούν οι ενδιαφερόμενοι για τη λειτουργία του Κέντρου (Ημερίδα και δημιουργία ιστοσελίδας), καθώς και συνεργασίες με συγκεκριμένα σχολεία σε πιλοτικό επίπεδο.

1.10. ΔΙΑΚΙΝΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ (Ν. 2083/92, άρθρο 25) (SOCRATES/ERASMUS)

1. Φοιτητές διακινούμενοι μεταξύ ελληνικών και ομοταγών αλλοδαπών Α.Ε.Ι., στο πλαίσιο διαπανεπιστημιακών εκπαιδευτικών ή ερευνητικών προγραμμάτων συνεργασίας, εγγράφονται

ως φιλοξενούμενοι φοιτητές στα Α.Ε.Ι. υποδοχής. Οι ελευθέρως διακινούμενοι φοιτητές εγγράφονται ως φιλοξενούμενοι φοιτητές, όταν γίνονται δεκτοί από το Α.Ε.Ι. υποδοχής. Οι φιλοξενούμενοι φοιτητές έχουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχουν οι φοιτητές του ιδρύματος υποδοχής επί όσο χρόνο διαρκεί η φοίτησή τους στο Α.Ε.Ι. υποδοχής, σύμφωνα με το εγκεκριμένο πρόγραμμα συνεργασίας.

2. Οι φιλοξενούμενοι φοιτητές δεν έχουν δικαίωμα μετεγγραφής, κατάταξης ή απόκτησης ακαδημαϊκού τίτλου στο Α.Ε.Ι. υποδοχής, εκτός αν το διαπανεπιστημιακό πρόγραμμα συνεργασίας, στο πλαίσιο του οποίου διακινούνται οι φιλοξενούμενοι φοιτητές, προβλέπει τη δυνατότητα χορήγησης κοινού τίτλου σπουδών από τα συνεργαζόμενα Α.Ε.Ι. Στον ανωτέρω περιορισμό δεν περιλαμβάνεται η χορήγηση πιστοποιητικού σπουδών, ενδεικτικών ή άλλων μη ακαδημαϊκών τίτλων, η χορήγηση των οποίων ανταποκρίνεται προς το χρόνο φοίτησης των φιλοξενούμενων φοιτητών/τριών και είναι σύμφωνη με τους όρους και προϋποθέσεις της κείμενης εσωτερικής νομοθεσίας.

3. Αναφορικά με τους εγγεγραμμένους φοιτητές στα ελληνικά Α.Ε.Ι., λαμβάνονται υπόψη οι διδακτικές μονάδες, ο χρόνος φοίτησης, η επιτυχής παρακολούθηση των μαθημάτων και η βαθμολογία τους στο Α.Ε.Ι. υποδοχής, δηλαδή οι διδακτικές μονάδες μεταφέρονται και θεωρείται ότι η παρακολούθηση των μαθημάτων πραγματοποιήθηκε στο Α.Ε.Ι. προέλευσης, εφόσον τα μαθήματα αυτά περιλαμβάνονται σε εγκεκριμένο πρόγραμμα συνεργασίας. Στην περίπτωση των ελευθέρως διακινούμενων φοιτητών/τριών η άδεια παρέχεται από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος, η οποία αποφασίζει σχετικώς.

4. Στο πλαίσιο του προγράμματος Socrates/Erasmus οι φοιτητές/τριες έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθήσουν προγράμματα σπουδών σε αντίστοιχα Τμήματα Πανεπιστημίων Ευρωπαϊκών χωρών με τα οποία το Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής βρίσκεται σε συνεργασία. Η αναγνώριση και μεταφορά των διδακτικών μονάδων γίνεται με βάση το Ευρωπαϊκό Σύστημα Μεταφοράς Διδακτικών Μονάδων (European Credit Transfer System/ECTS) το οποίο έχει συμπεριληφθεί, τα τελευταία χρόνια, στις επιμέρους δράσεις του προγράμματος Erasmus με σκοπό την ενίσχυση της κινητικότητας των φοιτητών/τριών και της συνεργασίας μεταξύ των ανωτάτων ιδρυμάτων των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Προγράμματα διακίνησης φοιτητών/τριών για το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011

Υπεύθυνο μέλος Δ.Ε.Π.	Συνεργαζόμενα Πανεπιστήμια	Διακινούμενοι φοιτητές	Σύνολο μηνών
Παναγιώτης Θανασάς Σωκράτης Δεληβογιατζής	Universität Klagenfurt	2	8
	Université Jean Moulin (Lyon III)	5	25
	Universitatea Bucuresti	5	25
	University of Cyprus	5	25
	Université Libre de Bruxelles	1	6
Γεώργιος Κ. Ζαρίφης	University of Tampere	1	9
	Universitatea Pitești	3	9
	Universidad de Sevilla	2	18
	Tallinn University	2	6
	Universität Duisburg Essen	2	24
Παναγιώτης Θανασάς	Dolnoslaska Szkola Wyzsza	1	5
	Westfälische Wilhelms-Universität Münster	2	10

Αναστασία Κεσίδου	Universität Regensburg	1	6
Κωνσταντίνος Μπίκος	Paedagogische Hochschule Freiburg	2	6
Κυριάκος Μπονίδης	Technische Univesität Berlin	3	12
Ζωή Παπαναούμ	Noordelijke Hogeschool Leeuwarden	3	12
	University of Cyprus	2	6
Θεόδωρος Πενολίδης	Universität Hildesheim	3	18
Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου	Università degli studi di Padova	1	6

Στο πλαίσιο του προγράμματος ERASMUS, από το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 προσφέρεται ένα μάθημα στην αγγλική γλώσσα αποκλειστικά για εισερχόμενους φοιτητές από πανεπιστήμια με τα οποία έχει σχετικές συμφωνίες το ΑΠΘ. Ο τίτλος του μαθήματος είναι «Adult educators in Europe: issues of identity building and professional development». Οι ενδιαφερόμενοι φοιτητές/τριες μπορούν να ενημερώνονται σχετικά με τις συνεργασίες που υπάρχουν στο πλαίσιο του προγράμματος Socrates/Erasmus και να έχουν πρόσβαση στα απαραίτητα έντυπα για την εφαρμογή του προγράμματος στην ιστοσελίδα: www.eurep.auth.gr.

1.11. ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Η Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, η οποία λειτουργεί από το 1997, ιδρύθηκε από το Πρυτανικό Συμβούλιο με στόχο:

- να συμβάλει στην επίλυση προβλημάτων που ενδεχομένως αντιμετωπίζουν φοιτητές του Πανεπιστημίου μας.
- την ενδυνάμωση της εσωτερικής ζωής του Πανεπιστημίου και
- τη σύνδεση του Πανεπιστημίου με την ευρύτερη κοινωνία.

Για την υλοποίηση των παραπάνω στόχων, η Επιτροπή Κοινωνικής Πολιτικής έχει αναπτύξει τις παρακάτω δράσεις:

- Υποστήριξη σε φοιτητές με ειδικές ανάγκες.
- Διευκόλυνση ξένων φοιτητών/τριών στην προσαρμογή τους στις σπουδές.
- Υποστήριξη της πολιτιστικής ζωής του Α.Π.Θ. μέσω ενισχύσεων προς τις πολιτιστικές ομάδες και της διοργάνωσης της Φοιτητικής Εβδομάδας την άνοιξη κάθε έτους.
- Ενημέρωση σε θέματα πρόληψης και φροντίδας υγείας της σύγχρονης κοινωνίας και ζωής,
- Συμβουλευτική σε προσωπικά θέματα στο Κέντρο Συμβουλευτικής και Ψυχολογικής Υποστήριξης (ΚΕ.ΣΥ.Ψ.Υ.) στη Φοιτητική Λέσχη του Α.Π.Θ.
- Εθελοντική αιμοδοσία για τις ανάγκες των φοιτητών/τριών, μελών ΔΕΠ και διοικητικών υπαλλήλων του Α.Π.Θ.
- Δραστηριότητες εθελοντικού χαρακτήρα.

Για περισσότερες πληροφορίες μπορείτε να απευθυνθείτε στο γραφείο της Επιτροπής Κοινωνικής Πολιτικής: Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, 2^ο γραφείο στον εξώστη του 1^{ου} ορόφου του Κτιρίου Διοίκησης του Α.Π.Θ. Τηλ.: 995360, 995386, Fax.: 995360, e-mail: socialpl@rect.auth.gr

ΚΕ.ΣΥ.Ψ.Υ.: Φοιτητική Λέσχη – Υγειονομικές Υπηρεσίες: τηλ.: 992643, καθημερινά 15:00–18:00 μ.μ.

1.12. ΣΠΟΥΔΕΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/ΤΡΙΩΝ ΜΕ ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ

Προκειμένου να διασφαλιστεί η ισότιμη συμμετοχή των φοιτητών/τριών με ειδικές ανάγκες στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι απαραίτητο να διαμορφωθούν κατά το δυνατόν οι συνθήκες που θα επιτρέπουν στους/στις φοιτητές/τριες να παρακολουθούν τα μαθήματα και να αξιολογούνται με τρόπο που δεν έρχεται σε σύγκρουση με την αναπηρία τους.

Σύμφωνα με Απόφαση της Συνεδρίασης της Συγκλήτου αριθμ. 2760/25.2.2004, για την εξέταση και την αξιολόγηση των φοιτητών/τριών με ειδικές ανάγκες είναι σκόπιμο να τηρούνται τα εξής:

- Γνωριμία των μελών ΔΕΠ με τους φοιτητές/τριες με ειδικές ανάγκες και συζήτηση μαζί τους για τις δυσκολίες που συναντούν κατά τη φοίτηση.
- Έγκαιρη ενημέρωση των φοιτητών/τριών με ειδικές ανάγκες για την ύλη και τις απαιτήσεις του μαθήματος.
- Παροχή βοήθειας κατά την προετοιμασία του/της φοιτητή/τριας μέσω φροντιστηριακών μαθημάτων.
- Επιλογή του κατάλληλου τρόπου εξέτασης ανάλογα με την αναπηρία του/της φοιτητή/τριας (για παράδειγμα, προφορική εξέταση για τους τυφλούς, κινητικά ανάπηρους, δυσλεξικούς, γραπτή για τους κωφούς).
- Παρουσία διερμηνέα νοηματικής γλώσσας για τις περιπτώσεις που εάν δεν είναι δυνατή η γραπτή εξέταση των κωφών φοιτητών/τριών.
- Παροχή χρόνου προετοιμασίας (10'–15') πριν από την εξέταση, ώστε να μπορέσει ο φοιτητής να εξοικειωθεί με τα θέματα και να αντισταθμιστεί η χαμηλή ταχύτητα γραφής.
- Μεγαλύτερη διάρκεια χρόνου κατά την προφορική ή γραπτή εξέταση, εφόσον αυτή απαιτείται.
- Μεγαλύτερη διάρκεια εξεταστικής περιόδου, εφόσον αυτή απαιτείται.
- Χρήση Η/Υ κατά την εξέταση εάν αυτό είναι δυνατό.
- Εξετάσεις με τη μέθοδο πολλαπλής επιλογής όπου είναι δυνατό.
- Ενδιάμεσες εξετάσεις προόδου αντί μίας τελικής αξιολόγησης.
- Χρήση άλλων εναλλακτικών τρόπων εξέτασης, για παράδειγμα, γραπτές εργασίες, συμμετοχή σε ερευνητικές εργασίες.

Στο Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, προκειμένου να διασφαλιστεί η ισότιμη συμμετοχή των φοιτητών/τριών με ειδικές ανάγκες στα μαθήματα, παρέχονται, με βάση σχετική απόφαση της γενικής συνέλευσης του Τμήματος, οι ακόλουθες διευκολύνσεις:

Ενημέρωση των φοιτητών/τριών με ειδικές ανάγκες:

Ο σύμβουλος σπουδών ενημερώνει τους/τις φοιτητές/τριες με ειδικές ανάγκες για θέματα σπουδών, για τις παροχές ακαδημαϊκής στήριξης και εισηγείται στο Τμήμα για τροποποιήσεις που χρειάζονται κατά τη διδασκαλία και στον τρόπο αξιολόγησης. Επίσης, οι φοιτητές/τριες με ειδικές ανάγκες ενημερώνονται από τη γραμματεία ή το σύμβουλο σπουδών για τυχόν αλλαγές στο πρόγραμμα μαθημάτων.

Εκπαιδευτικές – διδακτικές διευκολύνσεις:

- έγκαιρη διανομή διδακτικών σημειώσεων
- διανομή διαγράμματος με τα κύρια σημεία του μαθήματος
- μαγνητοφώνηση των παραδόσεων κατόπιν σύμφωνης γνώμης του διδάσκοντα

- αύξηση του ορίου απουσιών στις περιπτώσεις που κρίνεται απαραίτητο.

Σύμβουλος σπουδών του Τμήματος για τους φοιτητές/τριες με ειδικές ανάγκες είναι η κ. Μάρω Δόικου, Επίκουρη καθηγήτρια Ειδικής Αγωγής.

Υπεύθυνη στη Γραμματεία του Τμήματος για την εξυπηρέτηση των φοιτητών/τριών με ειδικές ανάγκες είναι η κ. Αποστολία Μούντιου.

1.13. ΔΙΑΦΟΡΑ

Η ιστοσελίδα του Τμήματος είναι: <http://www.edlit.auth.gr>

Η ιστοσελίδα του Forum του Τμήματος είναι: <http://sofos.edlit.auth.gr>

Μέλη Δ.Ε.Π. σε εκπαιδευτική άδεια

Μάρω Δόικου (1/10/2010 – 31/01/2011)

Αναστασία Κεσίδου (1/10/2010 – 31/01/2011)

Βασίλης Κάλφας (1/10/2010 – 31/12/2010)

Πάυλος Καϊμάκης (1/2/2011-31/5/2011)

Παναγιώτης Θανασάς (1/3/2011-31/5/2011)

Αλεξάνδρα Δεληγιώργη (20/2/2011-20/6/2011)

Ακαδημαϊκό ημερολόγιο

Χειμερινό εξάμηνο:

Μαθήματα: 29/9/10 - 14/1/11

Κενό: 17/1/11 - 21/1/11

Εξεταστική περίοδος: 24/1/11 - 11/2/11

Εαρινό εξάμηνο:

Μαθήματα: 14/2/11 - 27/5/11

Κενό: 30/5/11- 04/6/11

Εξεταστική περίοδος: 6/6/11 - 28/6/11

Εξεταστική περίοδος Σεπτεμβρίου: θα ανακοινωθεί

Αργίες

- 26 Οκτωβρίου
- 28 Οκτωβρίου
- 17 Νοεμβρίου
- Από 24 Δεκεμβρίου έως και 7 Ιανουαρίου
- 30 Ιανουαρίου
- Από την Πέμπτη της Τυροφάγου έως και την επομένη της Καθαράς Δευτέρας
- 25 Μαρτίου
- Από τη Μεγάλη Δευτέρα έως και την Κυριακή του Θωμά
- 1 Μαΐου
- Του Αγίου Πνεύματος

2. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

2.1. ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Η ελάχιστη και μέγιστη **διάρκεια σπουδών** καθορίζονται από το άρθρο 14 του Ν.3549/2007 (ΦΕΚ 69/20.3.2007, τ. Α'), και είναι διαφορετικές για όσους εγγράφηκαν σε Α.Ε.Ι. πριν από το ακαδημαϊκό έτος 2007-2008 και για όσους εγγράφηκαν από το 2007-8.

Οι φοιτητές/τριες που εισήχθησαν πριν από το ακαδημαϊκό έτος 2003-04 ακολουθούν το παλιό Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΠΣ): για τη λήψη του πτυχίου απαιτείται η συμπλήρωση 154 Διδακτικών Μονάδων. Όσοι φοιτητές/τριες επέλεξαν κάποιο μάθημα κορμού βάσει του παλιού Προγράμματος Σπουδών, χωρίς να το έχουν κατοχυρώσει, μπορούν να πάρουν αντί αυτού ως αντικατάσταση κάποιο μάθημα ειδίκευσης από το νέο πρόγραμμα σπουδών.

Οι φοιτητές/τριες που εισήχθησαν το ακαδημαϊκό έτος 2003-04 και εξής ακολουθούν το νέο Πρόγραμμα Σπουδών (ΝΠΣ): για τη λήψη πτυχίου απαιτείται η συμπλήρωση 165 Διδακτικών Μονάδων που αντιστοιχούν σε 55 μαθήματα. Σύμφωνα με το ΝΠΣ, όλοι οι φοιτητές/τριες υποχρεούνται να παρακολουθήσουν δέκα κοινά μαθήματα (5 από τα μαθήματα κορμού Φιλοσοφίας και 5 από τα μαθήματα κορμού Παιδαγωγικής). Τα μαθήματα αυτά είναι τα εξής:

Φ 101	Εισαγωγή στη Φιλοσοφία
Φ 103¹	Γνωσιολογία
Φ 106	Πολιτική Φιλοσοφία
Φ 111	Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία
Φ 112	Νεότερη Φιλοσοφία
100 ΕΙΣΠ	Εισαγωγή στην Παιδαγωγική
400 ΣΧΠ I	Σχολική Παιδαγωγική I
400 ΣΧΠ II	Σχολική Παιδαγωγική II
500 ΙΕΑ I	Σταθμοί στην Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης
600	Μεθοδολογία Παιδαγωγικής Έρευνας

Συστήνεται στους φοιτητές/τριες να **επιλέγουν τα δέκα αυτά μαθήματα στην αρχή των σπουδών τους**, προκειμένου να αποκτούν εγκαίρως μία κατά το δυνατόν πλήρη εικόνα των γνωστικών αντικειμένων των δύο Επιστημών που θεραπεύει το Τμήμα.

Οι φοιτητές/τριες **επιλέγουν την Κατεύθυνση** σπουδών που επιθυμούν (φιλοσοφίας ή παιδαγωγικής), με δήλωση που καταθέτουν στη Γραμματεία του Τμήματος στην αρχή του 5^{ου} εξαμήνου. Υπάρχει η δυνατότητα να επιλέξουν Κατεύθυνση από το 3^ο εξάμηνο.

Σημείωση: Οι φοιτητές/τριες που μετεγγράφονται από το Τμήμα Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Πατρών ακολουθούν υποχρεωτικά την Κατεύθυνση Φιλοσοφίας.

Δήλωση μαθημάτων: Στην αρχή κάθε εξαμήνου, σε ημερομηνία που ανακοινώνεται από τη Γραμματεία του Τμήματος, οι φοιτητές/τριες υποβάλλουν στην ηλεκτρονική Γραμματεία του Τμήματος: <http://web.itc.auth.gr> (ηλεκτρονικές υπηρεσίες φοιτητών/τριών) δήλωση των μαθημάτων που προτίθενται να παρακολουθήσουν στο συγκεκριμένο εξάμηνο. Η προθεσμία αυτή είναι αποκλειστική. Μετά την καταληκτική ημερομηνία **δεν** υπάρχει δυνατότητα υποβολής δήλω-

---

1. Οι φοιτητές/τριες που εισήχθησαν από το 2003-04 έως και το 2006-2007 και έχουν επιλέξει Κατεύθυνση Παιδαγωγικής αντί του **Φ 103** έχουν ως υποχρεωτικό το μάθημα με τον κωδικό **Φ 104**.

σης μαθημάτων. Για τους/τις φοιτητές/τριες που δεν έχουν πρόσβαση σε Η/Υ τους/τις δίνεται η δυνατότητα να έχουν πρόσβαση στη νησίδα υπολογιστών του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (ο χρόνος ανακοινώνεται από τη Γραμματεία του Τμήματος).

Η επιλογή των μαθημάτων γίνεται με βάση τον κωδικό τους αριθμό. Οι φοιτητές/τριες δεν μπορούν να επιλέξουν για δεύτερη φορά μάθημα με τον ίδιο κωδικό αριθμό, έστω και αν υπάρχει κάποια αλλαγή στον τίτλο του μαθήματος. **Δεν μπορούν, επίσης, να δηλώσουν μάθημα με τον ίδιο τίτλο αλλά με διαφορετικό κωδικό, αν το έχουν ήδη παρακολουθήσει επιτυχώς με κωδικό είτε του παλιού Προγράμματος Σπουδών (ΠΠΣ) είτε του νέου Προγράμματος (ΝΠΣ).**

Επισημαίνεται ότι με την επιλογή κωδικού μαθήματος είναι υποχρεωτική και η **επιλογή συγγράμματος**, γιατί διαφορετικά δεν θα συμπεριλαμβάνεται το επώνυμο στους καταλόγους των φοιτητών/τριών που δικαιούνται συγγράμματα. Επομένως, όσοι φοιτητές/τριες δεν επιλέξουν συγγράμματα μέσα στην προθεσμία των δηλώσεων, δεν θα τα δικαιούνται.

Το σύνολο των μαθημάτων που δηλώνουν οι φοιτητές/τριες δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει τις 30 ΔΜ/εξάμηνο. Από το 9ο εξάμηνο και εξής μπορούν οι φοιτητές/τριες να δηλώνουν έως και 33 ΔΜ. Στο ίδιο εξάμηνο μπορούν να δηλωθούν έως και δύο Διδακτικές Μεθοδολογίες. Φοιτητές/τριες του 5ου εξαμήνου και εξής μπορούν να δηλώνουν υποχρεωτικά μαθήματα στα οποία απέτυχαν, χωρίς αυτά να περιλαμβάνονται στο όριο των ΔΜ.

Οι φοιτητές/τριες δικαιούνται, αφού τα δηλώσουν, να εξετάζονται σε δύο επιπλέον επιλεγόμενα μαθήματα, ο βαθμός των οποίων θα αντικαθιστά χαμηλότερους βαθμούς άλλων επιλεγόμενων μαθημάτων.

Μεταφορές Διδακτικών Μονάδων: Όσον αφορά το παλιό Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΠΣ) ισχύουν τα εξής: γίνεται μεταφορά μίας (1) πλεονάζουσας Δ.Μ. από μαθήματα κατεύθυνσης των δύο Τομέων: α) στις ελεύθερες επιλογές, προκειμένου να συμπληρώσει ο/η φοιτητής/τρια τις έξι (6) Δ.Μ., ή β) στα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα, κοινά για όλους τους/τις φοιτητές/τριες και των δύο κύκλων σπουδών.

Όσον αφορά το νέο Πρόγραμμα Σπουδών (ΝΠΣ) επιτρέπεται η μεταφορά μίας (1) πλεονάζουσας ΔΜ από μία κατηγορία μαθημάτων σε άλλη, προκειμένου οι φοιτητές/τριες να συμπληρώσουν τον απαιτούμενο ανά κατηγορία ελάχιστο αριθμό ΔΜ.

Εξετάσεις: Για τα μαθήματα που διδάσκονται σε ένα εξάμηνο κάθε ακαδημαϊκού έτους (χειμερινό ή εαρινό) υπάρχουν δύο εξεταστικές περίοδοι. Η πρώτη περίοδος ορίζεται αμέσως μετά τη λήξη του συγκεκριμένου εξαμήνου, χειμερινού ή εαρινού. Η δεύτερη ορίζεται τον Σεπτέμβριο.

Σε περίπτωση αποτυχίας σε υποχρεωτικό μάθημα, οι φοιτητές/τριες υποχρεούνται να το επαναλάβουν σε επόμενο εξάμηνο, αφού προηγουμένως το δηλώσουν (βάσει του άρθρου 1, παρ. 5 του Ν. 2188/94).

Για τα επαναλαμβανόμενα μαθήματα (μαθήματα με τον ίδιο κωδικό και τον ίδιο διδάσκοντα) κατά το χειμερινό και το εαρινό εξάμηνο δεν υπάρχει εξεταστική περίοδος Σεπτεμβρίου. Αντίθετα, μαθήματα με τον ίδιο κωδικό αλλά με διαφορετικό διδάσκοντα εξετάζονται και κατά την εξεταστική περίοδο Σεπτεμβρίου.

Οι φοιτητές/τριες που ολοκλήρωσαν τον προβλεπόμενο ελάχιστο αριθμό εξαμήνων και στη διάρκεια των οποίων έχουν δηλώσει τα μαθήματα με τα οποία συμπληρώνουν τον απαραίτητο αριθμό διδακτικών μονάδων ή μαθημάτων που απαιτούνται για τη χορήγηση του πτυχίου, έχουν τη δυνατότητα **να εξετάζονται εκτός από το Σεπτέμβριο, και τον Ιανουάριο ή τον Ιούνιο στα μαθήματα αυτά, ανεξάρτητα από το αν διδάσκονται σε χειμερινό ή εαρινό εξάμηνο.**

«Προαπαιτούμενα» μαθήματα: Για τους/τις φοιτητές/τριες του ΝΠΣ, τα μαθήματα *Πληροφορική Ι και 6οο Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας* είναι «προαπαιτούμενα» για την παρακολούθηση του μαθήματος *Πληροφορική ΙΙ*, με την έννοια ότι οι φοιτητές/τριες έχουν παρακολουθήσει τα μαθήματα αυτά και έχουν συμμετάσχει στις εξετάσεις τους. Επίσης, τα μαθήματα των Αρχαίων Ελληνικών ή Λατινικών, των Νέων Ελληνικών, της Γλωσσολογίας, της Ιστορίας, της *Σχολικής Παιδαγωγικής Ι* και *Σχολικής Παιδαγωγικής ΙΙ* είναι «προαπαιτούμενα», με την ίδια έννοια, για την παρακολούθηση των *Διδακτικών Μεθοδολογιών*.

Πτυχιακή εργασία: Οι φοιτητές/τριες του ΝΠΣ μπορούν να εκπονήσουν προαιρετικά στο Η΄ εξαμήνο σπουδών πτυχιακή εργασία. Ο αριθμός των φοιτητών/τριών που μπορούν να κάνουν χρήση αυτής της δυνατότητας είναι περιορισμένος. Οι φοιτητές/τριες που εκπονούν πτυχιακή εργασία, εφόσον αυτή θεωρηθεί επαρκής, πιστώνονται 6 ΔΜ: α) από τα μαθήματα κατεύθυνσης, όταν πρόκειται για Κατεύθυνση Φιλοσοφίας, β) από τα μαθήματα ελεύθερης επιλογής, όταν πρόκειται για Κατεύθυνση Παιδαγωγικής.

2.2. ΠΑΛΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Για όσους/ες φοιτητές/τριες εισήχθησαν **έως και το ακαδ. έτος 2002-03**, εφαρμόζεται το παλιό Πρόγραμμα Σπουδών (ΠΠΣ), σύμφωνα με το οποίο, όπως αναφέρθηκε, για τη λήψη πτυχίου απαιτείται η συμπλήρωση 154 ΔΜ. Η συνοπτική δομή του ΠΠΣ έχει ως εξής (για λεπτομέρειες, βλ. τους παλιότερους Οδηγούς Σπουδών):

ΔΜ (Μαθήματα)	ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ
33 (11) ¹	I. Μαθήματα κορμού Φιλοσοφίας
33 (11) ²	II. Μαθήματα κορμού Παιδαγωγικής
24 (8)	III. Μαθήματα κατεύθυνσης (Φιλοσοφίας ή Παιδαγωγικής)
30 (10)	IV. Μαθήματα φιλολογικής κατάρτισης
3 (1)	V. Ψυχολογία
9 (3)	VI. Μαθήματα Διδακτικής Μεθοδολογίας
8 (3 ή 4) ³	VII. Φιλοσοφικά Κείμενα
8 (4)	VIII. Ξένη γλώσσα
6 (2)	IX. Μαθήματα ελεύθερης επιλογής
154 (53 ή 54)	ΣΥΝΟΛΟ

1. Τα μαθήματα του ΠΠΣ ΙΦ 301 και ΙΦ 303 φέρουν πλέον τους κωδικούς Φ 111 και Φ 112 αντίστοιχα. Όσοι φοιτητές/τριες δεν έχουν κατοχυρώσει το ΙΦ 302, μπορούν αντί αυτού να επιλέξουν ένα οποιοδήποτε μάθημα ή σεμινάριο κατεύθυνσης Φιλοσοφίας (Φ 197-799).

2. Όσοι φοιτητές/τριες δεν έχουν κατοχυρώσει το *ΦΨΑ Ι Φιλοσοφικές προϋποθέσεις της Αγωγής* μπορούν αντί αυτού να επιλέξουν ένα οποιοδήποτε μάθημα **επιλογής** κατεύθυνσης Παιδαγωγικής.

3. Καθένα από τα μαθήματα της κατηγορίας «Φιλοσοφικά Κείμενα» πιστώνεται πλέον με 3 ΔΜ. Οι φοιτητές/τριες του ΠΠΣ επιλέγουν όσα μαθήματα χρειάζονται προκειμένου να συμπληρώσουν τον αριθμό των 8 ΔΜ που είναι υποχρεωτικές για αυτούς. Εξυπακούεται ότι μαθήματα της κατηγορίας «Φιλοσοφικά Κείμενα» τα οποία παλιότερα πιστώνονταν με 2 δ.μ. και στα οποία οι φοιτητές/τριες έχουν ήδη εξεταστεί επιτυχώς στο πλαίσιο του παλιού ΠΠΣ, συνεχίζουν να αντιστοιχούν σε 2 δ.μ. για αυτούς τους/τις φοιτητές/τριες.

Σημειώνεται ότι στο ΝΠΣ δεν υφίσταται η διάκριση του ΠΠΣ σε Συστηματική Φιλοσοφία και Ιστορία της Φιλοσοφίας. Οι φοιτητές/τριες του ΠΠΣ με κατεύθυνση τη Φιλοσοφία επιλέγουν ελεύθερα τα 8 μαθήματα της κατεύθυνσής τους από την κατηγορία Φ 197-799 (μαθήματα κατεύθυνσης ή σεμινάρια), χωρίς περαιτέρω διακρίσεις ή περιορισμούς.

Επίσης, είναι αυτονόητο ότι οι φοιτητές/τριες του ΠΠΣ δεν μπορούν να δηλώσουν μάθημα με νέο κωδικό, αν το έχουν ήδη παρακολουθήσει επιτυχώς με παλιό κωδικό.

2.3. ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ – ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Η συνοπτική δομή του ΝΠΣ με κατεύθυνση τη Φιλοσοφία, το οποίο ισχύει για όσους φοιτητές/τριες εισάγονται από το ακαδημαϊκό έτος 2003-2004 και εξής, είναι η ακόλουθη:

Κατηγορίες μαθημάτων	ΔΜ (μαθήματα)
I. Φιλοσοφία – κορμός	33 (11)
II. Φιλοσοφικά κείμενα	9 (3)
III. Φιλοσοφία – κατεύθυνση	27 (9)
IV. Φιλοσοφία – σεμινάρια	6 (2)
V. Μαθήματα Παιδαγωγικής	15 (5)
VI. Μαθήματα φιλολογικής κατάρτισης	42 (14)
VII. Διδακτική μεθοδολογία	9 (3)
VIII. Ξένη Γλώσσα	12 (4)
IX. Πληροφορική	6 (2)
X. Μαθήματα ελεύθερης επιλογής	6 (2)
ΣΥΝΟΛΟ	165 (55)

Όσοι φοιτητές έχουν εισαχθεί ως και το ακαδημαϊκό έτος 2009-10 και έχουν περάσει τα μαθήματα Φ105, Φ108, Φ110, Φ115, Φ116 (που προσφέρονταν ως μαθήματα κορμού και στο εξής καταργούνται) ή/και τα μαθήματα Φ 197-199 (που προσφέρονταν ως υποχρεωτικά κατεύθυνσης), αυτά τα μαθήματα τούς πιστώνονται αυτομάτως στην κατηγορία «Μαθήματα Κατεύθυνσης».

Μοναδική μεταβατική ρύθμιση: Φοιτητές που εισήχθησαν έως και το 2008-09 έχουν τη δυνατότητα (χωρίς να υποχρεούνται) να αντικαταστήσουν τα Φ113, Φ114 και τα δύο Σεμινάρια με ίσο αριθμό μαθημάτων Κατεύθυνσης.

Οι παλιότερες ρυθμίσεις, που περιλήφθηκαν σε παλιότερους Οδηγούς Σπουδών ή αναρτήθηκαν κατά καιρούς στους πίνακες ανακοινώσεων ή/και στο Forum του Τμήματος, δεν ισχύουν πλέον.

Αναλυτικά:

I. Μαθήματα Φιλοσοφίας – Κορμού (11 μαθήματα, 33 ΔΜ)

Στόχος των μαθημάτων αυτών είναι η εισαγωγή των φοιτητών/τριών στην προβληματική των διαφόρων κλάδων της Φιλοσοφίας και η επισκόπηση των κυριότερων περιόδων της Ιστορίας της φιλοσοφίας. Συστήνεται στους/στις φοιτητές/τριες να τα επιλέγουν στην αρχή των σπουδών τους.

Φ 101 Εισαγωγή στη Φιλοσοφία

Φ 102 Οντολογία – Μεταφυσική

- Φ 103 Γνωσιολογία
- Φ 104 Φιλοσοφία των Επιστημών
- Φ 106 Πολιτική Φιλοσοφία
- Φ 107 Αισθητική και Φιλοσοφία της Τέχνης
- Φ 109 Ηθική Φιλοσοφία
- Φ 111 Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία
- Φ 112 Νεότερη Φιλοσοφία
- Φ 113 Φιλοσοφία της ύστερης αρχαιότητας & των μέσων χρόνων
- Φ 114 Σύγχρονη Φιλοσοφία

II. Φιλοσοφικά κείμενα (3 μαθήματα, 9 ΔΜ – κωδικοί ΦΚ 200-399)

Στόχος αυτών των μαθημάτων είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με κλασικά κείμενα της Φιλοσοφικής Γραμματείας, τόσο της αρχαίας ελληνικής όσο και της νεότερης και σύγχρονης.

III. Μαθήματα Φιλοσοφίας – Κατεύθυνσης (9 μαθήματα, 27 ΔΜ – κωδικοί Φ 197-599)

Τα μαθήματα αυτά παρέχουν στους/στις φοιτητές/τριες τη δυνατότητα να ασχοληθούν λεπτομερώς με συγκεκριμένες μορφές, περιόδους και προβλήματα της φιλοσοφικής σκέψης. Κάθε ακαδημαϊκό έτος παρέχεται από τον Τομέα ευρύτατη και ανανεούμενη ποικιλία τέτοιων μαθημάτων.

Σημείωση: Φοιτητές/τριες που επιλέγουν να εκπονήσουν πτυχιακή εργασία πιστώνονται με 6 ΔΜ και απαλλάσσονται από την παρακολούθηση 2 μαθημάτων κατεύθυνσης.

IV. Φιλοσοφικά σεμινάρια (2 μαθήματα, 6 ΔΜ – κωδικοί Φ 600-699)

Στα μαθήματα αυτά παρέχεται η δυνατότητα εμβάθυνσης σε επιμέρους φιλοσοφικά θέματα ή κείμενα και ερευνητικής προσέγγισής τους. Ο ανώτατος αριθμός φοιτητών ανά σεμινάριο ανέρχεται σε τριάντα (30) και η παρακολούθηση είναι υποχρεωτική. Αντί τελικής εξέτασης, οι φοιτητές εκπονούν γραπτή εργασία.

V. Μαθήματα Παιδαγωγικής (5 μαθήματα, 15 ΔΜ)

Πέντε από τα μαθήματα Κορμού Παιδαγωγικής είναι υποχρεωτικά για όλους τους/τις φοιτητές/τριες του Τμήματος. Συστήνεται στους/στις φοιτητές/τριες η παρακολούθηση αυτών των μαθημάτων στην αρχή των σπουδών τους. Τα μαθήματα αυτά είναι τα εξής:

100 ΕΙΣΠ	Εισαγωγή στην Παιδαγωγική
400 ΣΧΠ Ι	Σχολική Παιδαγωγική Ι
400 ΣΧΠ ΙΙ	Σχολική Παιδαγωγική ΙΙ
500 ΙΕΑ Ι	Σταθμοί στην Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης
600	Μεθοδολογία Παιδαγωγικής Έρευνας

VI. Μαθήματα φιλολογικής κατάρτισης (14 μαθήματα, 42 ΔΜ)

Τα μαθήματα αυτά καθορίζονται ως εξής:

- α. Πέντε μαθήματα (15 ΔΜ) Αρχαίας Ελληνικής και Λατινικής Φιλολογίας.
- β. Πέντε μαθήματα (15 ΔΜ) Μεσαιωνικής και Νέας Ελληνικής Φιλολογίας¹.

1. Οι φοιτητές/τριες πρέπει να επιλέξουν από τις παρακάτω κατηγορίες μαθημάτων: τρία (3) μαθήματα με κωδικό από 100 έως 199, ένα (1) μάθημα με κωδικό από 200 έως 299 και ένα (1) μάθημα με κωδικό από 300 έως 399.

γ. Τρία μαθήματα (9 ΔΜ) από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας (Αρχαία Ιστορία, Βυζαντινή Ιστορία, Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία, Αρχαιολογία ή Ιστορία Τέχνης).

δ. Ένα μάθημα (3 ΔΜ) Γλωσσολογίας: ΓΛΩ 301. Εισαγωγή στη Γλωσσολογία

VII. Μαθήματα Διδακτικής Μεθοδολογίας (3 μαθήματα, 9 ΔΜ)

Τα 3 υποχρεωτικά μαθήματα Διδακτικής Μεθοδολογίας είναι τα εξής:

- 701** Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)
- 702** Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος της Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)
- 703** Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)

VIII. Ξένη Γλώσσα (4 μαθήματα, 12 ΔΜ)

Οι φοιτητές/τριες επιλέγουν κάποια από τις ξένες γλώσσες που διδάσκεται στο Α.Π.Θ.

IX. Πληροφορική (2 μαθήματα, 6 ΔΜ)

Μαθήματα Πληροφορικής Ι και ΙΙ.

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 τον συντονισμό των μαθημάτων Πληροφορικής έχει ο ειδικός επιστήμονας κ. Νικόλαος Φαχαντίδης, επικουρούμενος στις ασκήσεις από τον κ. Θεοδόσιο Σαπουνίδη (Ε.Τ.Ε.Π.) και τη κ. Μελίνα Καραμανλίδου (μέλος του διοικητικού προσωπικού του Τμήματος).

X. Μαθήματα ελεύθερης επιλογής (2 μαθήματα, 6 ΔΜ)

Τα μαθήματα αυτά μπορούν να προέρχονται από οποιοδήποτε Τμήμα του Α.Π.Θ., συμπεριλαμβανομένου και του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής.

Ενδεικτικό Πρόγραμμα Σπουδών – Κατεύθυνση Φιλοσοφίας									
ΜΑΘΗΜΑ	1 ^ο εξ.	2 ^ο εξ.	3 ^ο εξ.	4 ^ο εξ.	5 ^ο εξ.	6 ^ο εξ.	7 ^ο εξ.	8 ^ο εξ.	Σύνολο
Φιλοσοφία – κορμός	2	3	3	3	-	-	-	-	11
Φιλοσοφία – κατεύθυνση	-	-	-	1	2	2	2	2	9
Φιλοσοφικά κείμενα	-	-	-	1	1	-	1	-	3
Φιλοσοφικά σεμινάρια	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Παιδαγωγική – κορμός	2	2	1 ¹	-	-	-	-	-	5
Διδακτικές μεθοδολογίες	-	-	-	-	-	1	1	1	3
Κλασική φιλολογία	1	1	1	1	1	-	-	-	5

1. Ένα από τα μαθήματα Παιδαγωγικής κατά το Γ' εξάμηνο σπουδών είναι το μάθημα «Μεθοδολογία Παιδαγωγικής Έρευνας» με κωδικό 600.

Μεσαιωνική & Νεοελληνική φιλολογία	1	1	1	-	1	1	-	-	5
Ιστορία/Αρχαιολογία-τέχνη	-	-	1	-	1	1	-	-	3
Γλωσσολογία	-	-	-	-	-	1	-	-	1
Πληροφορική	1	-	-	1	-	-	-	-	2
Ξένη γλώσσα	1	1	1	1	-	-	-	-	4
Ελεύθερες επιλογές	-	-	-	-	-	-	1	1	2
Σύνολο μαθημάτων	8	8	8	8	6	6	6	5	55

2.4. ΝΕΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ – ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

Η συνοπτική δομή του ΝΠΣ με κατεύθυνση την Παιδαγωγική, το οποίο ισχύει για όσους φοιτητές/τριες εισάγονται από το ακαδημαϊκό έτος 2003-04 και εξής, είναι η ακόλουθη:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ	ΔΜ (μαθήματα)
I. Μαθήματα κορμού Παιδαγωγικής	30 (10)
II. Μαθήματα Φιλοσοφίας	15 (5)
III. Μαθήματα Παιδαγωγικής – κατεύθυνση	30 (10)
IV. Φιλοσοφικά κείμενα	9 (3)
V. Μαθήματα φιλολογικής κατάρτισης	45 (15)
VI. Μάθημα Ψυχολογίας	3 (1)
VII. Διδακτική μεθοδολογία	9 (3)
VIII. Ξένη Γλώσσα	12 (4)
IX. Πληροφορική	6 (2)
X. Μαθήματα ελεύθερης επιλογής	6 (2)
ΣΥΝΟΛΟ	165 (55)

Αναλυτικά:

I. Μαθήματα κορμού Παιδαγωγικής (10 μαθήματα, 30 ΔΜ)

Έχουν ως στόχο να εισαγάγουν τους/τις φοιτητές/τριες στην προβληματική των επιμέρους κλάδων της Παιδαγωγικής:

ΕΙΣΠ 100 Εισαγωγή στην Παιδαγωγική

200 Ψυχολογικές Προϋποθέσεις της Αγωγής

ΨΑ I Ψυχολογικές Προϋποθέσεις της Αγωγής I

ΨΑ II Ψυχολογικές Προϋποθέσεις της Αγωγής II

300 Κοινωνιολογική Θεμελίωση της Αγωγής

ΚΘΑ I Θέματα Κοινωνικοποίησης και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης

ΚΘΑ II Θέματα Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης

400 Σχολική Παιδαγωγική

ΣΧΠ I Σχολική Παιδαγωγική I

ΣΧΠ II Σχολική Παιδαγωγική II
500 Ιστορία της Εκπαίδευσης και της Αγωγής
IEA I Σταθμοί στην Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης
IEA II Ιστορία της Αγωγής
600 Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας

II. Μαθήματα Φιλοσοφίας (5 μαθήματα, 15 ΔΜ)

Πέντε από τα μαθήματα Κορμού Φιλοσοφίας είναι υποχρεωτικά για όλους τους/τις φοιτητές/τριες του Τμήματος. Συστήνεται στους/στις φοιτητές/τριες η παρακολούθηση αυτών των μαθημάτων στην αρχή των σπουδών τους. Τα μαθήματα αυτά είναι τα εξής:

- Φ 101 Εισαγωγή στη Φιλοσοφία
- Φ 103 Γνωσιολογία¹
- Φ 106 Πολιτική Φιλοσοφία
- Φ 111 Ιστορία της Αρχαίας Ελληνικής Φιλοσοφίας Ι
- Φ 112 Ιστορία της Νεότερης Φιλοσοφίας

III. Μαθήματα Παιδαγωγικής – κατεύθυνση (10 μαθήματα, 30 ΔΜ)

Οι φοιτητές/τριες πιστώνονται από τα μαθήματα επιστημονικής κατάρτισης (ειδίκευσης) 30 ΔΜ, ως εξής:

1) Δεκαοκτώ (18) ΔΜ από τα κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα, επιλέγουν δηλαδή ένα μάθημα από τον καθένα από τους παρακάτω κλάδους:

I. Θεωρία και Μεθοδολογία Διδασκαλίας	3 ΔΜ
II. Μεθοδολογία Παιδαγωγικής Έρευνας	3 ΔΜ
III Ιστορία Εκπαίδευσης	3 ΔΜ
IV. Παιδαγωγική Κοινωνιολογία	3 ΔΜ
V. Συγκριτική Παιδαγωγική	3 ΔΜ
VI. Εκπαίδευση Ενηλίκων και Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση	3 ΔΜ

Σύνολο 18 ΔΜ

2) Δώδεκα (12) ΔΜ από τα μαθήματα επιλογής

Σημείωση: Οι δώδεκα (12) ΔΜ είναι δυνατόν να συμπληρωθούν και από τους έξι κλάδους των κατ' επιλογήν υποχρεωτικών μαθημάτων της πρώτης κατηγορίας, εφόσον προσφέρονται σε αυτούς περισσότερα του ενός μαθήματα.

IV. Φιλοσοφικά κείμενα (3 μαθήματα, 9 ΔΜ, κωδικοί ΦΚ 200-399)

Στόχος αυτών των μαθημάτων είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με κλασικά κείμενα της Αρχαιοελληνικής Φιλοσοφικής Γραμματείας.

V. Μαθήματα φιλολογικής κατάρτισης (15 μαθήματα, 45 ΔΜ)

Τα μαθήματα αυτά καθορίζονται ως εξής:

α. Πέντε μαθήματα (15 ΔΜ) Αρχαίας Ελληνικής και Λατινικής Φιλολογίας

1. Οι φοιτητές/τριες που εισήχθησαν από το 2003-04 έως και το 2006-2007 αντί του Φ 103 έχουν ως υποχρεωτικό το μάθημα με τον κωδικό Φ 104.

- β. Πέντε μαθήματα (15 ΔΜ) Μεσαιωνικής και Νέας Ελληνικής Φιλολογίας¹
 γ. Τρία μαθήματα (9 ΔΜ) από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας (Αρχαία Ιστορία, Βυζαντινή Ιστορία, Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία, Αρχαιολογία ή Ιστορία Τέχνης)
 δ. Δύο μαθήματα (6 ΔΜ) Γλωσσολογίας: ΓΛΩ 301 και ΓΛΩ 310

VI. Μάθημα Ψυχολογίας (1 μάθημα, 3 ΔΜ)

Ένα μάθημα Γνωστικής ή Κοινωνικής Ψυχολογίας

VII. Διδακτική Μεθοδολογία (3 μαθήματα, 9 ΔΜ)

- Τα 3 υποχρεωτικά μαθήματα Διδακτικής Μεθοδολογίας είναι τα εξής:
- 701 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)
 702 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος της Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)
 703 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)

VIII. Ξένη Γλώσσα (4 μαθήματα, 12 ΔΜ)

Οι φοιτητές/τριες επιλέγουν κάποια από τις ξένες γλώσσες που διδάσκεται στο Α.Π.Θ.

IX. Πληροφορική (2 μαθήματα, 6 ΔΜ)

Μαθήματα Πληροφορικής I και II.

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 το συντονισμό των μαθημάτων Πληροφορικής έχει ο ειδικός επιστήμονας κ. Νικόλαος Φαχαντίδης, επικουρούμενος στις ασκήσεις από τον κ. Θεοδόσιο Σαπουνίδη (Ε.Τ.Ε.Π.) και την κ. Μελίνα Καραμανλίδου (μέλος του διοικητικού προσωπικού του Τμήματος).

X. Μαθήματα ελεύθερης επιλογής (2 μαθήματα, 6 ΔΜ)

Τα μαθήματα αυτά μπορούν να προέρχονται από οποιοδήποτε Τμήμα του Α.Π.Θ., συμπεριλαμβανομένου και του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής.

Οι φοιτητές/τριες μπορούν να επιλέξουν αντί των μαθημάτων αυτών την εκπόνηση πτυχιακής εργασίας, από την οποία πιστώνονται, επίσης, 6 ΔΜ.

Ενδεικτικό Πρόγραμμα Σπουδών – Κατεύθυνση Παιδαγωγικής

1 ^ο ΕΞΑΜΗΝΟ		ΔΜ	2 ^ο ΕΞΑΜΗΝΟ		ΔΜ
Φιλοσοφία		6	Φιλοσοφία		3
Παιδαγωγική-κορμός		3	Παιδαγωγική-κορμός		6
Φιλολογική κατάρτιση		9	Φιλολογική κατάρτιση		12
Ξένη γλώσσα		3	Ξένη γλώσσα		3
Πληροφορική I		3			
Σύνολο ΔΜ		24	Σύνολο ΔΜ		24

1. Οι φοιτητές/τριες πρέπει να επιλέξουν από τις παρακάτω κατηγορίες μαθημάτων: τρία (3) μαθήματα με κωδικό από 100 έως 199, ένα (1) μάθημα με κωδικό από 200 έως 299 και ένα (1) μάθημα με κωδικό από 300 έως 399.

3 ^ο ΕΞΑΜΗΝΟ	
Φιλοσοφία	3
Παιδαγωγική-κορμός ¹	9
Φιλολογική κατάρτιση	9
Ξένη γλώσσα	3
Σύνολο ΔΜ	24

5 ^ο ΕΞΑΜΗΝΟ	
Παιδαγωγική-κορμός	3
Φιλολογική κατάρτιση	9
Διδακτική μεθοδολογία	3
Παιδαγωγική-κατεύθυνση	6
Σύνολο ΔΜ	21

7 ^ο ΕΞΑΜΗΝΟ	
Διδακτική μεθοδολογία	3
Παιδαγωγική- κατεύθυνση	9
Φιλοσοφικά Κείμενα	3
Σύνολο ΔΜ	15

4 ^ο ΕΞΑΜΗΝΟ	
Φιλοσοφία	3
Παιδαγωγική-κορμός	9
Φιλολογική κατάρτιση	6
Ξένη γλώσσα	3
Πληροφορική II	3
Σύνολο ΔΜ	24

6 ^ο ΕΞΑΜΗΝΟ	
Διδακτική μεθοδολογία	3
Παιδαγωγική-κατεύθυνση	9
Φιλοσοφικά Κείμενα	3
Ψυχολογία	3
Σύνολο ΔΜ	18

8 ^ο ΕΞΑΜΗΝΟ	
Παιδαγωγική- κατεύθυνση	6
Φιλοσοφικά Κείμενα	3
Ελεύθερες επιλογές ή πτυχιακή εργασία	6
Σύνολο ΔΜ	15

2.5. ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

Η Πρακτική Άσκηση αποτελεί μέρος της παιδαγωγικής κατάρτισης την οποία προσφέρει το Τμήμα στους/στις φοιτητές/τριές του². Ο φοιτητές/τριές ασκούνται σε σχολεία της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης (όλων των τύπων) α) στο διοικητικό και παιδαγωγικό έργο της σχολικής μονάδας και β) στη διδασκαλία φιλολογικών μαθημάτων (Αρχαίων Ελληνικών, Νεοελληνικής Γλώσσας και Ιστορίας).

Η Πρακτική Άσκηση έχει διάρκεια πέντε έως επτά εβδομάδων, αρχίζει στο Ε' εξάμηνο των Σπουδών και διεξάγεται σε τρεις κύκλους:

1. ο πρώτος συνίσταται σε δύο εβδομάδες άσκησης των φοιτητών/τριών σε σχολεία (μία εβδομάδα στην αρχή του χειμερινού και μία του εαρινού εξαμήνου),
2. ο δεύτερος αποτελεί μέρος των υποχρεώσεων που έχουν οι φοιτητές/τριές στο πλαίσιο των μαθημάτων Διδακτικής μεθοδολογίας και έχει διάρκεια τριών εβδομάδων, και
3. ο τρίτος κύκλος συνίσταται σε εργασία των φοιτητών/τριών σε σχολεία που αφορά διοικητικές και παιδαγωγικές δραστηριότητες και διαρκεί δύο εβδομάδες.

1. Σύμφωνα με όσα προαναφέρθηκαν, ένα από τα μαθήματα Παιδαγωγικής κατά το Γ' εξάμηνο Σπουδών είναι το μάθημα 6οο *Μεθοδολογία Παιδαγωγικής Έρευνας*.

2. Οι πτυχιούχοι του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής φαίνεται ότι διαθέτουν και εξασφαλίζουν βάσει του Προγράμματος Σπουδών του Τμήματός μας τις τυπικές και ουσιαστικές προϋποθέσεις σχετικά με την παιδαγωγική και τη διδακτική επάρκεια που απαιτεί ο Νόμος 3848/2010 (κεφάλαιο Α', άρθρο 2, παράγραφος 3α και 3β) για την πρόσληψή τους στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Η συμμετοχή στην Πρακτική Άσκηση αναγράφεται στην αναλυτική βαθμολογία¹. Οι ακριβείς ημερομηνίες της Πρακτικής Άσκησης ανακοινώνονται από τον Τομέα Παιδαγωγικής. Επίσης, πριν από την έναρξη της Πρακτικής Άσκησης γίνεται ενημέρωση των ενδιαφερόμενων φοιτητών/τριών.

Κατά το ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 υπεύθυνος για την Πρακτική Άσκηση είναι ο αναπληρωτής καθηγητής κ. Δημήτρης Μαυροσκούφης.

---

1. Σημειώνεται πως για τους/τις φοιτητές/τριες που έχουν συμπληρώσει την α΄ και β΄ φάση του πρώτου κύκλου της πρακτικής άσκησης, απαιτείται σφραγίδα και υπογραφή από τον Τομέα Παιδαγωγικής, προκειμένου να την κατοχυρώσουν.

3. ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ 2010-2011

3.1. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Όλα τα προπτυχιακά μαθήματα που προσφέρει ο Τομέας Φιλοσοφίας διδάσκονται τρεις (3) ώρες εβδομαδιαίως και πιστώνονται με 3 ΔΜ.

ΠΡΟΣΟΧΗ: Φοιτητές/τριες που έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς μάθημα με παλιό κωδικό δεν επιτρέπεται να το δηλώσουν και με νέο κωδικό.

Χειμερινό εξάμηνο

I. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ

Φ 101	Εισαγωγή στη φιλοσοφία	Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου
Φ 102	Οντολογία – Μεταφυσική	Θεόδωρος Πενολίδης
Φ 103	Γνωσιολογία	Αλεξάνδρα Δεληγιώργη
Φ 104	Φιλοσοφία των Επιστήμών	Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου
Φ 106	Πολιτική φιλοσοφία	Σωκράτης Δεληβογιατζής
Φ 107	Αισθητική και Φιλοσοφία της Τέχνης	Θεόπη Παρισάκη
Φ 109	Ηθική Φιλοσοφία	Φιλήμων Παιονίδης
Φ 111	Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία	Θεόπη Παρισάκη
Φ 112	Νεότερη Φιλοσοφία	Ιωάννης Πλάγγεσης
Φ 114	Σύγχρονη Φιλοσοφία: Χάιντεγκερ	Παναγιώτης Θανασάς

II. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΦΚ 206	Πλάτων, «Φαίδρος»	Παναγιώτης Δόικος
ΦΚ 213	Πλάτων, «Πρωταγόρας»	Παύλος Περπερίδης
ΦΚ 221	Αριστοτέλης, «Περί ψυχής»	Χριστίνα Παπαχρήστου
ΦΚ 256	Αριστοτέλης, «Περί ποιητικής» ¹	Παύλος Καϊμάκης
ΦΚ 257	Hegel, «Φιλοσοφία της ιστορίας» ²	Παναγιώτης Θανασάς

III. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Φ 198	Νεότερη Πολιτική και Κοινωνική Φιλοσοφία – από τον Machiavelli στον Marx	Ιωάννης Πλάγγεσης
Φ 199	Θέματα Σύγχρονης Φιλοσοφίας: Μοντέρνες και μεταμοντέρνες φιλοσοφίες από το 1960 έως σήμερα	Αλεξάνδρα Δεληγιώργη
Φ 302	Ζητήματα διαλεκτικής ³	Σωκράτης Δεληβογιατζής
Φ 346	Θέματα φιλοσοφίας του δικαίου	Φιλήμων Παιονίδης
Φ 357	Hegel, «Φιλοσοφία της Ιστορίας» ⁴	Παναγιώτης Θανασάς

1. Το μάθημα δεν μπορούν να δηλώσουν όσοι/ες το έχουν περάσει με τους κωδικούς ΦΚ244/245.

2. Το μάθημα δεν μπορούν να δηλώσουν όσοι/ες δηλώνουν το Φ357 ή το έχουν περάσει με τον κωδικό Φ198.

3. Το μάθημα δεν μπορούν να δηλώσουν όσοι/ες το έχουν περάσει με τον κωδικό Φ 203.

4. Το μάθημα δεν μπορούν να δηλώσουν όσοι/ες δηλώνουν το ΦΚ256 ή το έχουν περάσει με τον κωδικό Φ198.

Φ 358	<i>Johann Gottlieb Fichte, «Ο Προορισμός του ανθρώπου»</i>	Θεόδωρος Πενολίδης
Φ 359	<i>Η μεταφυσική του Ελύτη</i>	Παναγιώτης Δόικος

IV. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Φ 613	<i>Το πρόβλημα του κακού</i>	Γιώργος Ζωγραφίδης
-------	------------------------------	--------------------

Εαρινό εξάμηνο

I. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ

Φ 101	<i>Εισαγωγή στη Φιλοσοφία</i>	Γιώργος Ζωγραφίδης
Φ 103	<i>Γνωσιολογία</i>	Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου
Φ 106	<i>Πολιτική φιλοσοφία: αρχαία ελληνική πολιτική & κοινωνική φιλοσοφία –Σοφιστές, Πλάτων, Αριστοτέλης</i>	Γιάννης Πλάγγεσης
Φ 111	<i>Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία</i>	Βασίλης Κάλφας
Φ 112	<i>Νεότερη Φιλοσοφία</i>	Θεόδωρος Πενολίδης
Φ 113	<i>Φιλοσοφία της ύστερης αρχαιότητας & των μέσων χρόνων</i>	Γιώργος Ζωγραφίδης
Φ 114	<i>Σύγχρονη Φιλοσοφία: φιλοσοφική Ανθρωπολογία¹</i>	Σωκράτης Δελβογιατζής

II. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΦΚ 202	<i>Αριστοτέλης, «Ηθικά Νικομάχεια»</i>	Βασίλειος Μπετσάκος
ΦΚ 254	<i>Η έννοια της κίνησης στο βιβλίο Γ' και Ε' των «Φυσικών» του Αριστοτέλη</i>	Ελένη Λάππα
ΦΚ 258	<i>René Descartes, «Κανόνες για την καθοδήγηση της γνωστικής δύναμης»</i>	Θεόδωρος Πενολίδης
ΦΚ 259	<i>Η ατομικότητα στον Σπινόζα και τον Μαρξ: «Ηθική» και «Κεφάλαιο»</i>	Μιχάλης Μπαρσιδής
ΦΚ 260	<i>Ludwig Wittgenstein: Κείμενα γλωσσολογικής φιλοσοφίας</i>	Εμμανουήλ Περράκης

III. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Φ 197	<i>Θέματα αρχαίας φιλοσοφίας: Προσωκρατικοί</i>	Θεόπη Παρισάκη
Φ 322	<i>Φιλοσοφία και κινηματογράφος</i>	Παναγιώτης Δόικος
Φ 339	<i>Εισαγωγή στη δημοκρατική θεωρία</i>	Φιλήμων Παιονίδης
Φ 360	<i>Νικόλαος Κουζανός, «Περί Εικασιών»</i>	Θεόδωρος Πενολίδης

IV. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Φ 614	<i>Henry Bergson, «Οι δύο πηγές της ηθικής και της θρησκείας»</i>	Παναγιώτης Δόικος
-------	---	-------------------

1. Το μάθημα δεν μπορούν να δηλώσουν όσοι έχουν περάσει τη «Φιλοσοφική Ανθρωπολογία» Φ 105.

3.2. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

Εκτός από τις περιπτώσεις που αναγράφεται διαφορετικά, όλα τα προπτυχιακά μαθήματα που προσφέρει ο Τομέας Παιδαγωγικής διδάσκονται 3 ώρες εβδομαδιαίως και πιστώνονται με 3 ΔΜ.

Χειμερινό εξάμηνο

I. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ		
ΕΙΣΠ 100	Εισαγωγή στην Παιδαγωγική (με ασκήσεις)	Δημήτριος Χατζηδήμου 4ΩΕ/3ΔΜ
200	Ψυχολογικές Προϋποθέσεις της Αγωγής	
ΨΑ I 400	Ψυχολογικές Προϋποθέσεις της Αγωγής I Σχολική Παιδαγωγική	(θα ανακοινωθεί)
ΣΧΠ I	Σχολική Παιδαγωγική I	Ζωή Παπαναούμ
ΣΧΠ II	Σχολική Παιδαγωγική II	Κυριάκος Μπονίδης
ΕΙΣΜ 600	Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας	Δημήτριος Σταμοβλάσης 4ΩΕ/3ΔΜ

II. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ		
Α' Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά		
1. Θεωρία και Μεθοδολογία Διδασκαλίας		
Π 1442	Παιδαγωγική της ειρήνης: έρευνα, θεωρία & πράξη	Κυριάκος Μπονίδης
Π 1901	Μικροηλεκτρονική και Παιδαγωγική Επιστήμη	Κωνσταντίνος Μπίκος
Π 1904	Μικροδιδασκαλίες	Δημήτριος Χατζηδήμου
2. Μεθοδολογία Παιδαγωγικής Έρευνας		
Π 1615	Μεθοδολογία της Κοινωνικής Έρευνας: Οι μέθοδοι της συνέντευξης και επισκόπησης	Δημήτριος Σταμοβλάσης
Π 1616 (νέο)	Μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην Ιστορία της Νεο-ελληνικής Εκπαίδευσης: Ανάλυση και ερμηνεία Πηγών	Βασίλειος Φούκας
Π 1902	Εισαγωγή στη χρήση Η/Υ με εφαρμογές στις κοινωνικές επιστήμες	Δημήτριος Σταμοβλάσης
3. Ιστορία της εκπαίδευσης		
Π 1503	Μορφές Νεοελλήνων Παιδαγωγών	Βασίλειος Φούκας
Π 1504	Τομές στην Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης: διένεξη, πόλωση, σύγκρουση και εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις	Δημήτριος Μαυροσκούφης
4. Παιδαγωγική Κοινωνιολογία		
Π 1311	Η παιδαγωγική σχέση: αλληλεπίδραση και επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή	Κωνσταντίνος Μπίκος
Π 1314	Εθνοκεντρισμός και εξευρωπαϊσμός: ο ρόλος της εκπαίδευσης	Μιχαήλ Κελλανίδης
Π 1444 (νέο)	Ιστορίες ζωής ως μέθοδος έρευνας: αυτοβιογραφίες και βιογραφίες γυναικών	Ελένη Χοντολίδου /Σιδηρούλα Ζιώγου-Καραστεργίου
5. Συγκριτική Παιδαγωγική		
Π 1705	Εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε χώρες της Ευρώπης	Ζωή Παπαναούμ
Π 1708	Η Συγκριτική Παιδαγωγική ως πεδίο της Παιδαγωγικής Επιστήμης	Ελένη Χοντολίδου

6. Εκπαίδευση Ενηλίκων και Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση		
Π 1807	<i>Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Διά βίου μάθηση: Θεωρία και Πράξη</i>	Γεώργιος Κ. Ζαρίφης
Π 1810	<i>Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Διά βίου μάθηση στην ΕΕ: θεώρηση των θεσμών & των πρακτικών στις χώρες-μέλη</i>	Γεώργιος Κ. Ζαρίφης
Π 1811	<i>Ο ρόλος του κριτικού στοχασμού στη μάθηση και εκπαίδευση ενηλίκων: ζητήματα νοσηματοδότησης και μετασχηματισμού της ανθρώπινης εμπειρίας και ο ρόλος του κριτικοστοχαστικού εκπαιδευτή</i>	Γεώργιος Κ. Ζαρίφης

III. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

701	<i>Διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)</i>	Ειδικός Επιστήμων 4ΩΕ/3ΔΜ
702	<i>Διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος της Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)</i>	Δημήτρης Μαυροσκούφης 4ΩΕ/3ΔΜ
703	<i>Διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)</i>	Βασίλειος Τσιότρας 4ΩΕ/3ΔΜ

Ε α ρ ι ν ό ε ξ ά μ η ν ο

I. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ

200	Ψυχολογικές Προϋποθέσεις της Αγωγής	
ΨΑ II	<i>Ψυχολογικές Προϋποθέσεις της Αγωγής II</i>	Μάρω Δόικου
300	Κοινωνιολογική Θεμελίωση της Αγωγής	
ΚΘΑ I	<i>Θέματα Κοινωνικοποίησης και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης</i>	Αναστασία Κεσίδου
ΚΘΑ II	<i>Θέματα Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης</i>	Μιχαήλ Κελπανίδης
500	Ιστορία της Εκπαίδευσης και της Αγωγής	
IEA I	<i>Σταθμοί στην Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης</i>	Σ. Ζιώγου-Καραστεργίου / Δημήτρης Μαυροσκούφης
IEA II	<i>Ιστορία της Αγωγής</i>	Σιδερ. Ζιώγου-Καραστεργίου

II. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Α' Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά

1. Θεωρία και Μεθοδολογία Διδασκαλίας		
Π 1420	<i>Το μάθημα της Λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση</i>	Ελένη Χοντολίδου
Π 1438	<i>Μεθόδευση της διδασκαλίας και Νέες Τεχνολογίες</i>	Κωνσταντίνος Μπίκος
Π 1443	<i>Μεθόδευση της διδασκαλίας στο πολυπολιτισμικό σχολείο</i>	Ζωή Παπαναούμ
Π 1904	<i>Μικροδιδασκαλίες</i>	Δημήτριος Χατζηδήμου
2. Μεθοδολογία Παιδαγωγικής Έρευνας		
Π 1617	<i>Εφαρμοσμένη Στατιστική: η σημασία της στην έρευνα των Επιστημών Αγωγής και στη λήψη αποφάσεων</i>	Δημήτριος Σταμοβλάσης

Π 1618 (νέο)	Κριτικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην εκπαιδευτική έρευνα	Κυριάκος Μπονίδης
Π 1902	Εισαγωγή στη χρήση Η/Υ με εφαρμογές στις κοινωνικές επιστήμες	Δημήτριος Σταμοβλάσης
3. Ιστορία της Εκπαίδευσης		
Π 1501	Προσεγγίσεις στην Ιστορία της γυναικείας εκπαίδευσης στην Ελλάδα	Σιδηρούλα Ζιώγου-Καραστεργίου
Π 1505	Προσεγγίσεις στην Τοπική Εκπαιδευτική Ιστορία: το παράδειγμα των σχολείων της Θεσσαλονίκης	Βασίλειος Φούκας
Π 1507 (νέο)	Ιστορία της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: Το παράδειγμα των Φιλοσοφικών Σχολών	Βασίλειος Φούκας
4. Παιδαγωγική Κοινωνιολογία		
Π 1312	Σχέσεις συνομηλίκων στην ομάδα της σχολικής τάξης	Κωνσταντίνος Μπίκος
Π 1315	Κοινωνιολογία της Οικογένειας: Η οικογένεια ως βασικός φορέας της πρωτογενούς κοινωνικοποίησης	Μιχαήλ Κελπανίδης
5. Συγκριτική Παιδαγωγική		
Π 1705	Εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε χώρες της Ευρώπης	Ζωή Παπαναούμ
Π 1708	Η Συγκριτική Παιδαγωγική ως πεδίο της Παιδαγωγικής Επιστήμης	Αναστασία Κεσίδου
6. Εκπαίδευση Ενηλίκων και Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση		
Π 1811	Ο ρόλος του κριτικού στοχασμού στη μάθηση και εκπαίδευση ενηλίκων: ζητήματα νοηματοδότησης και μετασχηματισμού της ανθρώπινης εμπειρίας και ο ρόλος του κριτικοστοχαστικού εκπαιδευτή	Γεώργιος Κ. Ζαρίφης
Π 1812	Παράγοντες συμμετοχής ενηλίκων στην εκπαίδευση: ζητήματα κινητοποίησης και πρόσβασης σε οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες	Γεώργιος Κ. Ζαρίφης

Β΄ Μαθήματα επιλογής

2100	Ειδική Αγωγή	
Π 2103	Θέματα Ειδικής Αγωγής III: Μαθησιακές δυσκολίες	Μάρω Δόικου

III. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

701	Διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)	Ειδικός Επιστήμων 4.ΩΕ/3ΔΜ
702	Διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος της Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)	Δημήτρης Μαυροσκούφης 4.ΩΕ/3ΔΜ
703	Διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)	Βασίλειος Τσιότρας 4.ΩΕ/3ΔΜ

3.3. ΛΟΙΠΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Όλα τα μαθήματα που παρατίθενται παρακάτω διδάσκονται 3 ώρες εβδομαδιαίως και πιστώνονται με 3 ΔΜ.

Α. ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ¹

Αρχαία Ελληνική Φιλολογία

Χειμερινό εξάμηνο

ΑΕΦ 101 Ασκήσεις: Γραμματική, Συντακτικό, Θεματογραφία *Βασίλειος Μπετσάκος*

Εαρινό εξάμηνο

ΑΕΦ 101 Ασκήσεις: Γραμματική, Συντακτικό, Θεματογραφία *Ουρανία Καλογερίδου*

Νέα Ελληνική Φιλολογία

(Οι φοιτητές/τριες πρέπει να επιλέξουν από τις παρακάτω κατηγορίες μαθημάτων: τρία (3) μαθήματα με κωδικό από 100 έως 199, ένα (1) μάθημα με κωδικό από 200 έως 299 και ένα (1) μάθημα με κωδικό από 300 έως 399.

Χειμερινό εξάμηνο

ΝΕΦ 100 Ελληνικός ρομαντισμός *Συμεών Δεγερμεντζίδης*

ΝΕΦ 104 Νεοελληνική πεζογραφία: από την ηθογραφία στην κοινωνική διαμαρτυρία, 1880-1920 *Δημήτρης Κόκορης*

ΝΕΦ 106 Η λογοτεχνική γενιά του 1880 *Συμεών Δεγερμεντζίδης*

ΝΕΦ 202 Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας² *Δημήτρης Κόκορης*

ΝΕΦ 301 Σεμινάριο: Το έργο του Γιάννη Ρίτσου³ *Δημήτρης Κόκορης*

Εαρινό εξάμηνο

ΝΕΦ 101 Η Λογοτεχνική γενιά του 1930 *Συμεών Δεγερμεντζίδης*

ΝΕΦ 102 Μεταπολεμική ποίηση, ποιητικός ρεαλισμός *Δημήτρης Κόκορης*

ΝΕΦ 105 Μεταπολεμική πεζογραφία *Δημήτρης Κόκορης*

ΝΕΦ 202 Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας *Συμεών Δεγερμεντζίδης*

ΝΕΦ 309 Σεμινάριο: Κείμενα νεοελληνικής λογοτεχνίας: φιλοσοφικές, φιλολογικές και διδακτικές διαστάσεις⁴ *Δημήτρης Κόκορης*

1. Εκτός από τα μαθήματα που προσφέρουν οι Ειδικοί Επιστήμονες του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής και που παρατίθενται εδώ, οι φοιτητές/τριες μπορούν να επιλέγουν μαθήματα Φιλολογίας και από τα προσφερόμενα του Τμήματος Φιλολογίας (βλ. 3.3 Β).

2. Το **ΝΕΦ 202** (Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας) θα προσφερθεί και στο χειμερινό και στο εαρινό εξάμηνο από διαφορετικό διδάσκοντα κάθε φορά, ώστε να υπάρχει δυνατότητα εξέτασης τον Σεπτέμβριο και για τους/τις φοιτητές/τριες που θα το επιλέξουν κατά το χειμερινό εξάμηνο και για τους/τις φοιτητές/τριες που θα το επιλέξουν κατά το εαρινό εξάμηνο.

3. Οι φοιτητές/τριες, για να δηλώσουν το σεμιναριακό μάθημα, θα πρέπει να έχουν εξεταστεί στο **ΝΕΦ 202**.

4. Οι φοιτητές/τριες, για να δηλώσουν το σεμιναριακό μάθημα, θα πρέπει να έχουν εξεταστεί στο **ΝΕΦ 202**.

Γλωσσολογία

Χειμερινό εξάμηνο

ΓΛΩ 301	Γενική Γλωσσολογία (πρώην Εισαγωγή στη Γλωσσολογία)	<i>Μαρία Αντωνίου</i>
ΓΛΩ 310	Ιστορική Γλωσσολογία	<i>Μαρία Αντωνίου</i>

Εαρινό εξάμηνο

ΓΛΩ 301	Γενική Γλωσσολογία (πρώην Εισαγωγή στη Γλωσσολογία)	<i>Μαρία Αντωνίου</i>
ΓΛΩ 310	Ιστορική Γλωσσολογία	<i>Μαρία Αντωνίου</i>

B. ΑΠΟ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ (Τομέας Κλασικών Σπουδών)

Χειμερινό εξάμηνο

ΑΕΦ 102	Ομηρικό έπος	<i>Αναστάσιος Λώλος</i>
ΑΕΦ 103	Ιστοριογραφία – Ρητορική: Θουκυδίδης, 5 ^ο βιβλίο	<i>Παναγιώτης Σωτηρούδης</i>
ΑΕΦ 104	Τραγωδία: Σοφοκλής, Αντιγόνη	<i>Ιωάννης Τζιφόπουλος</i>

Εαρινό εξάμηνο

ΑΕΦ 103	Ιστοριογραφία – Ρητορική: 1. Ηρόδοτος – Θουκυδίδης 2. Ηρόδοτος – Θουκυδίδης ¹	<i>Αντώνιος Ρεγκάκος</i> <i>Κ. Γακοπούλου</i>
ΑΕΦ 106	Φιλοσοφία:	<i>Αναστάσιος Λώλος</i>
ΑΕΦ 107	Ρητορική: Ισοκράτης – Πλούταρχος	<i>Ευάγγελος Αλεξίου</i>
ΛΦΙ 126	Λατινική Πεζογραφία ² : 1. Caesar, <i>Pro Archia</i> 2. Cicero, <i>Epistulae</i> 2. Caesar, <i>Commentarii</i> (επιλογή κειμένων)	<i>Ευστράτιος Κυριακίδης</i> <i>Δήμητρα Τσιτσικλή</i> <i>Χρυσάνθη Τσίτσιου</i>

***

1. Εφόσον εγκριθεί η απόσπασή της.

2 Το μάθημα προσφέρεται σε συνδιδασκαλία με το Τμήμα Φιλολογίας για 60 φοιτητές/τριες, οι οποίοι κατανέμονται αλφαβητικά ανά 20 σε κάθε ακροατήριο.

3.4. ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Α. Χειμερινό εξάμηνο

I. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ

Φ 101 Εισαγωγή στη φιλοσοφία

Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου

Βασικός στόχος στο μάθημα αυτό είναι να δημιουργήσω τις προϋποθέσεις ώστε να κάνουν οι φοιτητές και φοιτήτριες την πρώτη γνωριμία με τις βασικότερες θεωρίες και φιλοσοφικά ρεύματα που έχουν αναπτυχθεί στον χώρο της φιλοσοφίας. Κύριο μέλημά μου είναι να απαντήσω στο θεμελιώδες ερώτημα «Τι είναι Φιλοσοφία» και αναλυτικότερα «Ποιο είναι το περιεχόμενο της Φιλοσοφίας και τι είναι αυτό που την κάνει διαφορετική από την Επιστήμη». Θα προσπαθήσω, λοιπόν, να δείξω ότι η Φιλοσοφία αποτελεί μια πνευματική δραστηριότητα, η οποία επιδιώκει να έχει, όχι μια ειδική γνώση, αλλά τη γενική θέαση των πραγμάτων, ώστε να συλλάβει την ουσία και το καθολικό μέσα από το ατομικό. Έτσι, η Φιλοσοφία ασχολείται με ερωτήματα, όπως αυτά που αναφέρονται στη φύση και τον χαρακτήρα του κόσμου που μας περιβάλλει, της γνώσης, της επιστήμης, της λογικής, της αισθητικής, της ηθικής, της πολιτικής. Ασχολείται ακόμη, μεταξύ άλλων, με το πρόβλημα της σχέσης σώματος και ψυχής, με τις έννοιες της συνείδησης, του θεού, της θρησκείας, καθώς και με το πρόβλημα της σχέσης του ανθρώπου με τον κόσμο, τον άνθρωπο, την κοινωνία, τις αξίες. Θέματα όπως αυτά θα μας απασχολήσουν στο μάθημα, προσφέροντας την ευκαιρία μιας πρώτης γνωριμίας με το έργο κλασικών φιλοσόφων, τόσο της αρχαιότητας όσο και της νεότερης και σύγχρονης φιλοσοφίας.

Η παρουσίαση του μαθήματος θα συνοδεύεται από εποπτικό υλικό με τη χρήση powerpoint, έτσι ώστε να γίνεται όσο το δυνατόν πιο σαφές, κατανοητό και εύληπτο το περιεχόμενο του μαθήματος. Μέλημά μου είναι, πέρα από τη μετάδοση των απαραίτητων γνώσεων, να διαμορφωθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Για τον λόγο αυτό η παρουσία στο μάθημα θα βοηθήσει ιδιαίτερα τους φοιτητές και φοιτήτριες για την επίτευξη αυτών των στόχων και θα προσφέρει τα απαραίτητα εφόδια για να ανταποκριθούν με επιτυχία στις εξετάσεις.

Φ 102 Οντολογία – Μεταφυσική

Θεόδωρος Πενολίδης

Στόχος του μαθήματος είναι η εισαγωγή στην *Μεταφυσική της Αρχαιότητας*, η οποία αφενός θέτει το ερώτημα για την ουσία του πραγματικού, του Είναι και του γίνεσθαι, και αφετέρου διερευνά τις αρχές της γνώσης εν γένει.

Η αρχαίος μεταφυσικός στοχασμός μπορεί εν συνόλω να διαιρεθεί σε τρία μεγάλα στάδια ή περιόδους ανάπτυξης. Οι στοχαστές της *πρώτης περιόδου* με νεανική απειρία αλλά και αυτοπεποίθηση επιλαμβάνονται της επίλυσης των πλέον δυσχερών μεταφυσικών προβλημάτων περί των πρώτων αρχών και αιτίων του Είναι και του γίνεσθαι, χωρίς ωστόσο να έχουν εξετάσει από πριν, όπως θα ήταν το προσήκον, ούτε τις δυσχέρειες των εξεταστέων ζητημάτων, αλλά ούτε την ποιότητα και το μέτρο των γνωστικών τους δυνάμεων. Κατά την *δεύτερη περίοδο*, η μεταφυσική διάνοια, έχοντας διδαχθεί από την πείρα και τις θεωρίες των προγενεστέρων και παράλληλα λαμβάνοντας υπόψιν όσα διέλαθαν της προσοχής εκείνων, καταλήγει ή να θέτει στον εαυτό της στενότερα όρια φιλοσοφικής αναζήτησης και έρευνας, ή, προχωρώντας στην έρευνα με μεγαλύτερη περίσκεψη, συντονία και κατάλληλη χρησιμοποίηση των πορισμάτων

των προηγούμενων, να δημιουργεί συστήματα που στοχεύουν στην επίλυση των σπουδαίων προβλημάτων του Είναι, της γνώσης και του πράττειν. Κατά την *τρίτη περίοδο* η μεταφυσική διάνοια, καθώς αποβάλλει την αυτοπεποίθησή της, ή διαμφισβητεί την δυνατότητα εύρεσης της αλήθειας ή αρύεται από τους προηγούμενους φιλοσόφους ή αναζητεί κάποια άλλη πηγή της γνώσης πέρα από την συνήθη, προκειμένου να ικανοποιήσει τις ανάγκες της, είτε θεωρητικές είτε πρακτικές.

Φ 103 Γνωσιολογία

Αλεξάνδρα Δεληγιώργη

Στο πλαίσιο αυτού του μαθήματος θα παρακολουθήσουμε τον τρόπο ανάπτυξης της νεότερης και σύγχρονης φιλοσοφίας και επιστήμης από τον 17ο αιώνα μέχρι σήμερα. Συγκεκριμένα, θα συζητήσουμε τα βασικότερα γνωσιοθεωρητικά και επιστημολογικά ρεύματα (ορθολογισμός, εμπειρισμός, ιδεαλισμός, διαλεκτική και διαφορική σκέψη, θετικισμός, ερμηνευτική, φαινομενολογία, κριτική θεωρία, δομισμός, μεταμοντέρνος σχετικισμός, επιστημολογία της πολυπλοκότητας).

Το μάθημα προσφέρεται στους φοιτητές των Τμημάτων 1) Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, 2) Ιστορίας και Αρχαιολογίας, 3) Φιλολογίας, 4) Ψυχολογίας, 5) Αγγλικής Γλώσσας & Φιλολογίας, 6) Γαλλικής Γλώσσας & Φιλολογίας, 7) Ιταλικής Γλώσσας & Φιλολογίας, 8) Γερμανικής Γλώσσας & Φιλολογίας και 9) Αρχιτεκτόνων Μηχανικών.

Φ 104 Φιλοσοφία των Επιστημών

Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου

Στόχος του μαθήματος είναι αφενός να δοθεί στους φοιτητές και φοιτήτριες το αναγκαίο υλικό για να σχηματίσουν μία περιεκτική εικόνα για το αντικείμενο, τον σκοπό και τον ρόλο της *Φιλοσοφίας της Επιστήμης*, και αφετέρου να παρουσιασθούν οι πτυχές εκείνες της *Αριστοτελικής φυσικής φιλοσοφίας*, οι οποίες προσφέρουν το θεμέλιο για να κατανοήσουμε βασικές θέσεις και ιδέες της σύγχρονης *Φιλοσοφίας της Επιστήμης*.

Για τον σκοπό αυτό, θα ασχοληθούμε κατ' αρχήν με το ερώτημα «Τι είναι επιστήμη;» και θα ξεκινήσουμε από τις Αριστοτελικές αντιλήψεις σχετικά με θέματα που αναφέρονται στην αναζήτηση της αλήθειας, στη μέθοδο της επιστήμης, στη θεωρία των τεσσάρων αιτιών και στις οντολογικές κατηγορίες τις οποίες προτείνει ο Αριστοτέλης για την κατανόηση του φυσικού κόσμου. Στη συνέχεια θα περάσουμε στην εξέταση των σύγχρονων προβλημάτων και σύγχρονων θεωριών στον χώρο της *Φιλοσοφίας της Επιστήμης*. Ειδικότερα θα εξετασθούν οι εξής θεωρίες: 1. Ο ιστορικισμός των Thomas Kuhn και Paul Feyerabend. 2. Η «ασυμμετρία» των επιστημονικών θεωριών. 3. Ο Thomas Kuhn και η «δομή των επιστημονικών επαναστάσεων». 4. Ο «μεθοδολογικός αναρχισμός» του Paul Feyerabend. 5. Η Κοινωνιολογία της Γνώσης των David Bloor και Barry Barnes. 6. Η «θεωρία της διαψευσιμότητας» του Karl Popper.

Η παρουσίαση του μαθήματος θα συνοδεύεται από εποπτικό υλικό με τη χρήση power-point έτσι, ώστε να γίνεται όσο το δυνατόν πιο σαφές και κατανοητό το περιεχόμενο του μαθήματος. Μέλημά μου είναι, πέρα από τη μετάδοση των απαραίτητων γνώσεων, να διαμορφωθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Για τον λόγο αυτό η παρουσία στο μάθημα θα βοηθήσει ιδιαίτερα τους φοιτητές και φοιτήτριες για την επίτευξη αυτών των στόχων και θα προσφέρει τα απαραίτητα εφόδια για να ανταποκριθούν με επιτυχία στις εξετάσεις.

Φ 106 Πολιτική φιλοσοφία

Σωκράτης Δεληβογιατζής

Αναπτύσσονται και προβληματικοποιούνται τοπικές ή ζητήματα όπως: Φιλοσοφικό υποκείμενο, λόγος και γλώσσα της εξουσίας. Φιλοσοφία και πολιτική ή θέαση της ολότητας και τέχνη του διαφοροποιητικού της δράσης. Ο άλλος, η συνείδηση και η ομάδα. Εναντιότητα, ομοιότροπο και ευθύνη. Παραγωγή, ανταλλαγή και κοινωνικός δεσμός. Ανάγκη, τάση προς και ωφελιμότητα. Πολυτέλεια, ορατό-αόρατο και σαγήνη. Εργασία, φύση και τεχνική. Ιδιοποίηση, αλλοτρίωση και εκμετάλλευση. Ηθική και βία. Κοινωνική τάξη και κοινωνική αταξία. Η παθολογία του πολιτικού και η ανάσχεση του φιλοσοφικού. Κράτος, δικαιώματα, θεσμοί, ιδεολογίες, ουτοπίες. Το ανθρώπινο και το μη ανθρώπινο. Διαλεκτικό-ιστορικό τρίπτυχο τύχης, αναγκαιότητας, απόφασης ως επίγωνα η εκδοχή υπέρβασης παραδοσιακών υποστασιακών παγιώσεων καθολικής ερμηνείας του φιλοσοφικο-πολιτικού. Στόχος και εσώτερη λογική απόβλεψη είναι η ιστορικο-συστηματική ανάδειξη εννοιολογικών συμπλεγμάτων σκέψης που καθιστούν τη φιλοσοφία οικείο αυτονομημένο χώρο υποδοχής πολιτικών διεργασιών και διαστρωματώσεων νοήματος στη βάση μιας βούλησης άρχειν (γνώσης), που, αριστοτελικά παραδείγματος χάρη, σηματοδοτεί πρακτικές παράστασης και απόκρυψης υπό ένα ερμηνευτικό γίνεσθαι-άλλο διαλεκτικού χαρακτήρα. Από τον Πλάτωνα μέχρι τους Marx και Lukács και από τον Θουκυδίδη μέχρι τους Schmitt, Foucault, Derrida και Κονδύλη, με ενδιάμεσα τους Machiavelli και Hobbes, το πολιτικό ως υπόβαθρο διέπει μια πολιτική θέσμισης που χρωματίζει αντανάκλαστικά και την ίδια τη φιλοσοφική πράξη στο σύνολό της.

Φ 107 Αισθητική και Φιλοσοφία της Τέχνης

Θεόπη Παρισάκη

Το περιεχόμενο των όρων «αισθητική», «κριτική» και «τέχνη». Η πολιτιστική κατάσταση στην Ευρώπη κατά τον 17^ο και 18^ο αιώνα και η θέση του καλλιτέχνη την εποχή αυτή. Τα γενικά χαρακτηριστικά της θεωρίας του νεοκλασικισμού και η εφαρμογή των αρχών της στη γαλλική θεωρία της ποίησης και των εικαστικών τεχνών (ζωγραφική, αρχιτεκτονική) στη Γαλλία και την Αγγλία. Το υποκειμενιστικό ρεύμα των φιλοσόφων του 17^{ου} αιώνα (Descartes, Pierre Nicole, Pascal, Spinoza, Hobbes, Leibniz). Οι πρόδρομοι της θεωρίας του γούστου που αναπτύσσεται στην Αγγλία τον 18^ο αιώνα. Η αγγλική θεωρία του γούστου και η ανάπτυξη της προβληματικής της.

Φ 109 Ηθική Φιλοσοφία

Φιλήμων Παιονίδης

Το μάθημα αποτελεί μια εισαγωγή σε προβλήματα, έννοιες και μεθόδους της ηθικής φιλοσοφίας. Συζητούνται ο σκοπός της ηθικής, οι σχέσεις της με άλλους συγγενείς χώρους, οι κλάδοι της ηθικής και κάποιες βασικές κανονιστικές θεωρίες (αρεταϊκή ηθική, συνεπειοκρατία, δεοντοκρατία). Ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο να κατανοηθεί ότι η μελέτη της φιλοσοφικής ηθικής δεν αποβλέπει μόνο στην απόκτηση θεωρητικών γνώσεων, αλλά μπορεί να επηρεάσει και τον τρόπο αντιμετώπισης των σημαντικών ή λιγότερο σημαντικών ηθικών προβλημάτων που χαρακτηρίζουν τον καθημερινό βίο μας.

Φ 111 Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία

Θεόπη Παρισάκη

Εξετάζεται σε γενικές γραμμές η εξέλιξη του φιλοσοφικού στοχασμού από της απαρχές του (Όμηρος, Ησίοδος, Ορφικοί) έως την εποχή του Πλάτωνα. Στην εξέταση συμπεριλαμβάνονται: τα βασικά ρεύματα της προσωκρατικής σκέψης (Μιλήσιοι, Πυθαγόρειοι, Ελεάτες, Ηράκλειτος, Ατομικοί), η σοφιστική κίνηση (η γνωσιοθεωρία των σοφιστών, οι απόψεις της για της ηθικές

αξίες, το θρησκευτικό συναίσθημα, η πολιτική της θεωρία και οι απόψεις της για την ιστορική εξέλιξη και τη γένεση του πολιτισμού), η σωκρατική φιλοσοφία (η σωκρατική μέθοδος, ηθικές, θρησκευτικές και πολιτικές απόψεις του Σωκράτη) και οι ηθικές αρχές των σωκρατικών σχολών (Κυρηναϊκή, Μεγαρική, Κυνική).

Φ 112 Νεότερη Φιλοσοφία

Γιάννης Πλάγγεσης

Στο μάθημα αυτό εξετάζονται τα γενικά χαρακτηριστικά του νεότερου φιλοσοφικού στοχασμού και τα ρεύματα σκέψης που διαμόρφωσαν τη φιλοσοφική προβληματική της νεοτερικότητας. Το μάθημα διαρθρώνεται σε τέσσερις ενότητες. Στην *πρώτη* ενότητα, «Εισαγωγικά», τίθεται το πρόβλημα της ιστορίας της φιλοσοφίας ή της ανασύνθεσης του φιλοσοφικού στοχασμού του παρελθόντος στο παρόν και εξετάζονται οι βασικές θεματικές του νεότερου φιλοσοφικού στοχασμού στο πλαίσιο των γενικότερων κοινωνικών και πολιτικών εξελίξεων. Στη *δευτέρα* ενότητα, «Η νεότερη φιλοσοφία και το πρόβλημα της μεθόδου», εξετάζεται αναλυτικά το έργο των θεμελιωτών του νεότερου φιλοσοφικού στοχασμού Francis Bacon και René Descartes. Στην *τρίτη* ενότητα, «Η εμπειρική παράδοση στη νεότερη φιλοσοφία», εξετάζεται αναλυτικά το έργο των φιλοσόφων Thomas Hobbes, John Locke, George Berkeley και David Hume. Στην *τέταρτη* ενότητα, «Η ορθολογική παράδοση στη νεότερη φιλοσοφία», εξετάζεται αναλυτικά το έργο των φιλοσόφων Spinoza και Leibniz. Αναφορά γίνεται επίσης στο Γαλλικό Διαφωτισμό, στη φιλοσοφία του Kant και στο γερμανικό ιδεαλισμό. Σκοπός του μαθήματος είναι η κατανόηση της ιστορίας της νεότερης φιλοσοφίας μέσω της ανάλυσης των βασικών κειμένων των φιλοσόφων και μιας περιεκτικής πληροφόρησης σε σχέση με διανοητικό, κοινωνικό και ιστορικό πλαίσιο διαμόρφωσης του νεότερου φιλοσοφικού στοχασμού.

Φ 114 Σύγχρονη Φιλοσοφία: Χάιντεγκερ

Παναγιώτης Θανασιάς

Θέμα του μαθήματος αυτό το εξάμηνο θα είναι ένα από τα κεντρικότερα ζητήματα της φιλοσοφίας του εικοστού αιώνα: η κριτική «αποδόμηση» της μεταφυσικής από τον Χάιντεγκερ και η απόπειρά του για υπέρβασή της. Η πρόσβαση στο έργο του Χάιντεγκερ δυσχεραίνεται συχνά τόσο από την ένοχη πολιτική στάση του (για την οποία ευθύνεται ο ίδιος), όσο και από την άγνοια και (παρ-)ερμηνεία του υπό το πρίσμα του γαλλικού "υπαρξισμού" (για την οποία δεν έχει ευθύνη). Με οδηγό το ερώτημα για τη σχέση της σκέψης του με τη μεταφυσική, θα προσπαθήσουμε να παρακολουθήσουμε το σύνολο της στοχαστικής πορείας του φιλοσόφου πίσω από αυτές τις "σκιές" και να συλλάβουμε την πολλαπλότητα των κατευθύνσεων που ακολούθησε η σκέψη του. Το μάθημα θα επικεντρωθεί σε κείμενα του Χάιντεγκερ, και κυρίως στη διάλεξη «Τι είναι μεταφυσική;» (1929), καθώς και στον «Πρόλογο» (1943) και την «Εισαγωγή» (1949) που προστέθηκαν σε κατοπινές εκδόσεις αυτής της διάλεξης.

Κείμενο: Martin Heidegger, *Τι είναι μεταφυσική;* (Αθήνα: Πατάκης).

Το μάθημα είναι "ανοικτό" σε φοιτητές όλων των Σχολών και Τμημάτων. Η παρακολούθησή του δεν είναι υποχρεωτική, αλλά κρίνεται απαραίτητη. Η αξιολόγηση της επίδοσης κατά την τελική εξέταση θα ελέγχει την ικανότητα για ερμηνευτική προσέγγιση των κειμένων που θα μας απασχολήσουν (χωρίς να προϋποθέτει κανενός είδους αποστήθιση). Δεν επιτρέπεται να επιλέξουν το μάθημα με τον κ. Θανασιά όσοι στο παρελθόν επέλεξαν και πέρασαν το μάθημα του «Χάιντεγκερ και μεταφυσική».

II. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΦΚ 206 Πλάτων, «Φαίδρος»

Παναγιώτης Δόικος

Εξετάζουμε τα δύο κεντρικά θέματα του διαλόγου, τον έρωτα και τον λόγο, καθώς και τη σχέση μεταξύ τους, όπως αυτή διαμορφώνεται με βάση τη δομή και το περιεχόμενο του έργου. Ο έρωτας ορίζεται ως η μανία (η ορμή της κατοχής από το θεϊκό) για το υπερβατικό κάλλος, το οποίο ενεργοποιείται από την αναμνησιακή γνώση και αντανακλάται στην αισθητή ερώμενη μορφή. Η υπερβατικότητα συνδέεται και με τη λειτουργία του λόγου, στον βαθμό που ο τελευταίος αντλεί την αλήθεια του από την έγερση της ιδεατότητας του αντικειμένου του. Ο *Φαίδρος* υποβάλλει μια δυνατότητα εσωτερικής επικοινωνία του έρωτα με τον λόγο, κυρίως στην παλινωδία, τη δεύτερη εκτενή παρέμβαση του Σωκράτη. Εκεί ο λόγος διεισδύει στον χώρο του ιδεατού έρωτα, προκειμένου να εξηγήσει την τροπή των γεγονότων που προκαλεί η αντανάκλαση της υπερβατικής ομορφιάς στο ερώμενο πρόσωπο. Συγχρόνως, η δύναμη της σχέσης του αισθησιασμού με τη μανία για το ιδεατό κάλλος, συντονίζεται με την ερωτική ένταση του λόγου, με αποτέλεσμα την επίτευξη μιας ολοκληρωμένης σύγκλισης των δύο θεμάτων του κειμένου: ο γραπτός στοχασμός που αφορά στη συσχέτιση της σωματικής με την υπερβατική όψη της μανίας για το κάλλος απορρέει από μια ενδότερη προσέγγιση του έρωτα και εκφράζεται ως μια λογική δραματικής αφήγησης των κινήσεων της ερωτευμένης ψυχής.

ΦΚ 213 Πλάτων, «Πρωταγόρας»

Παύλος Πεπερίδης

Ο *Πρωταγόρας* αποτελεί το αντιπροσωπευτικότερο κείμενο για τη μελέτη της σοφιστικής κίνησης. Στις παραδόσεις του μαθήματος: Α) Εξετάζονται, κατά κεφάλαιο, τα επιμέρους θέματα: 1. α) Η σοφιστική ως κοινωνικό φαινόμενο και πνευματική κίνηση. β) Σωκράτης-Πρωταγόρας: ο Φιλόσοφος και ο Σοφιστής. 2. Η παιδεία στον πλατωνικό *Πρωταγόρα*. 3. α) Η πολιτική σκέψη του Πρωταγόρα. β) Η περί δημοκρατίας θεώρηση του σοφιστή. γ) Η ανθρωπολογική θεώρηση του Πρωταγόρα. Β) Επιχειρείται μια κριτική αποτίμηση της Σοφιστικής ως "διαφωτισμού", με αναφορές στην ιστορικοφιλοσοφική θεώρηση του Hegel και στη φιλοσοφία του Schopenhauer.

ΦΚ 221 Αριστοτέλης, «Περί ψυχής»

Χριστίνα Παπαχρήστου

Στόχος του μαθήματος είναι η εξέταση από το πρωτότυπο ορισμένων πολύ σημαντικών απόψεων που αφορούν το σώμα, την ψυχή και το νου, όπως αυτές αναπτύσσονται σε μία από τις πιο σημαντικές πραγματείες των ψυχολογικών έργων του αριστοτελικού corpus, το *Περί ψυχής*. Το ενδιαφέρον μας θα επικεντρωθεί σε ερωτήματα, όπως είναι τα ακόλουθα: Τι είναι η ψυχή; Ποια είναι η σχέση της ψυχής και του σώματος; Ποια είναι τα μέρη (μόρια) ή οι ικανότητες (*δυνάμεις*) της ψυχής; Πώς ο Σταγειρίτης φιλόσοφος περιγράφει τις λειτουργίες της αισθητηριακής αντίληψης (*αἰσθάνεσθαι*) και της φαντασίας; Ποια είναι τα είδη των *αἰσθητῶν*; Ποιος είναι ο ρόλος των φαντασμάτων και γιατί ο *νοῦς* δεν σκέπτεται ποτέ χωρίς φαντάσματα; Τι είναι ο *ποιητικός* και ο *παθητικός νοῦς*; Μπορεί ο Αριστοτέλης να χαρακτηριστεί ως ο πρώτος γνωσιακός επιστήμονας (*cognitive scientist*) της αρχαιότητας;

Σημείωση: Η διδασκαλία θα εμπλουτίζεται με τη χρήση του προγράμματος PowerPoint.

ΦΚ 256 Αριστοτέλης, «Περί ποιητικής»

Παύλος Καϊμάκης

Ανάλυση του αριστοτελικού έργου από το αρχαίο ελληνικό κείμενο.

ΦΚ 257 Hegel, «Φιλοσοφία της ιστορίας»

Παναγιώτης Θανασιάς

Ο Χέγκελ ήταν ο φιλόσοφος που καθιέρωσε τη Φιλοσοφία της Ιστορίας ως εγχείρημα διάγνωσης της ενότητας και του νοήματος που διέπει την ιστορία. Τα επιμέρους ιστορικά γεγονότα εντάσσονται σε ένα εξελικτικό σχήμα και αντιμετωπίζονται ως μέσα πραγμάτωσης του Λόγου και ως σημεία της αποκάλυψης και ανάπτυξης του «παγκόσμιου πνεύματος». Κινητήρια δύναμη αυτής της προόδου είναι η ιδέα της (πολιτικής) ελευθερίας, προς την πραγμάτωση της οποίας τείνει ολόκληρη η ιστορία.

Κείμενο: Χέγκελ, *Ο Λόγος στην ιστορία. Εισαγωγή στη φιλοσοφία της ιστορίας* (Αθήνα: Μεταίχμιο).

Το μάθημα είναι “ανοικτό” σε φοιτητές όλων των Σχολών και Τμημάτων. Η παρακολούθησή του δεν είναι υποχρεωτική, αλλά κρίνεται απαραίτητη. Η αξιολόγηση της επίδοσης κατά την τελική εξέταση θα ελέγχει την ικανότητα για ερμηνευτική προσέγγιση του κειμένου. Το μάθημα δεν επιτρέπεται να επιλεγεί μαζί με το Φ 357, ούτε από όσους το έχουν επιλέξει και περάσει στο παρελθόν με διαφορετικό κωδικό (Φ198).

III. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Φ 198 Νεότερη Πολιτική και Κοινωνική Φιλοσοφία –
από τον Machiavelli στον Marx

Γιάννης Πλάγγουσης

Στο μάθημα αυτό παρουσιάζεται και αναλύεται διεξοδικά η πολιτική σκέψη των κυριότερων εκπροσώπων του νεότερου φιλοσοφικού στοχασμού. Συγκεκριμένα αναλύεται η πολιτική σκέψη των Machiavelli, Hobbes, Locke, Montesquieu, Rousseau, J.S.Mill, Hegel και Marx. Σκοπός του μαθήματος είναι η σε βάθος κατανόηση του νεότερου πολιτικού στοχασμού, ιδιαίτερα σε συνάρτηση με τους κοινωνικούς όρους διαμόρφωσής του και τη σύγχρονη προβληματική γύρω από τα μείζονα προβλήματα του καιρού μας.

Φ 199 Θέματα Σύγχρονης Φιλοσοφίας:
Μοντέρνες και μεταμοντέρνες φιλοσοφίες από
το 1960 έως σήμερα

Αλεξάνδρα Δεληγιώργη

Θα παρακολουθήσουμε τα κυριότερα μοντέρνα και μεταμοντέρνα ρεύματα σκέψης που έκαναν την εμφάνισή τους από το β΄ μισό του 20ού αιώνα μέχρι σήμερα (H. Arendt, J. Kristeva, G. Deleuze, J. Baudrillard, J.-Fr. Lyotard, L. Irigaray, R. Rorty, Ern. Laclau, G. Abgaden, K. Παπαϊωάννου, Im. Wallerstein).

Φ 302 Ζητήματα διαλεκτικής

Σωκράτης Δεληβογιατζής

Φ 346 Θέματα φιλοσοφίας του δικαίου

Φιλήμων Παιονίδης

Η φιλοσοφική ενασχόληση με το δίκαιο έχει μια μακρά ιστορία η οποία συνεχίζεται μέχρι σήμερα, παρόλο που η θέσπιση και η εφαρμογή του δικαίου δεν επαφίεται στους φιλοσόφους. Παράλληλα, ο στοχασμός πάνω σε γενικές και κρίσιμες όψεις του δικαίου αποτελεί αναγκαιότητα για κάθε σκεπτόμενο και συνειδητό πολίτη, καθώς όλοι μας υποκειμεθα σε όλο και περισσότερες νομικές διατάξεις και κυρώσεις, η δικαιολόγησή των οποίων δεν είναι πάντα προφανής. Υπό αυτό το πρίσμα και εστιάζοντας στο έργο τόσο κλασικών φιλοσόφων

(Πλάτων, Ακινάτης, Kant, Bentham, Mill) όσο και σύγχρονων θεωρητικών του δικαίου (Dworkin, Hart, Feinberg, Kelsen) επιχειρούμε να κατανοήσουμε και να αξιολογήσουμε εξέχουσες φιλοσοφικές απαντήσεις που έχουν δοθεί σε πέντε καίρια ερωτήματα: Τι είναι το δίκαιο; Τι είναι αυτό που προσδίδει στο δίκαιο εγκυρότητα; Γιατί τιμωρούμε τους αδικοπραγούντες; Ποιοι είναι οι ηθικοί λόγοι που καθιστούν μια πράξη ποινικό αδίκημα; Γιατί και πότε πρέπει να υπακούμε στο νόμο; Το μάθημα έχει σχεδιαστεί για φοιτητές φιλοσοφίας και δεν προϋποθέτει ιδιαίτερες νομικές γνώσεις.

Φ 357 Hegel, «Φιλοσοφία της Ιστορίας»

Παναγιώτης Θανασιάς

Ο Χέγκελ ήταν ο φιλόσοφος που καθιέρωσε τη Φιλοσοφία της Ιστορίας ως εγχείρημα διάγνωσης της ενότητας και του νοήματος που διέπει την ιστορία. Τα επιμέρους ιστορικά γεγονότα εντάσσονται σε ένα εξελικτικό σχήμα και αντιμετωπίζονται ως μέσα πραγμάτωσης του Λόγου και ως σημεία της αποκάλυψης και ανάπτυξης του «παγκόσμιου πνεύματος». Κινητήρια δύναμη αυτής της προόδου είναι η ιδέα της (πολιτικής) ελευθερίας, προς την πραγμάτωση της οποίας τείνει ολόκληρη η ιστορία.

Κείμενο: Χέγκελ, *Ο Λόγος στην ιστορία: Εισαγωγή στη φιλοσοφία της ιστορίας* (Αθήνα: Μεταίχμιο).

Το μάθημα είναι “ανοικτό” σε φοιτητές όλων των Σχολών και Τμημάτων. Η παρακολούθησή του δεν είναι υποχρεωτική, αλλά κρίνεται απαραίτητη. Η αξιολόγηση της επίδοσης κατά την τελική εξέταση θα ελέγχει την ικανότητα για ερμηνευτική προσέγγιση του κειμένου. Το μάθημα δεν επιτρέπεται να επιλεγεί μαζί με το ΦΚ257, ούτε από όσους το έχουν επιλέξει και περάσει στο παρελθόν με διαφορετικό κωδικό (Φ198).

Φ 358 Johann Gottlieb Fichte, «Ο Προορισμός του ανθρώπου»

Θεόδωρος Πενολίδης

Στα τρία κεφάλαια του *Προορισμού του ανθρώπου – Αμφιβολία, Γνώση, Πίστη* αναπτύσσονται τα επιχειρήματα ολόκληρης της νεότερης φιλοσοφίας: 1) οι έννοιες των ρεαλιστικών συστημάτων του 17^{ου} αιώνα, 2) η καντιανή στροφή στην υποκειμενικότητα και 3) ο ιδεαλισμός του πράττειν, ο οποίος εμπεριέχει τις λύσεις που προτείνει ο Fichte στα προβλήματα της υπερβατολογικής φιλοσοφίας του Immanuel Kant.

Πράξη σημαίνει κατά τον Fichte: το εγώ είναι συγχρόνως ιδέα και πραγματικότητα – τείνει προς τον εαυτό του (προς το απόλυτο, ελεύθερο εγώ) από μία κατάσταση πραγματικής περατότητας, στην οποία ήδη πάντα έχει εκπέσει. Μόνον η πράξη εξασφαλίζει την πραγματική αυτοθεμελίωση, την ελεύθερη αυτοθεσία. Στο πλαίσιο αυτό το αντικείμενο μετασκευάζεται σε σκοπό ενώ η γνωστική συμφωνία προς το αντικείμενο (αλήθεια) μεταποιείται σε δημιουργία και πραγματοποίηση του ελεύθερου εαυτού.

Το εγώ δεν έχει θετικό προσδιορισμό, αλλά είναι θεμελιωδώς τάση (Streben) και αυτενέργητη κίνηση προς την ολότητα του εαυτού του. Η ίδια πράξη αυτοπροσδιορισμού (αυτονομίας) αφηγείται τώρα τις κατηγορίες του Είναι στο πλαίσιο μιας υπερβατολογικής ιστορίας, η οποία συμπίπτει με την πρόοδο του λόγου, ήτοι με την επιδίωξή του να καταστήσει το Εκτός-Εαυτού-Είναι διαφανές στο βλέμμα της απόλυτης αυτενέργειας.

Φ 359 Η μεταφυσική του Ελύτη

Παναγιώτης Δόικος

Παράγοντας έναν κόσμο δυναμικής συνάντησης των εμπειριών της αίσθησης με το βάθος των νοημάτων τους, ο Ελύτης προτείνει στο ποιητικό του έργο το μετασχηματισμό των υλικών γεγονότων προς όφελος ενός πληθωρισμού της διαφάνειας. Όπως δείχνει και ο στοχασμός του ίδιου του δημιουργού πάνω στη φύση και το περιεχόμενο της αισθητικής του πραγματικότητας, με αυτή την τροπή τους τα εν λόγω επεισόδια απελευθερώνονται από τον αυστηρά χρηστικό, επιφανειακό χαρακτήρα τους, ενεργοποιώντας μια ενδότερη, μυστική τους διάσταση. Ο προσανατολισμός μιας τέτοιας διεργασίας είναι εκείνος της κατεξοχήν προσωπικής, *ιδιωτικής οδού*, στο εσωτερικό της οποίας –σύμφωνα και με το ομώνυμο κείμενο του ποιητή– τα όντα εφάπτονται τόσο με το σώμα τους όσο και με τη σημασία του, καθώς ανοίγονται προς μια ενδιάμεση οντολογική περιοχή, μεταξύ των εννοιών και των αισθημάτων. Στην *Ιδιωτική οδό* ο Ελύτης επιλέγει να εγκυρώσει πλήρως τούτη την ενδιαμεσότητα, παραθέτοντας κρίσιμα αποσπάσματα από αντίστοιχα έργα των μεγάλων ανατολικών φιλοσόφων Ahmad Ahsâ'î (19ος αι.) και Quotboddîn Shîrâzî (17ος αι.). Εξετάζοντας τη λογική και το ευρύτερο κειμενικό πλαίσιο αυτής της επιλογής, κινούμαστε προς δύο κατευθύνσεις. Αφενός διαπιστώνουμε ότι οι εν λόγω αναφορές του Ελύτη μαρτυρούν με ακρίβεια την προέλευσή τους από τη συλλογιστική σχετικά με την οραματική φαντασία, του γάλλου ανατολιστή φιλοσόφου Henry Corbin (1903-1978). Αφετέρου επιχειρούμε να δείξουμε ότι τούτη η πνευματική σύγκλιση του Ελύτη με τον Corbin προωθεί την ακόλουθη αρχή: η ποιητική αλήθεια των πραγμάτων οδηγεί στην οραματική τους μορφή, δηλαδή εμφανίζει τη δυνατότητα της μεταφυσικής τους προέκτασης.

IV. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Φ 613 Το πρόβλημα του κακού

Γιώργος Ζωγραφίδης

Το πρόβλημα του κακού δεν μπορεί να ιδωθεί σήμερα ως ένα ακόμη θεολογικό-φιλοσοφικό πρόβλημα, όπως επί αιώνες παρουσιάστηκε, συζητήθηκε και δεν λύθηκε. Η ένταση της θεωρητικής συζήτησης αντανακλά τη δυσκολία του ανθρώπου να αντιμετωπίσει την ίδια την εμπειρία του κακού σε πολλά επίπεδα της ζωής του. Οι «λιμοί και καταποντισμοί», οι θρησκευτικοί πόλεμοι, ο σεισμός της Λισσαβώνας, το Ολοκαύτωμα, ο σημερινός αμφίπλευρος «πόλεμος ενάντια στο κακό», είναι φυσικά φαινόμενα και ανθρώπινες πράξεις (προσωπικές, κοινωνικές, πολιτικές) που –πέρα από τις αιτίες τους–, αν δεν έχουν κάποιο νόημα, κάνουν εμφανές αλλά και ανυπόφορο το παράλογο της ανθρώπινης ζωής, και αμφισβητούν ευθέως τον «καλύτερο δυνατό κόσμο» και τον «πανάγαθο, παντοδύναμο και παντογνώστη Θεό» των θείστων φιλοσόφων. Οι απόπειρες να ερμηνευθεί η παρουσία του κακού στον κόσμο (να της δοθεί ένα νόημα, να περιοριστεί ή να εξαλειφθεί) είναι πολλές και προέρχονται από διαφορετικά πεδία. Στη φιλοσοφία η παράλληλη συζήτηση οδήγησε στην κατασκευή δικαιολογήσεων του Θεού απέναντι στο κακό (θεοδικίες) ή στην επίκληση του κακού εναντίον της ύπαρξης Θεού.

Σκοπός του σεμιναρίου είναι η κατανόηση και ο έλεγχος των προϋποθέσεων και των ορίων των φιλοσοφικών θεοδικιών, τόσο στο πλαίσιο της εποχής τους και της φιλοσοφικής τους παράδοσης όσο και εν όψει της σύγχρονης κριτικής στις παραδοσιακές θεοδικίες. Θα συζητηθούν, μέσα από σχετικά κείμενα, το πρόβλημα του κακού στην αρχαία (Πλάτων, Στωικός, Πλωτίνος, Πρόκλος), στη βυζαντινή και στη λατινική φιλοσοφία (Γρηγόριος Νύσσης, Ιωάννης Δαμασκηνός, Αυγουστίνος, Θωμάς Ακινάτης).

Β. Εαρινό εξάμηνο

I. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ

Φ 101 Εισαγωγή στη Φιλοσοφία

Γιώργος Ζωγραφίδης

Σκοπός του μαθήματος είναι ο προσανατολισμός στις φιλοσοφικές σπουδές και η εισαγωγή στην προβληματική και σε βασικά ζητήματα της φιλοσοφικής σκέψης, με έμφαση στη μεταφυσική και τη γνωσιοθεωρία. Γίνεται απόπειρα προσδιορισμού της φιλοσοφίας και των χαρακτηριστικών της φιλοσοφικής δραστηριότητας, παρουσιάζονται τα θεμελιώδη ερωτήματα και οι παραδοσιακοί κλάδοι της και οριοθετείται από τις γειτονικές της περιοχές (επιστήμη, ιδεολογία, τέχνη, θρησκεία).

Εξετάζονται αναλυτικά δύο ερωτήματα και οι απαντήσεις που τους έχουν δοθεί: το οντολογικό ερώτημα (τι υπάρχει;) και το γνωσιολογικό (τι και πώς μπορώ να ξέρω;), με αναφορές στη σύγχρονη συζήτηση και στον μετασχηματισμό τους, καθώς και σε σημαντικές στιγμές της ιστορίας της φιλοσοφίας (Πλάτων, Αριστοτέλης, Ντεκάρτ, Λοκ, Καντ). Τέλος, τίθεται και σχολιάζεται το ερώτημα σε τι χρησιμεύει (ακόμη) η φιλοσοφία.

Φ 103 Γνωσιολογία

Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου

Στόχος μου στο μάθημα αυτό είναι να ξεναγήσω τους φοιτητές και φοιτήτριες στην περιοχή του φιλοσοφικού στοχασμού που ασχολείται με το πρόβλημα της γνώσης. Στη διαδρομή που θα ακολουθήσω θα ξεκινήσω από τα πιο γνωστά και οικεία φιλοσοφικά ρεύματα, του *Ορθολογισμού* και του *Εμπειρισμού*, και στη συνέχεια, θα προχωρήσω σε μια περισσότερο αναλυτική και σε βάθος γνωριμία με τον *Πραγματισμό*, ένα φιλοσοφικό ρεύμα πολύ νεότερο σε σχέση με τα προηγούμενα και ταυτόχρονα μεστό προδρομικών ιδεών που καρποφόρησαν ιδιαίτερα στον εικοστό αιώνα.

Πιο αναλυτικά, τα θέματα που θα εξετασθούν είναι τα εξής: 1. Η φιλοσοφία του Πραγματισμού. 2. Η Ορθολογική φιλοσοφία του René Descartes. 3. Η κριτική του Charles S. Peirce στην Καρτεσιανή Γνωσιοθεωρία. 4. Η θεμελίωση του Εμπειρισμού από τον John Locke. 5. Η αυλοκρατική θεωρία του George Berkeley. 6. Ο Εμπειρισμός του David Hume. 7. Η κριτική του Εμπειρισμού από τον Charles S. Peirce. 8. Η επικαιρότητα των ιδεών των Πραγματιστών φιλοσόφων Charles S. Peirce, William James και John Dewey. 9. Η θεωρία της γνώσης του John Dewey. 10. Η φιλοσοφία της Παιδείας του John Dewey.

Η παρουσίαση του μαθήματος θα συνοδεύεται από εποπτικό υλικό με τη χρήση powerpoint, έτσι ώστε να γίνεται όσο το δυνατόν πιο σαφές, κατανοητό και εύληπτο το περιεχόμενο του μαθήματος. Μέλημά μου είναι, πέρα από την μετάδοση των απαραίτητων γνώσεων, να διαμορφωθούν οι κατάλληλες συνθήκες για την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης. Για τον λόγο αυτό η παρουσία στο μάθημα θα βοηθήσει ιδιαίτερα τους φοιτητές και φοιτήτριες για την επίτευξη αυτών των στόχων και θα προσφέρει τα απαραίτητα εφόδια για να ανταποκριθούν με επιτυχία στις εξετάσεις.

Φ 106 Πολιτική φιλοσοφία: αρχαία ελληνική πολιτική & κοινω- νική φιλοσοφία: Σοφιστές, Πλάτων, Αριστοτέλης

Γιάννης Πλάγγουσης

Το μάθημα αυτό διαρθρώνεται σε τέσσερις θεματικές ενότητες. Στην *πρώτη* ενότητα, «Εισαγωγικά», επιχειρείται μια επισκόπηση του σύγχρονου θεωρητικού στοχασμού αναφορικά με την πολιτική φιλοσοφία και την ιστορία της. Στη *δεύτερη* ενότητα, «Οι πολιτικές απόψεις των

σοφιστών», αναλύονται οι απόψεις των κυριότερων Σοφιστών με ιδιαίτερη έμφαση στα κρίσιμα ζητήματα που απασχολούν την προβληματική τους: η αντίθεση του «νόμου» και του «φύσει», η έννοια του δικαίου, ο θεσμός της δουλείας, η εξέλιξη του πολιτισμού, η θεωρία της δημοκρατίας, το κοινωνικό συμβόλαιο. Στην *τρίτη* ενότητα, «Η πολιτική φιλοσοφία του Πλάτωνα», αναλύεται η πλατωνική *Πολιτεία* και γίνεται αναφορά στις θεωρητικές της προϋποθέσεις και στις κρίσιμες θεματικές της: 'η γένεση και η διάρθρωση της δίκαιης πολιτείας', 'η παιδεία των φυλάκων', 'η ενότητα της δίκαιης πολιτείας και η δυνατότητα πραγμάτωσής της' η παρακμή της δίκαιης πολιτείας: η τιμοκρατική, η ολιγαρχική και η δημοκρατική πολιτεία, η τυραννία. Αναφορά γίνεται επίσης στην κριτική του Αριστοτέλη και του Karl Popper. Στην *τέταρτη* ενότητα, «Η πολιτική φιλοσοφία του Αριστοτέλη», αναλύονται τα *Πολιτικά* του Αριστοτέλη στις κύριες θεματικές τους ενότητες: 'η έννοια της πολιτικής και η σχέση ηθικής και πολιτικής', 'η έννοια της πόλης, η οικία: οικονομία και δουλεία', 'τα πολιτεύματα: ορθά και ημαρτημένα πολιτεύματα', 'η διατήρηση και η φθορά των πολιτευμάτων', 'το ιδεώδες της αριστοκρατικής πολιτείας'. Γίνεται επίσης αναφορά στις επιδράσεις της αριστοκρατικής πολιτικής σκέψης στον μεταγενέστερο φιλοσοφικό στοχασμό.

Φ 111 Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία

Βασίλης Κάλφας

Ιστορική εξέταση της αρχαίας φιλοσοφίας από τις απαρχές της τον 6^ο αιώνα π.Χ. έως τα ελληνιστικά χρόνια. Πρόδρομοι. Σχέση Ελλάδας και Ανατολής. Προσωκρατικοί φιλόσοφοι. Σοφιστές και Σωκράτης. Ιατρική, μαθηματικά και αστρονομία κατά τον 5^ο αιώνα. Πλάτων. Αριστοτέλης. Ελληνιστικές σχολές.

Φ 112 Νεότερη Φιλοσοφία

Θεόδωρος Πενολίδης

1. Διαίρεση της νεότερης φιλοσοφίας. 2. Πηγές και βοηθήματα της νεότερης φιλοσοφίας. 3. Η καινούργια έννοια της επιστήμης: Bacon. 4. Ο ορθολογισμός: Descartes, Spinoza, Leibniz. 5. Ο εμπειρισμός: Hobbes, Locke, Hume. 6. Ο διαφωτισμός: Rousseau, Kant. 7. Ο ιδεαλισμός: Fichte, Schelling, Hegel. 8. Ο χριστιανικός υπαρξισμός: Kierkegaard. 9. Η κριτική της μεταφυσικής: Nietzsche.

Φ 113 Φιλοσοφία της ύστερης αρχαιότητας & των μέσων χρόνων

Γιώργος Ζωγραφίδης

Σκοπός της παράδοσης είναι η εισαγωγή στη φιλοσοφία της 'Υστερης Αρχαιότητας και του Μεσαίωνα. Το μάθημα έχει χαρακτήρα (α) ιστορικό: περιλαμβάνει σύντομη αφήγηση της ιστορίας της φιλοσοφίας, την οποία και επιχειρεί να κατανοήσει διαχρονικά (σε σχέση με την αρχαία ελληνική παράδοση) και συγχρονικά (ένταξη στην κοινωνία και στον πολιτισμό της εποχής, με έμφαση στις συνθήκες παραγωγής του φιλοσοφικού λόγου), και (β) συστηματικό: ανάλυση των κύριων θεματικών και αρχών της φιλοσοφικής σκέψης της περιόδου.

Εξετάζεται εισαγωγικά η ιστορία, η σημερινή κατάσταση και οι προοπτικές των σπουδών της φιλοσοφίας της εποχής και αναλύονται οι προϋποθέσεις για την ερμηνεία της. Παρουσιάζονται οι δύο βασικές συνιστώσες της, η ελληνική («εθνική») φιλοσοφία και η χριστιανική σκέψη, μέσα από την πρόσληψη των φιλοσοφικών παραδόσεων του πλατωνισμού και του αριστοτελισμού. Καταδεικνύεται η συνέχεια αλλά και οι ρήξεις στη φιλοσοφία των δύο περιόδων. Συζητούνται η σημασία που είχε η φιλοσοφία ως θεωρία και ως δραστηριότητα, και ταξινομούνται οι μορφές και τα χαρακτηριστικά της φιλοσοφικής γραμματείας. Αναλύονται, τέ-

λος, οι φιλοσοφικές αρχές στις περιοχές της οντολογίας (θεός, είναι και όντα, γενικές έννοιες), της κοσμολογίας (χρόνος και δημιουργία) και της ανθρωπολογίας (ψυχή και σώμα, ελεύθερη βούληση).

Φ 114 Σύγχρονη φιλοσοφία: φιλοσοφική ανθρωπολογία *Σωκράτης Δεληβογιατζής*
Γίνεται προσπάθεια να διερευνηθεί η σχέση υποκειμενικότητας και ατομικότητας υπό το πρίσμα μιας νεωτερικής κριτικής του ουμανισμού (Feuerbach, Marx, Nietzsche, Heidegger, Foucault, Deleuze, Lyotard): αν το ορθολογικό στοιχείο φαίνεται να συμβαδίζει με το υποκειμενικό (ως προς το καθεστώς της νοηματικής συνείδησης) σε φιλοσοφίες όπως των Descartes, Leibniz, Kant, Schelling,, Hegel, Husserl, Scheler, Merleau-Ponty, αυτό δεν συνεπάγεται αναγκαστικά κάποια αναγωγή στο ατομικό (με την έννοια της αντίθεσής του προς το κοινό): το «υποκείμενο» υποδηλώνει, σε τελευταία ανάλυση, μια γενικότητα που σε κάποια ιστορική φάση μπορεί να είναι και ο ίδιος ο άνθρωπος (ύστερα από τη γενικευτική απειρότητα της φύσης ή του θεού) ως αποκλειστική πεπερασμένη εστία εκδήλωσης και παραγωγής νοήματος. Η «φιλοσοφική ανθρωπολογία» – γέννημα κυρίως του 19ου αιώνα –, καθώς θέτει πρωτίστως το εγκάρσιο ερώτημα της «κατάστασης του ανθρώπου στον κόσμο», προσεγγίζεται, άρα, στην ιστορικότητά της με την έννοια μιας διαδικασίας σύμπλεξης δομών αφημένων στο εσωτερικευτικό ξάφνιασμα ενός τυχαίου-αναγκαιού που αναλαμβάνεται από ανώνυμες προθετικότητες θέσμισης. Οι συγγενείς απόψεις των Bergson, Plessner και Gehlen, στην εννοιακή ή ad hoc περιγραφική τους εκδοχή του ειδητικού ανθρωπολογικού, διερευνώνται για την ιστορικο-συστηματική πληρότητα του όλου εγχειρήματος.

II. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ

ΦΚ 202 Αριστοτέλης, «Ηθικά Νικομάχεια» *Βασίλειος Μπετσάκος*
Στο μάθημα: α) Θα ενταχθεί η ηθική στο επιστημολογικό σχήμα που προτείνει ο Αριστοτέλης. β) Θα παρουσιαστεί η αριστοτελική θεωρία της ψυχής με σύγκριση σχετικών κειμένων από το *Περὶ ψυχῆς* και τα *Ηθικά Νικομάχεια*. γ) Θα αναλυθούν οι κύριοι τεχνικοί όροι με τους οποίους εργάζεται ο Αριστοτέλης στην ηθική: *ἀγαθόν, εὐδαιμονία, ἀρετή, κακία, πάθη, μεσότης, προαίρεσις, φρόνησις, ὀρθός λόγος*. Θα αξιοποιηθούν ἐπ’ αυτού και παράλληλα κείμενα από τη *Ρητορική*. δ) Θα εντοπιστούν οι υποκειμενικοί και οι αντικειμενικοί παράγοντες με τους οποίους συγκροτείται από τον φιλόσοφο το ηθικό δέον. Θα αναδειχτεί, κατά προέκταση, ο πολιτικός χαρακτήρας της αριστοτελικής ηθικής. Για τον σκοπό αυτό θα αναλυθούν και παράλληλα κείμενα από τα *Πολιτικά*. ε) Θα αποτιμηθεί η αριστοτελική ηθική πρόταση και θα συζητηθεί η επικαιρότητα και η λειτουργικότητά της έξω από το πολιτικό περίγραμμα της αρχαιοελληνικής *πόλεως*.

ΦΚ 254 Η έννοια της κίνησης στο Γ΄ και Ε΄ βιβλίο *Ελένη Λάππα*
των «Φυσικών» του Αριστοτέλη
Το κεντρικό θέμα του μαθήματος περιστρέφεται γύρω από το πρόβλημα της κίνησης και της μεταβολής στα *Φυσικά* του Αριστοτέλη και συγκεκριμένα στα Βιβλία III και V. Επιχειρείται η προσέγγιση της αριστοτελικής θεωρίας της *κινήσεως* με απώτερο στόχο να φωτιστεί η στενή σχέση της έννοιας αυτής με τις κατηγορίες του *δυνάμει* και *ἐνεργεία* και να θεμελιωθεί η άποψη ότι το Αριστοτελικό μοντέλο του φυσικού κόσμου αποτελεί ένα δυναμικό και όχι στατικό

μοντέλο.

Κεντρική είναι η θέση του ζητήματος της ανάλυσης του ορισμού της *κινήσεως*, ο οποίος δίνεται από τον Σταγειρίτη στο *Φυσικῶν Γ'*, και η προσέγγιση της έννοιας της *κινήσεως* ως διαδικασίας για την πραγμάτωση του *δυνάμει*, μετάβασης από το *δυνάμει* στο *ἐνεργεία*. Ένα ερώτημα το οποίο σχετίζεται με το παραπάνω ζήτημα, είναι το αν η *γένεσις* είναι μια από τις κινήσεις, καθώς και το αν η κίνηση και η μεταβολή είναι έννοιες ταυτόσημες ή αν η έννοια της μεταβολής είναι ευρύτερη. Η απόπειρα να δοθεί απάντηση στο παραπάνω ζήτημα οδηγεί στην ανάγκη μιας σε βάθος εξέτασης των κατηγοριών του *δυνάμει* και *ἐνεργεία* και στη διερεύνηση ενός εξαιρετικά σημαντικού θέματος, της αριστοτελικής ύλης. Η πρώτη ύλη αποτελεί, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, μαζί με τα ενάντια αρχή της μεταβολής. Το ενδιαφέρον εν συνεχεία επικεντρώνεται στον ρόλο της αριστοτελικής θεωρίας της εναντιότητας σε σχέση με το πρόβλημα της *κινήσεως*. Τέλος, επιχειρείται να καταστεί σαφές ότι η πιο ουσιαστική μορφή κίνησης για τον Σταγειρίτη, είναι αυτή που αντιπροσωπεύει τις ποιοτικές μεταβολές που πραγματοποιούνται στη φύση και ότι σε αυτή τη βάση οικοδομείται όλη η θεωρία του για το γίνεσθαι της φύσης.

ΦΚ 258 René Descartes, «Κανόνες για την καθοδήγηση της Θεόδωρος Πενολίδης
γνωστικής δύναμης»

Σκοπός του μαθήματος είναι η συστηματική ανάγνωση και ερμηνεία αυτού του θεμελιώδους κειμένου της νεότερης φιλοσοφίας, πιθανότατα από το έτος 1628/9, στο οποίο διδάσκεται με πειστικά επιχειρήματα η άρρηκτη διασύνδεση της θεμελίωσης της φιλοσοφίας με το μεθοδολογικό πρόβλημα.

ΦΚ 259 Η ατομικότητα στον Σπινόζα και τον Μαρξ: Μιχάλης Μπαρτσιδής
«Ηθική» και «Κεφάλαιο»

Η ανάγνωση ενός φιλοσοφικού κειμένου συνιστά μέθοδο παραγωγής φιλοσοφικών εννοιών. Διαβάζουμε ένα κείμενο σημαίνει του υποβάλλουμε ερωτήματα ώστε με τις απαντήσεις να παράγονται νέες ή να μετασχηματίζονται υπάρχουσες έννοιες. Το ενδιαφέρον βρίσκεται στο να ενεργοποιηθούν οι αντιθέσεις του κειμένου ώστε να καταστεί η σκέψη του φιλοσόφου, του Σπινόζα εν προκειμένω, επίκαιρη. Οφείλουμε να διαπιστώσουμε σε τι μας είναι χρήσιμη η σκέψη του Σπινόζα και τι μπορούμε να κάνουμε με τις έννοιές του. Οι μορφές του ατόμου, της μάζας και του πλήθους, οι τρόποι υποταγής αποτελούν τα βασικά θέματα του κειμένου. Η αναζήτηση των μορφών ατομικότητας στην *Ηθική* (Μέρος IV, «Περί της Ανθρώπινης Δουλείας, ήτοι περί της Ισχύος των Συναισθηματικών Επηρειών») μας οδηγεί σε μια ιδιαίτερη φιλοσοφική προσέγγιση εντός της νεότερης παράδοσης της συγκρότησης του υποκειμένου. Μέσω ενός μετασχηματισμού της ατομικότητας ως της ελάχιστης κοινωνικότητας του ατόμου οδηγούμαστε στην έννοια της διατομικότητας (transindividuality), με την οποία συνδέονται τα δυο κείμενα μας.

Στο δεύτερο κείμενο –απόσπασμα από το *Κεφάλαιο* (πρώτος τόμος, μέρος πρώτο) του Μαρξ– ουσιαστικά εστιάζουμε στο κεφάλαιο για τον *Φετιχισμό του εμπορεύματος*. Πρόκειται για μεγάλης σημασίας φιλοσοφικό κείμενο, καθόσον διατυπώνεται μια ανάλυση του τρόπου υποταγής που ενυπάρχει στη διαδικασία της ανταλλαγής. Τα άτομα όχι μόνο είναι φορείς των παραγωγικών κοινωνικών σχέσεων αλλά αντιλαμβάνονται τις σχέσεις ως σχέσεις μεταξύ πραγμάτων (τα αντικείμενα- εμπορεύματα). Περιγράφοντας την αντικειμενοποίηση της κοι-

ωνικής σχέσης το κείμενο εισάγει νέα στοιχεία στη θεματική της υποταγής και της υποκειμενικότητας. Η συσχέτιση των δύο κειμένων μέσω της έννοιας της διατομικότητας φωτίζει παράδοξα, ενισχύει μια εναλλακτική γραμμή φιλοσοφικής παράδοσης σχετικά με την ατομικότητα και το υποκείμενο, εμπλουτίζει την αντίληψη της κοινωνικής σχέσης-δεσμού και, τέλος, συμβάλλει στην αντιμετώπιση σύγχρονων φιλοσοφικών προβλημάτων.

ΦΚ 260 Ludwig Wittgenstein: Κείμενα γλωσσολογικής φιλοσοφίας

Εμμανουήλ Περράκης

Στο επίκεντρο του μαθήματος βρίσκεται η παρουσίαση της πρώιμης φιλοσοφίας του L. Wittgenstein, μέσα από το κλασικό του έργο *Tractatus Logico-philosophicus*. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στον σχολιασμό των προτάσεων του έργου που διαφαίνονται οι οντολογικές δοξασίες του Wittgenstein (1-2.063), οι απόψεις του για την απεικόνιση (2.1-3.05), τις προτάσεις, τη γλώσσα και τα όρια της (3.1-4.1212), τον σολιψισμό (5.6-5.641), την ηθική, τις αξίες και το μυστικό (6.4-7). Εν συνεχεία, θα επιχειρηθεί μια εισαγωγή στην ύστερη γλωσσολογική φιλοσοφία του Wittgenstein και σε βασικά της στοιχεία, όπως το νόημα των λέξεων και τα γλωσσικά παιχνίδια, μέσα από *Το μπλε και το καφέ βιβλίο* –με έμφαση στο μπλε βιβλίο.

III. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

Φ 197 Θέματα Αρχαίας Φιλοσοφίας: Προσωκρατικοί

Θεόπη Παρισάκη

Εξετάζονται καταρχάς προβλήματα σχετικά με τις πηγές της προσωκρατικής φιλοσοφίας και τοποθετείται αξιολογικά η σκέψη των Προσωκρατικών μέσα στην ιστορία του φιλοσοφικού στοχασμού. Αναλύεται η εξέλιξη της προσωκρατικής φιλοσοφίας από την περίοδο της προφιλοσοφικής διάνοησης (Όμηρος, Ησίοδος, Ορφικοί) ως τη φιλοσοφία των Ατομικών. Μετά τους Ορφικούς εξετάζονται αναλυτικά: η σχολή της Μιλήτου (Θαλής, Αναξίμανδρος, Αναξίμανης), οι Πυθαγόρειοι, οι Ελεάτες (Ξενοφάνης, Παρμενίδης, Ζήνων, Μέλισσος), ο Ηράκλειτος, ο Εμπεδοκλής, ο Αναξαγόρας και ο Δημόκριτος.

Φ 322 Φιλοσοφία και κινηματογράφος

Παναγιώτης Δόικος

Διερευνώνται η οντολογική ιδιαιτερότητα των φιλικών εικόνων και η λογική του βλέμματος που τις συγκροτεί, σε συνάρτηση με την ικανότητά του να υποκειμενοποιεί την κίνηση παράγοντας στοχασμό και προκαλώντας γοητεία. Με αφετηρία την κινηματογραφική αισθητική του Deleuze και την προβληματική του Bergson στο *Ύλη και μνήμη*, επιχειρείται ο προσδιορισμός της ουσίας του κινηματογραφικού φαινομένου. Εξετάζονται ταινίες και δημιουργοί, με βάση τη συμβολή τους στην ανάπτυξη της ιδιαίτερης γλώσσας και της αλήθειας της έβδομης τέχνης.

Φ 339 Εισαγωγή στη δημοκρατική θεωρία

Φιλήμων Παιονίδης

Το δημοκρατικό πολίτευμα, θεμέλιο του οποίου είναι η αρχή της λαϊκής κυριαρχίας, μέχρι πρότινος αντιμετωπιζόταν με δυσπιστία, ενίοτε και με εχθρότητα, από τους περισσότερους των φιλοσόφων. Αυτή η προσέγγιση σήμερα κρίνεται εσφαλμένη, καθώς η δημοκρατία προάγει με μοναδικό τρόπο ένα πλέγμα ηθικών αξιών, το οποίο είναι απαραίτητο όχι μόνο για την επιβίωση αλλά και για την ευζωία κάθε σκεπτόμενου και εχέφρονα ανθρώπου. Στο πρώτο μέρος του μαθήματος θα επιχειρηθεί μια ιστορική εισαγωγή στην εξέλιξη της δημοκρατίας από την κλασική Αθήνα μέχρι τον 19ο αιώνα, με έμφαση στα στοιχεία που συγκροτούν τον

κοινό πυρήνα του όρου. Στο δεύτερο μέρος θα γίνει λόγος για τη φιλελεύθερη δημοκρατία, η οποία αποτελεί εδώ και τώρα την επικρατέστερη μορφή δημοκρατικού πολιτεύματος, με στόχο να εξηγηθούν και να δικαιολογηθούν οι βασικές αρχές της αλλά και να επισημανθούν οι θεσμικές αδυναμίες που δυσχεραίνουν την πραγμάτωσή τους.

Φ 360 Νικόλαος Κουζανός, «Περί Εικασιών» Θεόδωρος Πενολίδης
Η νεότερη Μεταφυσική αναχωρεί από την προβληματική φύση της γνώσης, απορρίπτει την αφελή αντίληψη της απεικόνισης του πραγματικού στην γνωστική παράσταση και θεωρεί ότι το πρόβλημα της γνώσης είναι το πρόβλημα της αντικειμενικής εγκυρότητας μιας όρασης που ορά τον εαυτό της (αναπαράσταση). Η υποκειμενικότητα και όχι το Είναι γίνεται συνεπώς τώρα το φιλοσοφικό πρόβλημα, καθώς η ίδια θεωρείται ως το κατ' εξοχήν προβληματικό μέλος σε μία μετάβαση από το μη ον στο ον ή από το μη αληθές στο αληθές. Οι δύο αυτές έννοιες περιγράφουν την απορία της νεότερης φιλοσοφίας.

Η μεταφυσική της υποκειμενικότητας έχει τις ρίζες της στις έννοιες που εκθέτουν την γνώση ως την δημιουργική μεσότητα μεταξύ του όντος και του μη όντος. Επιδιώκοντας να ανασύρουμε στο φως την ουσιώδη διασύνδεση της μεταφυσικής έννοιας της αλήθειας με την νεότερη έννοια του υποκειμενικού επιχειρούμε την διασύνδεση της μεταφυσικής της *Αναπαράστασης* με την έννοια της *Εικασίας* ως της αλήθειας που εμπερικλείει την ετερότητα.

IV. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΑ ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

Φ 614 Henry Bergson, «Οι δύο πηγές της ηθικής και της θρησκείας» Παναγιώτης Δόικος
Εξετάζουμε την προβληματική του τελευταίου [1932] από τα κεντρικά έργα του Bergson, όπου ο φιλόσοφος συζητεί τη μεταφυσική συνθήκη της ανθρωπότητας. Με βάση μια πρωταρχική μέριμνα για τη θεώρηση της σχέσης ανάμεσα στην εσωτερική ζωή και τη δράση, η συλλογιστική του βιβλίου αναπτύσσεται εμβαθύνοντας στην κρίσιμη διάκριση ανάμεσα σε δύο στοιχεία: αφενός την υποχρέωση που προκαλεί η εξάρτηση από την υλικότητα και, κατ' επέκταση, από τη συνθήκη της περατότητας: αφετέρου την ελευθερία που συναρτάται με την κατάφαση σε μια ενδότερη –προσωπικού και κοινωνικού προσανατολισμού– οντολογική προσδοκία. Η ισχύς του πρώτου στοιχείου τείνει να επιβάλει έναν παράγοντα κλειστότητας, ο οποίος ενεργοποιεί μια αναγκαιότητα αντίδρασης τόσο σε ό,τι αντί-κειται στην αρχή – και το ένστικτο– της αυτοσυντήρησης, όσο και στον φόβο του θανάτου. Στη μια περίπτωση συγκροτείται μια συμπαγής, δεσμευτική ηθική που, σε ό,τι αφορά τη φυσική προέκτασή της στην πράξη, εγκλείει τον άνθρωπο και την κοινωνία σε ένα καθεστώς ετοιμότητας για ανταγωνισμό και –περαιτέρω– σύγκρουση. Στην άλλη περίπτωση ενδυναμώνεται η μυθοποιητική λειτουργία [*fonction fabulatrice*] παραγωγής θεών και κανονιστικών τελετουργικών (στατική θρησκεία [*religion statique*]), για να διασφαλίζεται η κοινωνική συνοχή και να αντιμετωπίζεται η διαχωριστική τάση της διάνοιας. Η ισχύς του δεύτερου στοιχείου ευνοεί τη συνάντηση της εσωτερικής με την εξωτερική ζωή και τη δυνατότητα επαφής με τη δημιουργική ορμή που διέπει τη θεϊκότητα (δυναμική θρησκεία [*religion dynamique*]). Η (διαβαθμιζόμενη) ενεργοποίηση αυτής της δυνατότητας συνδέεται με το συναίσθημα και τον ανάλογό του πνευματικό οίστρο, που ωθούν ορισμένα άτομα να υπερβαίνουν τα όρια της υλικότητας. Από μια τέτοια ώθηση χαρακτηρίζεται το μυστικό στοιχείο.

3.5. ΠΕΡΙΓΡΑΦΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ¹

I. ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΚΟΡΜΟΥ

100 Εισαγωγή στην Παιδαγωγική (με ασκήσεις) Δημήτριος Χατζηδήμου

Το μάθημα αυτό αποτελείται από δύο μέρη. Στο πρώτο, γίνεται λόγος για το αντικείμενο, τις μεθόδους έρευνας και την αυτοτέλεια της επιστήμης της Παιδαγωγικής, τίθενται και συζητούνται βασικά προβλήματα, ερωτήματα και ζητήματά της και, τέλος, παρουσιάζονται και αναπτύσσονται θέσεις, αντιθέσεις και προβληματισμοί για θέματα, σχετικά με την Παιδαγωγική. Στο δεύτερο μέρος, καταβάλλεται προσπάθεια να καταρτιστούν οι φοιτητές/τριες στη χρήση πανεπιστημιακών βιβλιοθηκών, να εξοικειωθούν δηλαδή στην αναζήτηση και στην ανεύρεση της βιβλιογραφίας γενικότερα και της παιδαγωγικής, ειδικότερα, να ενημερωθούν σχετικά με την επιστημονική τεχνογραφία, γι' αυτό και υλοποιούνται επισκέψεις ανά ομάδες σε σπουδαστήρια της Φιλοσοφικής Σχολής, τηρούνται πρακτικά στις συναντήσεις και παρουσιάζονται εργασίες από την πλευρά των φοιτητών/τριών ενώπιον των συμφοιτητών/τριών τους.

200 Ψυχολογικές Προϋποθέσεις της Αγωγής

ΨΑ I Ψυχολογικές Προϋποθέσεις της Αγωγής I *Με ανάθεση*
Κληρονομικότητα και περιβάλλον – ωρίμανση και μάθηση. Νοημοσύνη (θεωρίες, μέτρηση, ανάπτυξη, νοημοσύνη και σχολική επίδοση, νοημοσύνη και δημιουργικότητα). Μάθηση (μορφές, θεωρίες, μεταβίβαση μάθησης, κίνητρα μάθησης, μνήμη και λήθη). Προβλήματα αγωγής και διδασκαλίας κατά εξελικτικές βαθμίδες. Δυσκολίες μάθησης – Ειδική αγωγή.

ΨΑ II Ψυχολογικές Προϋποθέσεις της Αγωγής II *Μάρω Δόικου*
Ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη στην εφηβεία. Η κρίση ταυτότητας. Ο έφηβος και το οικογενειακό του περιβάλλον. Οι σχέσεις στην εφηβεία. Ο έφηβος στο χώρο του σχολείου: δυσκολίες μάθησης, διαταραχές συμπεριφοράς, ψυχικά προβλήματα. Ο εκπαιδευτικός και ο έφηβος: προβλήματα αγωγής της εφηβικής ηλικίας.

300 Κοινωνιολογική Θεμελίωση της Αγωγής

ΚΘΑ I Θέματα Κοινωνικοποίησης και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης *Αναστασία Κεσίδου*

Στο μάθημα αυτό εξετάζονται θέματα κοινωνικοποίησης στο πλαίσιο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης και γίνονται αναφορές σε σχετικές έρευνες και παραδείγματα εφαρμογών.

ΚΘΑ II Θέματα Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης *Μιχαήλ Κελπανίδης*

Το μάθημα αυτό καλύπτει την ύλη μιας Εισαγωγής στην Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης και εν μέρει και μιας Εισαγωγής στη Γενική Κοινωνιολογία δεδομένου ότι δεν υπάρχει άλλο εισαγωγικό μάθημα στην Κοινωνιολογία. Το περιεχόμενο του συμπεριλαμβάνει στο πρώτο μέρος τις εξής ενότητες: αντικείμενο και βασικές έννοιες της Κοινωνιολογίας, Κοινωνιολογία και Παιδαγωγική, η θεσμοθέτηση των εκπαιδευτικών διαδικασιών στο πλαίσιο της συγκρότησης του εθνικού κράτους, δομές και λειτουργίες του εκπαιδευτικού συστήματος: ενσωμάτωση, μετάδοση προσόντων, επιλογή για τις κοινωνικές θέσεις. Το δεύτερο μέρος περιέχει μία επισκόπηση των βασικών κοινωνιολογικών θεωριών.

1. Οι περιγραφές των μαθημάτων του Τομέα Παιδαγωγικής αφορούν και στα δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό) του τρέχοντος ακαδημαϊκού έτους 2010-2011.

Ο θεσμός του σχολείου: λειτουργίες στις σύγχρονες κοινωνίες. Θέματα διοίκησης της σχολικής μονάδας. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σύγχρονο σχολείο, η επαγγελματική του κοινωνικοποίηση και η αποτίμηση του έργου του.

Σκοπός του μαθήματος είναι οι φοιτητές/τριες, σε εισαγωγικό, θεωρητικό επίπεδο, να γνωρίσουν τη μορφή, το σχεδιασμό, την ανάπτυξη και την ανάλυση των προγραμμάτων σπουδών, των σχολικών βιβλίων, και του υπόλοιπου έντυπου και ψηφιακού υλικού που χρησιμοποιείται στο σχολείο, καθώς και της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο πλαίσιο του παραδοσιακού, του συμπεριφοριστικού, του εποικοδομητικού και του κριτικού 'παραδείγματος'.

Περιεχόμενα μάθησης, χρονοδιάγραμμα

Εισαγωγή στη Σχολική Παιδαγωγική: Επιστημολογικός προσδιορισμός, αντικείμενο, κατευθύνσεις, έρευνα (πεδία της σχετικής έρευνας και μεθοδολογικά 'παραδείγματα'). Θεωρίες του σχολείου, το εκπαιδευτικό σύστημα και η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση. (1^ο και 2^ο μάθημα)

Ενότητα πρώτη: Το παραδοσιακό 'παραδείγμα' και η εξέλιξή του

A) Θεωρητικά ερείσματα: Η νοησιарχική και η ρεαλιστική θεωρία αγωγής. B) Η γέννηση του νεωτερικού σχολείου, του παραδοσιακού 'παραδείγματος και η εξέλιξή του'. Γ) Χώρος, χρόνος, κείμενα και εκπαιδευτικές πρακτικές στο 'παραδοσιακό' σχολείο (το πρόγραμμα των περιεχομένων ως μοντέλου σχεδιασμού των προγραμμάτων σπουδών, διάταξη των περιεχομένων διδασκαλίας και μάθησης, ο ρόλος του σχολικού βιβλίου, η εκπαιδευτική διαδικασία, μορφές και μέθοδοι διδασκαλίας, η πορεία της διδασκαλίας, η εξέταση του μαθητή και της μαθήτριας). Δ) Κριτική του παραδοσιακού 'παραδείγματος'. (3^ο και 4^ο μάθημα).

Ενότητα δεύτερη: Το συμπεριφοριστικό εκπαιδευτικό 'παραδείγμα' και η εξέλιξή του

A) Θεωρητικά ερείσματα: Ο συμπεριφορισμός και η εμπειρική Παιδαγωγική. B) Το πρόγραμμα σκοπών και στόχων ως μοντέλο σχεδιασμού των προγραμμάτων σπουδών: 1) Σκοποί και στόχοι. Ταξινομίες διδακτικών στόχων. 2) Περιεχόμενα μάθησης, 3) Μεθόδευση της διδασκαλίας: Το συμπεριφοριστικό διδακτικό μοντέλο. Η διαφοροποίηση της σχολικής εργασίας. 4) Οι διδακτικές μηχανές και ο Η/Υ στην εκπαιδευτική διαδικασία. 5) 'Αντικειμενικού' τύπου αξιολόγηση της σχολικής επίδοσης: (I) διαγνωστική αξιολόγηση, (II) διαμορφωτική αξιολόγηση και (III) συνολική αξιολόγηση. Γ) Κριτική του συμπεριφοριστικού 'παραδείγματος'. (5^ο και 6^ο μάθημα).

Ενότητα τρίτη: Το εποικοδομητικό 'παραδείγμα'

A) Θεωρητικά ερείσματα: Εποικοδομισμός και εποικοδομητική Παιδαγωγική. B) Το εποικοδομητικό πρόγραμμα διαδικασίας ως μοντέλο σχεδιασμού των προγραμμάτων σπουδών: 1) Το ενιαιοποιημένο πρόγραμμα σπουδών: τα διεπιστημονικά και τα 'θεματοκεντρικά/διαθεματικά' προγράμματα σπουδών. 2) Επιλογή των περιεχομένων μάθησης και των μέσων διδασκαλίας και μάθησης. Πηγές και μέσα μάθησης (βιβλιοθήκη και Τεχνολογίες της πληροφορίας και της επικοινωνίας), 3) Στοχαστική και διερευνητική/βιωματική εκπαιδευτική διαδικασία: η μαιευτική μέθοδος, το μοντέλο των τριών κύκλων, η μέθοδος του προβλήματος, η μέθοδος project. 4) Πολυγραμματισμοί. 5) Αυθεντική αξιολόγηση. Γ) Κριτική του εποικοδομητικού 'παραδείγματος'. (7^ο και 8^ο μάθημα).

Ενότητα τέταρτη: Το κριτικό 'παραδείγμα'

A) Θεωρητικά ερείσματα: Οι κριτικές θεωρίες, η αναδομιστική θεωρία αγωγής και η κριτική Παιδαγωγική. B) Το κριτικό πρόγραμμα διαδικασίας ως μοντέλο σχεδιασμού των προγραμμάτων σπουδών: 1) Αφετηρία και ανάπτυξη του κριτικού προγράμματος σπουδών. 2) Επιλογή των περιεχομένων μάθησης, 3) Κριτική αναστοχαστική εκπαιδευτική διαδικασία. 4) Κριτικοί πολυγραμματισμοί. 5) Αυθεντική αξιολόγηση με στόχο τον αναστοχασμό και την ενδυνάμωση.

Γ) Εκπαιδευτική χειραφετητική έρευνα δράσης και εκδημοκρατισμός των εκπαιδευτικών πρακτικών. Δ) Κριτική του Κριτικού 'παραδείγματος'. (9^ο και 10^ο μάθημα)

Ενότητα Πέμπτη: Εκπαίδευση και παγκόσμια προβλήματα: Εισαγωγή στην Παιδαγωγική της ειρήνης: Α) Η Έρευνα για την ειρήνη και η Παιδαγωγική της ειρήνης. Β) Σκοποί και περιεχόμενα της Εκπαίδευσης για την ειρήνη (εκπαιδευτικά κείμενα και πρακτικές στο πλαίσιο μιας δημοκρατικής, αντιρατσιστικής, διαπολιτισμικής και οικολογικής εκπαίδευσης). (110 και 120 μάθημα)

Συγκεφαλαίωση των περιεχομένων και αξιολόγηση του μαθήματος (13^ο μάθημα)

500 Ιστορία της Εκπαίδευσης και της Αγωγής

IEA I Σταθμοί στην Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης *Σιδηρούλα Ζιώγου-Καραστεργίου/Δημήτρης Μαυροσκούφης*

Εισαγωγή στη νεοελληνική κοινωνία. Εκπαιδευτικό σύστημα: θεσμοθέτηση – λειτουργία (ως το 1880). Προσπάθειες αναπροσανατολισμού της ελληνικής εκπαίδευσης (ως το 1930). Εκπαίδευση και κοινωνία στην Ελλάδα (1930 έως σήμερα).

IEA II Ιστορία της Αγωγής *Σιδηρούλα Ζιώγου-Καραστεργίου*
Η εξέλιξη της Παιδαγωγικής σκέψης από τον Πλάτωνα έως τη Μαρία Μοντεσσόρι. Η σχετική διερεύνηση επικεντρώνεται στους παρακάτω θεματικούς άξονες: σκοπός της αγωγής, εκπαίδευση και κοινωνία, εκπαίδευση και πολιτεία, ηθική αγωγή, περιεχόμενα εκπαίδευσης, οργάνωση και μεθόδευση της διδασκαλίας, σχέση παιδαγωγού-παιδαγωγούμενου, φύλο και εκπαίδευση, θέματα πειθαρχίας και τιμωρίας.

600 Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας *Δημήτριος Σταμοβλάσης*

Το μάθημα αυτό έχει δύο σκέλη: (α) Μεθοδολογία και (β) Εισαγωγή στις βασικές έννοιες της Στατιστικής. (α) Μεθοδολογία: Στο πρώτο μέρος θα γίνει μία σύντομη εισαγωγή στις επιστημολογικές προϋποθέσεις της επιστημονικής έρευνας, όπως έννοια και σκοπός της επιστήμης, γενίκευση, επιστημονική εξήγηση και πρόγνωση, διατύπωση και έλεγχος υποθέσεων, εμπειρικό περιεχόμενο των υποθέσεων και θεωριών, διεύρυνση της γνώσης και επιστημονική πρόοδος. Διαφορές και ομοιότητες των Φυσικών και των Κοινωνικών Επιστημών: «νομοθετικές» και «ιδιογραφικές» επιστήμες. Στο δεύτερο μέρος θα αναπτυχθούν οι κυριότερες μέθοδοι συλλογής δεδομένων, όπως η συνέντευξη, επισκόπηση, παρατήρηση, κοινωνιομετρία κλπ. και θα αναλυθούν οι διαφορετικές λειτουργίες των ποσοτικών και των ποιοτικών μεθόδων στο πλαίσιο της λογικής της επιστημονικής έρευνας. (β) Εισαγωγή στη Στατιστική: Στο πρώτο μέρος θα εξηγηθούν οι βασικές έννοιες της Περιγραφικής Στατιστικής, όπως οι δείκτες κεντρικής τάσης, δείκτες διασποράς, κατανομές συχνότητας των μεταβλητών, διασάθρωση μεταβλητών σε πίνακες διπλής εισόδου, δείκτες στατιστικής συνάφειας, απλή ανάλυση δεδομένων. Στο δεύτερο μέρος θα αναπτυχθούν ορισμένες βασικές έννοιες της Επαγωγικής Στατιστικής, όπως η κανονική κατανομή, τα επίπεδα στατιστικής σημαντικότητας, τα διαστήματα εμπιστοσύνης και ο στατιστικός έλεγχος των υποθέσεων. Επισημαίνεται ότι σύμφωνα με τις εμπειρίες των προηγούμενων ετών η κατανόηση της θεματικής τόσο της Μεθοδολογίας όσο και της Στατιστικής απαιτεί ουσιαστικά την παρακολούθηση του μαθήματος, για να αποφευχθεί η συχνή αποτυχία στις εξετάσεις αυτού του μαθήματος, που έχει διαπιστωθεί.

Α' Κατ' επιλογήν υποχρεωτικά μαθήματα

1. Θεωρία και Μεθοδολογία Διδασκαλίας

Π 1420 Το μάθημα της Λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση *Ελένη Χοντολίδου*

Θεωρητικός προβληματισμός σχετικά με τη διδασκαλία του μαθήματος στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση. Έννοιες κλειδιά για τη διδασκαλία της λογοτεχνίας. Σκοποί του μαθήματος, περιχόμενα και μεθόδευση διδασκαλίας, αξιολόγηση των μαθητών. Άσκηση στο σχεδιασμό εναλλακτικών δραστηριοτήτων και μορφών αξιολόγησης.

Π 1438 Μεθόδευση της διδασκαλίας και Νέες Τεχνολογίες *Κωνσταντίνος Μπίκος*
Εκπαιδευτικές λειτουργίες των Νέων Τεχνολογιών. Εφαρμογές των θεωριών μάθησης στο εκπαιδευτικό λογισμικό: μιχεβιορισμός, εποικοδομισμός, θεωρία της επεξεργασίας πληροφοριών. Η ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και οι Νέες Τεχνολογίες. Οι νέες δυνατότητες και τα προβλήματα από τη δικτύωση. Οι συνθήσεις εφαρμογές στην εκπαίδευση και ειδικότερα στη διδασκαλία φιλολογικών μαθημάτων: επεξεργασία κειμένου, υπερκείμενα και υπερμέσα, προσομοιώσεις, μοντελοποίηση, βάσεις δεδομένων, εκπαιδευτικά παιχνίδια. Στοιχεία αξιολόγησης εκπαιδευτικού λογισμικού.

Π 1442 Παιδαγωγική της ειρήνης: έρευνα, θεωρία και πράξη *Κυριάκος Μπονίδης*
Σκοπός του σεμιναρίου είναι να εξεταστεί -από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες- η Παιδαγωγική της ειρήνης, η Εκπαίδευση για την ειρήνη και η κριτική Παγκόσμια Παιδαγωγική, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο.

Περιεχόμενα μάθησης, χρονοδιάγραμμα

Εισαγωγή: Οριοθέτηση του αντικείμενου, βασική ορολογία. Το «διδακτόν» της ειρήνης. Προς μία Παιδαγωγική της ειρήνης. Επιστημολογικός προσδιορισμός της Παιδαγωγικής της ειρήνης. (1^ο και 2^ο σεμινάριο).

Ενότητα πρώτη: Θεωρία, έρευνα και πράξη της Παιδαγωγικής της ειρήνης και της Εκπαίδευσης για την ειρήνη στη σχολική, τη Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και δια βίου μάθηση:

A) Η 'προδρομική' περίοδος της Παιδαγωγικής της ειρήνης.

B) Η Έρευνα της ειρήνης. Επιστημολογικά 'παραδείγματα': 1) ρεαλιστική-φιλελεύθερη (αντικείμενο: η άμεση βία) και 2) κριτική έρευνα της ειρήνης (αντικείμενο: η άμεση, η δομική και η πολιτισμική βία. Η αρνητική και θετική ειρήνη).

Γ) Εξέλιξη και 'παραδείγματα' της Παιδαγωγικής της ειρήνης: 1) Ατομική-ηθική Παιδαγωγική της ειρήνης, 2) Κοινωνικοκριτική Επιστήμη της Αγωγής της ειρήνης, 3) Οικολογική Παιδαγωγική της ειρήνης και 4) Το σύγχρονο κυρίαρχο 'παράδειγμα' της Παιδαγωγικής της ειρήνης και η επίδραση σε αυτήν της δραστηριότητας της UNESCO και των Διεθνών Οργανισμών.

Ανάλυση των επιστημολογικών παραδοχών του κάθε 'παραδείγματος', της θεωρίας και της πράξης που αυτά προτείνουν.

Δ) *Ινστιτούτα και ερευνητικά κέντρα* Έρευνας για την ειρήνη και Παιδαγωγικής της ειρήνης διεθνώς, βιβλιογραφία και περιοδικά.

Ε) Προοπτικές της Παιδαγωγικής της ειρήνης και της Εκπαίδευσης για την ειρήνη: *Προς μια κριτική Παγκόσμια Παιδαγωγική.* (2^ο, 3^ο, 4^ο, 5^ο, 6^ο, 7^ο, 8^ο, 9^ο και 10^ο σεμινάριο)

Ενότητα δεύτερη: Ο 'άλλος' και η διαφορετικότητα στο σχολείο στο πλαίσιο μιας κριτικής Παιδαγωγικής της ειρήνης: A) Σχολική πολυπολιτισμικότητα και Διαπολιτισμικότητα, προσδιορισμός του 'σχολικού' «άλλου», ο «άλλος» στην κριτική Παιδαγωγική της ειρήνης. B) Ο χώρος

και χρόνος του «άλλου» στο ελληνικό σχολείο. Γ) Προϋποθέσεις και εκπαιδευτικές πρακτικές για την προσέγγιση του «άλλου»/του διαφορετικού, την αποδοχή και την ένταξή του στη σχολική κοινωνία, στο πλαίσιο ενός σχολικού κριτικού πολιτισμού ειρήνης (110 και 120 σεμινάριο).

Ενότητα τρίτη: Κατά τη διάρκεια όλου του εξαμήνου, σχεδιασμός, ανάπτυξη και αξιολόγηση, από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες, ενός προγράμματος διαδικασίας σε θεματική της Παιδαγωγικής της ειρήνης. Παρουσίαση των προϊόντων του σε ημερίδα με ανοικτό ακροατήριο.

Αξιολόγηση του σεμιναρίου. (13^ο σεμινάριο)

Π 1443 Μεθόδευση της διδασκαλίας στο πολυπολιτισμικό σχολείο

Ζωή Παπαναούμ

Στην εποχή μας το σχολείο αποτελεί ένα σταθερό περιβάλλον που υποστηρίζει και ενισχύει τη μόρφωση των παιδιών και των εφήβων, καθώς και την ψυχοκοινωνική τους ανάπτυξη. Μια σημαντική πρόκληση για το ελληνικό σχολείο σήμερα αποτελεί η πολυπολιτισμική πραγματικότητα της κοινωνίας και κατ' επέκταση και του σχολείου. Αυτή η πραγματικότητα επιτείνει προβλήματα που είχε ήδη το σχολείο, όπως η σχολική αποτυχία, και καθιστά αναγκαία την ανάλογη προσαρμογή της διδακτικής και παιδαγωγικής διαδικασίας. Στο φροντιστήριο αυτό εξετάζονται θέματα όπως η διάγνωση της ετερότητας, η διαφοροποίηση και η μεθόδευση της σχολικής εργασίας και ο ρόλος του εκπαιδευτικού.

Π 1901 Μικροηλεκτρονική και Παιδαγωγική Επιστήμη

Κωνσταντίνος Μπίκος

Εξέλιξη των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας και η θέση τους στην κοινωνική και επαγγελματική ζωή. Ο ηλεκτρονικός υπολογιστής ως εργαλείο της νόησης και η θέση του στο σύγχρονο σχολείο. Επιπτώσεις στη διαμόρφωση του ελεύθερου χρόνου: δραστηριότητες παιδιών και ηλεκτρονικά παιχνίδια. Νέες απαιτήσεις στον κοινωνικό και επαγγελματικό χώρο: computer literacy. Η εισαγωγή των Νέων Τεχνολογιών στην εκπαίδευση: ανάγκη αναμόρφωσης του ισχύοντος Αναλυτικού Προγράμματος. Η χρήση των Νέων Τεχνολογιών ως διδακτικών μέσων: τεχνητή νοημοσύνη. Οι στάσεις των εκπαιδευτικών απέναντι στις Νέες Τεχνολογίες. Στερεότυπα του φύλου και Νέες Τεχνολογίες. Ηθικά, νομικά και πολιτικά προβλήματα που ανακύπτουν.

Π 1904¹ Μικροδιδασκαλίες

Δημήτριος Χατζηδήμου

Στο πλαίσιο του μαθήματος αυτού επισημαίνεται ο ρόλος και η σημασία της μικροδιδασκαλίας στην εκπαίδευση των υποψήφίων εκπαιδευτικών. Αναφέρονται οι δυνατότητες που προσφέρει για το μελλοντικό τους επάγγελμα και ασκούνται οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σε συγκεκριμένες παιδαγωγικές, κοινωνικές και διδακτικές δεξιότητες, διδάσκοντας στους συμφοιτητές και συμφοιτήτριες τους προκαθορισμένες διδακτικές ενότητες από μαθήματα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης.

2. Μεθοδολογία Παιδαγωγικής Έρευνας

Π1615 Μεθοδολογία της Κοινωνικής Έρευνας: Οι Μέθοδοι της Συνέντευξης και της Επισκόπησης

Δημήτριος Σταμοβλάσης

Το μάθημα αποτελεί μία εισαγωγή στις μεθόδους της επισκόπησης και της συνέντευξης. Μετά από μία σύντομη επιστημολογική και μεθοδολογική εισαγωγή θα εξεταστούν αναλυτικά τα επιμέρους προβλήματα και τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα των μεθόδων αυτών, που είναι οι συχνότερα εφαρμοζόμενες στην Παιδαγωγική. Εκτός των βασικών διαλέξεων

1. Προσφέρεται και στα δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό) και θα συνδυαστεί με εκπαιδευτικές επισκέψεις σε ερευνητικά κέντρα της Ελλάδας, π.χ. Παιδαγωγικό Ινστιτούτο.

σε σημαντικά μεθοδολογικά θέματα, όπως σχεδιασμού, εγκυρότητας και αξιοπιστίας, πραγματοποιούνται μικρές ερευνητικές εργασίες, στις οποίες θα εφαρμοστούν σε μικρή εμβέλεια οι παραπάνω μέθοδοι. Οι εργασίες που είναι ουσιαστικά πιλοτικές έρευνες και μπορεί να είναι ατομικές ή ομαδικές, σχεδιάζονται από την αρχή έτσι, ώστε να γίνει κατανοητή από τους φοιτητές/τριες η όλη πορεία των σταδίων της ερευνητικής διαδικασίας, από τα πρώτα στάδια της διατύπωσης του προβλήματος και των ερευνητικών υποθέσεων ως τα τελευταία στάδια της ανάλυσης των δεδομένων και της συναγωγής των ερευνητικών πορισμάτων.

Π1616 Μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην Ιστορία της Νεο- *Βασίλειος Φούκας*
(νέο) ελληνικής Εκπαίδευσης: Ανάλυση και ερμηνεία Πη-
γών

Σκοπός του σεμιναρίου είναι να προσεγγίσει συστηματικά ζητήματα σχετικά με τον εντοπισμό, την ταξινόμηση, την κατανόηση, την ερμηνεία και την έκδοση πρώτων πηγών και αρχαιακού υλικού που έχει σχέση με την Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης. Επιμέρους στόχοι του σεμιναρίου είναι οι συμμετέχοντες/ουσες σε αυτό: **α)** να έρθουν σε επαφή με τις πολλαπλές κατηγορίες και τα είδη των ιστορικών πηγών, **β)** να προσεγγίσουν κριτικά πρώτες πηγές (γραπτές ή/ και οπτικοακουστικές), **γ)** να ερμηνεύσουν τις πηγές αυτές εντάσσοντάς τις στο ευρύτερο κοινωνικό, οικονομικό, πολιτικό και εκπαιδευτικό συγκείμενο, **δ)** να συνειδητοποιήσουν τη σημασία του αρχαιακού υλικού για την Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης.

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου οι φοιτητές/τριες θα αναλάβουν να μελετήσουν συγκεκριμένες ιστορικές πηγές, τις οποίες θα αναλύσουν και θα ερμηνεύσουν με βάση την ιστορική-ερμηνευτική μέθοδο και θα παρουσιάσουν, με τη μορφή γραπτών εργασιών.

Π1617 Εφαρμοσμένη Στατιστική: Η σημασία της στην έρευ- *Δημήτριος Σταμοβλάσης*
(νέο) να των Επιστημών Αγωγής και στη Λήψη Αποφάσε-
ων

Το μάθημα αποτελεί μια παρουσίαση των εφαρμογών της Στατιστικής στην Παιδαγωγική, την Ψυχολογία, την Κοινωνιολογία, την Εφαρμοσμένη Γλωσσολογία, στις Επιστήμες της Αγωγής γενικότερα και στην Λήψη Αποφάσεων. Σκοπός του μαθήματος είναι να αποκτήσουν οι φοιτητές εννοιολογική κατανόηση της στατιστικής και να εξοικειωθούν με την λογική των μετρήσεων στη κοινωνική έρευνα και την ερμηνεία των αποτελεσμάτων μιας στατιστικής έρευνας. Αναπτύσσονται θέματα μεθόδων δειγματοληψίας, ανάλυσης συσχετίσεων, πειραματικών σχεδιασμών, ελέγχου υποθέσεων, ανάλυσης κατηγορικών δεδομένων, γραμμικής παλινδρόμησης, ανάλυση διακύμανσης καθώς και οι κυριότεροι μέθοδοι πολυμεταβλητής ανάλυσης (παραγοντική ανάλυση, ανάλυση κύριων συνιστωσών, ανάλυση κατά συστάδες). Οι φοιτητές καλούνται να παρακολουθήσουν διαλέξεις επάνω στα σχετικά θέματα και να παραδώσουν γραπτές εργασίες όπου θα εξετάζονται σενάρια Εκπαιδευτικής Έρευνας και θα γίνεται ανάλυση και ερμηνεία των αποτελεσμάτων.

Π1618 Κριτικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην εκπαι- *Κυριάκος Μπονίδης*
(νέο) δευτική έρευνα

Σκοπός του σεμιναρίου είναι να εξεταστούν -από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες-, σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο, οι κυριότερες κριτικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις της εκπαιδευτικής έρευνας, ενταγμένες στο ευρύτερο πλαίσιο τους, τις επιμέρους επιστημολογικές και παιδαγωγικές παραδοχές, καθώς και τα είδη της εκπαιδευτικής έρευνας.

Περιεχόμενα μάθησης, χρονοδιάγραμμα

Εισαγωγή στην εκπαιδευτική έρευνα: Α) Θεωρήσεις της κοινωνικής πραγματικότητας και επιστημολογικά 'παραδείγματα' των Επιστημών της Αγωγής και Εκπαίδευσης (ερμηνευτική, εμπειρική, κριτική και αποδομιστική Παιδαγωγική). Β) Ποιοτική και ποσοτική έρευνα (το 'κυκλι-

κό' και το 'γραμμαμικό' ερευνητικό μοντέλο και μοντέλα σύζευξης τους, η μεθοδολογία της έρευνας κατά μοντέλο. Η σχέση των 'παραδειγμάτων' της Παιδαγωγικής με τα είδη της εκπαιδευτικής έρευνας (φαινομενολογική-ερμηνευτική, εμπειρική, κριτική, αποδομιστική, κριτική αποδομιστική. (1^ο 2^ο και 3^ο σεμινάριο).

Η κριτική εκπαιδευτική έρευνα:

Ενότητα πρώτη: Επιστημολογικά ερείσματα των μεθοδολογικών προσεγγίσεων της

Εισαγωγή: Α) στις *κριτικές θεωρίες* (Κριτική Θεωρία της Σχολής της Φρανκφούρτης, τα κείμενα των Α. Gramsci και L. Althusser, ο μεταμοντερνισμός της αντίστασης, η μεταδομιστική κριτική του Ανθρωπισμού και του υποκειμένου, κυρίως το έργο του Michel Foucault, η κριτική του τρίτου φεμινιστικού κύματος, οι σπουδές φύλου, η Queer theory, οι πολιτισμικές σπουδές, η σύγχρονη αφροαμερικανική κριτική, το New London Group κ.λπ.) και Β) στις *κριτικές θεωρίες αγωγής*: στη γερμανική κριτική Επιστήμη της Αγωγής (kritische Erziehungswissenschaft) των δεκαετιών 1970-80, στη θεωρία και πράξη του Paulo Freire και στη σύγχρονη κριτική Παιδαγωγική (Critical pedagogy). (4^ο, 5^ο και 6^ο σεμινάριο)

Ενότητα δεύτερη: Κριτικές ερευνητικές προσεγγίσεις (με παραδείγματα και ασκήσεις)

Α) Παραδοχές, ερευνητική διαδικασία και στόχοι:

- 1) της Ιδεολογικοκριτικής ανάλυσης,
- 2) της χειραφετητικής Έρευνας Δράσης,
- 3) της κριτικής ανάλυσης λόγου
- 4) της κοινωνικής σημειωτικής.

Β) Το παράδειγμα της φεμινιστικής ενδυναμωτικής έρευνας (7^ο, 8^ο, 9^ο, 10^ο, 11^ο και 12^ο σεμινάριο)

Ενότητα τρίτη: Κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, σχεδιασμός, ανάπτυξη και αξιολόγηση, από τους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες, ενός σχεδίου εργασίας με θέμα την κριτική έρευνα κειμένων και εκπαιδευτικών πρακτικών του σύγχρονου ελληνικού σχολείου, στο οποίο θα χρησιμοποιήσουν τις παραπάνω μεθοδολογικές προσεγγίσεις. Παρουσίαση των ερευνών σε ημερίδα με ανοικτό ακροατήριο.

Αξιολόγηση του σεμιναρίου. (13^ο σεμινάριο)

Π 1902¹ Εισαγωγή στη χρήση Η/Υ με εφαρμογές στις κοινωνικές επιστήμες *Δημήτριος Σταμοβλάσης*

Το μάθημα περιέχει μία συνοπτική εισαγωγή στις προϋποθέσεις της χρήσης του Η/Υ και επικεντρώνεται στις βασικές εντολές του λογισμικού PASW/SPSS, οι οποίες εφαρμόζονται παραδειγματικά στην ανάλυση δεδομένων κοινωνικών ερευνών, που πραγματοποιήθηκαν πρόσφατα σε διδακτικά-ερευνητικά πλαίσια του Τομέα Παιδαγωγικής. Το μάθημα εστιάζει στην εξοικείωση των φοιτητών /τριών με τα παραπάνω λογισμικά και στην απόκτηση μικρής εμπειρίας στην ανάλυση ερευνητικών δεδομένων. Η παρουσία είναι υποχρεωτική, καθώς και η διεκπεραίωση και παράδοση μικρών εργασιών που γίνονται κατά την διάρκεια των συναντήσεων.

3. Ιστορία της εκπαίδευσης

Π 1501 Προσεγγίσεις στην Ιστορία της γυναικείας εκπαίδευσης στην Ελλάδα *Σιδηρούλα Ζιώγου-Καραστεργίου*

Σκοπός του σεμιναρίου είναι: 1) η εξοικείωση των φοιτητριών/τών με τον προβληματισμό που αναπτύχθηκε ιστορικά στο χώρο της ευρωπαϊκής και της ελληνικής διανόησης, γύρω από τη φύση, το ρόλο και την εκπαίδευση των γυναικών 2) η μελέτη της πορείας της εξέλιξης της γυναικείας εκπαίδευσης στην Ελλάδα και 3) η διερεύνηση μεθοδολογικών ζητημάτων στην προσέγγιση των ιστορικών πηγών.

1. Προσφέρεται και στα δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό).

α) Ιστορικές και Φιλοσοφικές προσεγγίσεις:

- Ιστορία των Παιδαγωγικών Ιδεών και ο παράγοντας Φύλο (η διαχρονικότητα στην εξέλιξη του σχετικού προβληματισμού: Διαφωτισμός, Νεοανθρωπισμός, Κοινωνιοβιολογία, Ρομαντισμός, Νέα Αγωγή, 20^{ος} αιώνας).
- Φύλο και Ιστορία (Ορολογία, Ιστορία των γυναικών/ οι γυναίκες στην Ιστορία, Φύλο και Ιστορία, Παραδοσιακές και σύγχρονες διχοτομίες σχετικά με το φύλο).

β) Διαστάσεις της γυναικείας εκπαίδευσης στην Ελλάδα: ιστορική εξέλιξη

- Δικαίωμα πρόσβασης και εξέλιξη της εκπαίδευσης των γυναικών στην Πρωτοβάθμια, Δευτεροβάθμια και Τριτοβάθμια Εκπαίδευση. Οι πρώτες γυναίκες εκπαιδευτικοί: προφίλ, δράση, ρόλος, ταυτότητα.
- Μεθοδολογικές προσεγγίσεις για το φύλο στην εκπαίδευση (Αυτοβιογραφία και προφορική ιστορία. Η σημασία της προφορικής ιστορίας στη μελέτη των γυναικείων θεμάτων, μεθοδολογικά ερωτήματα για τη συνέντευξη/φεμινιστική προσέγγιση, παραδείγματα ανάλυσης προφορικού λόγου).

Στο πλαίσιο του σεμιναρίου οι φοιτήτριες/τές αναλαμβάνουν τη μελέτη ιστορικών πηγών (λογοτεχνικών, αυτοβιογραφικών, νομοθετικών κειμένων), με βάση συγκεκριμένη μεθοδολογική προσέγγιση και την παρουσίαση με τη μορφή γραπτών εργασιών των πορισμάτων της μελέτης τους.

Π 1503 Μορφές Νεοελλήνων Παιδαγωγών

Βασίλειος Φούκας

Σκοπός του σεμιναρίου είναι να παρουσιάσει συστηματικά: α) τη ζωή και το παιδαγωγικό έργο των σημαντικότερων νεοελλήνων παιδαγωγών του 18^{ου}, 19^{ου} και των αρχών του 20^{ου} αιώνα, και, β) να διερευνήσει το ρόλο και την προσφορά τους στη Νεοελληνική Εκπαίδευση στο επίπεδο της βασικής εκπαίδευσης και παιδαγωγικής κατάρτισης των ελλήνων εκπαιδευτικών (ανδρών και γυναικών). Στο σεμινάριο αυτό θα εξεταστούν: i) κείμενα εκπροσώπων του Νεοελληνικού Διαφωτισμού (Ιώσ. Μοισιόδακα, Κ. Κούμα), ii) τα πρώτα Εγχειρίδια Παιδαγωγικής που εκδόθηκαν και κυκλοφόρησαν στο νεοελληνικό κράτος κατά τον 19ο και τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα (Ι. Κοκκώνη, Γ. Παγώντος, Α. Μελά, Αρ. Σπαθάκη, Γρ. Παπαδόπουλου, Χρ. Παπαδόπουλου, Χ. Παπαμάρκου, Βλ. Σκορδέλη, Ι. Πανταζίδη, Δ. Ζαγγογιάννη, Ν. Εξαρχόπουλου, Αλ. Δελμούζου) και στον εξωκρατικό ελληνισμό (Κ. Ξανθόπουλου, Κ. Κεχαγιά). Στο πλαίσιο του σεμιναρίου οι φοιτητές/τριες θα αναλάβουν τη μελέτη συγκεκριμένων παιδαγωγικών κειμένων των υπό εξέταση παιδαγωγών και την παρουσίαση, με τη μορφή γραπτών εργασιών, των πορισμάτων της μελέτης τους.

Π 1504 Τομές στην Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης: διένεξη, πόλωση, σύγκρουση και εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις

Δημήτρης Μαυροσκούφης

Θα επιχειρηθεί η ανατομία συγκεκριμένων εκπαιδευτικών προβλημάτων και παιδαγωγικών θεμάτων με βάση εισηγήσεις του διδάσκοντος, ανασκόπηση και συζήτηση της σχετικής βιβλιογραφίας.

Π 1505 Προσεγγίσεις στην Τοπική Εκπαιδευτική Ιστορία: το παράδειγμα των σχολείων της Θεσσαλονίκης

Βασίλειος Φούκας

Σκοπός του σεμιναρίου είναι οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες να γνωρίσουν την Τοπική Εκπαιδευτική Ιστορία, τόσο σε θεωρητικό πλαίσιο όσο και σε επίπεδο εφαρμογής. Το σεμινάριο διαρθρώνεται σε τρεις βασικές ενότητες:

Α' ενότητα: Η Τοπική Ιστορία – Ιστορική Επισκόπηση: α) Αντικείμενο μελέτης, εμφάνιση ενδιαφέροντος και εξέλιξη. β) Η Τοπική Ιστορία ως επιστήμη: Προβλήματα αποδοχής, επιστημολογικά προβλήματα – προσεγγίσεις. γ) Η αναγκαιότητα και η σκοπιμότητα μελέτης της Τοπικής

Ιστορίας. **δ)** Η έρευνα για την Τοπική Ιστορία στο εξωτερικό. **ε)** Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση και Τοπική Ιστορία στην Ελλάδα. **στ)** Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση και Τοπική Ιστορία στην Ελλάδα. **ζ)** Η έρευνα για την Τοπική Ιστορία στο ελληνικό Πανεπιστήμιο. **η)** Η Τοπική Ιστορία σήμερα: Ορισμός – αντικείμενο (τόπος και άνθρωποι).

Β' ενότητα: Θέματα Τοπικής Εκπαιδευτικής Ιστορίας: **α)** Η Τοπική Ιστορία στην εκπαίδευση.

β) Ιστορία σχολείων Θεσσαλονίκης: Μεθοδολογία και δεδομένα έρευνας, σχολιασμός πηγών.

Γ' ενότητα: Παρουσιάσεις εργασιών φοιτητών/τριών – Επισκέψεις σε φορείς: Το ενδιαφέρον θα επικεντρωθεί σε παραδείγματα από την Τοπική Εκπαιδευτική Ιστορία της Θεσσαλονίκης. Στο πλαίσιο του σεμιναρίου αυτού οι φοιτητές και οι φοιτήτριες θα επισκεφτούν φορείς της Θεσσαλονίκης που διαθέτουν ιστορικό εκπαιδευτικό υλικό (Ιστορικό Αρχείο Μακεδονίας, Κέντρο Ιστορίας του Δήμου Θεσσαλονίκης, Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών, Βιβλιοθήκη Δήμου Θεσσαλονίκης, Ιστορικό Αρχείο Προσφυγικού Ελληνισμού Δήμου Καλαμαριάς, Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου Αίμου).

Π 1507 Ιστορία της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στην Ελ- *Βασίλειος Φούκας*
(νέο) λάδα: Το παράδειγμα των Φιλοσοφικών Σχολών

Σκοπός του σεμιναρίου είναι να μελετήσουν οι συμμετέχοντες/ουσες τη διαχρονική εξέλιξη της ελληνικής πανεπιστημιακής εκπαίδευσης από το 1837, έτος ίδρυσης του Πανεπιστημίου Αθηνών έως το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου (1940). Η έμφαση θα δοθεί στις Φιλοσοφικές Σχολές των δύο Πανεπιστημίων, Αθηνών και Θεσσαλονίκης. Οι επιμέρους στόχοι του σεμιναρίου μπορούν να συνοψισθούν ως εξής: **α)** να κατανοήσουν και να ερμηνεύσουν οι συμμετέχοντες/ουσες στο σεμινάριο τις ιδιαίτερες συνθήκες ίδρυσης και λειτουργίας των δύο Πανεπιστημίων (1837 και 1926 αντίστοιχα) και, συνεκδοχικά, των Φιλοσοφικών τους Σχολών, **β)** να μελετήσουν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του διδακτικού προσωπικού των δύο Σχολών διαχρονικά και συγκριτικά, **γ)** να μελετήσουν τα προγράμματα σπουδών και να ερμηνεύσουν κάθε φορά τον προσανατολισμό τους (επιστημονικός ή/ και επαγγελματικός), **δ)** να μελετήσουν και να ερμηνεύσουν την κοινωνική φυσιογνωμία των δύο Σχολών, **ε)** να παρουσιάσουν και να ερμηνεύσουν το περιεχόμενο των παιδαγωγικών σπουδών στις δύο Σχολές διαχρονικά και συγκριτικά.

Στο σεμινάριο αυτό οι φοιτητές/τριες θα έρθουν σε επαφή με πολλαπλές πηγές (νομοθετικά κείμενα, αρχειακό υλικό: πρακτικά συνεδριάσεων, εκθέσεις πεπραγμένων, επετηρίδες, εφημερίδες και ημερολόγια κ.λπ.) για την αναπαράσταση του ιστορικού φαινομένου, τις οποίες θα κληθούν να προσεγγίσουν με δύο, κυρίως, μεθοδολογικά 'παραδείγματα' ανάλυσης και ερμηνείας, την ιστορική-ερμηνευτική μέθοδο και την ποιοτική ανάλυση περιεχομένου, με κριτήριο κάθε φορά τη μορφή του προς εξέταση υλικού.

4. Παιδαγωγική Κοινωνιολογία

Π 1311 Η παιδαγωγική σχέση: αλληλεπίδραση και επικοινωνία *Κωνσταντίνος Μπίκος*
μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή

Θεματοποιούνται σημαντικές πλευρές της αλληλεπίδρασης εκπαιδευτικού - μαθητή με αφετηρία την παραδοχή ότι η ποιότητα αυτής της σχέσης επιδρά στην ανάπτυξη του μαθητή και ειδικότερα στο σχηματισμό της προσωπικής ταυτότητας και της αυτοεικόνας του. Τονίζεται ο συμβολικός χαρακτήρας της αλληλεπίδρασης και της επικοινωνίας και αναλύονται οι αιτίες και οι συνέπειες από προβληματικές καταστάσεις που προκύπτουν στη ζωή της τάξης. Αναλύεται επιπλέον το μη λεκτικό επίπεδο της επικοινωνίας, όπως και η επίδραση των προσδοκιών του εκπαιδευτικού στην αυτοαντίληψη και τη συμπεριφορά του μαθητή.

Π 1312 Σχέσεις συνομηλίκων στην ομάδα της σχολικής τάξης *Κωνσταντίνος Μπίκος*

Η σχολική τάξη ως ομάδα συνομηλίκων: τυπική και άτυπη δομή της. Η σημασία των κοινωνικών σχέσεων για την νοητική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη παιδιών και εφήβων. Η προτεραιότητα των συναισθηματικών παραγόντων κατά την υλοποίηση του εκπαιδευτικού έργου. Η κοινωνιομετρία και η κοινωνικοπαιδαγωγική αποστολή του σχολείου. Παιδαγωγικοί χειρισμοί για τη βελτίωση της τάξης ως ομάδας. Το σχολείο και η σχολική τάξη ως «οικοσυστήματα ανάπτυξης» του μαθητή.

Π1314 Εθνοκεντρισμός και εξευρωπαϊσμός: ο ρόλος της εκπαίδευσης *Μιχαήλ Κελπανίδης*

Στο μάθημα αυτό θα αναπτυχθούν οι θεωρητικές προσεγγίσεις και τα μοντέλα της ευρωπαϊκής ενσωμάτωσης, που βρίσκονται σήμερα στο προσκήνιο της επιστημονικής συζήτησης (ομοσπονδιακό, νεοφονξιοναλιστικό, διακυβερνητικό κλπ.) και η διαφορετική σχέση ευρωπαϊκής και εθνικής ταυτότητας που εκφράζεται από το καθένα από αυτά τα μοντέλα. Στο πλαίσιο αυτό θα αναλυθεί η λειτουργία της ελληνικής εκπαίδευσης όσον αφορά την πρόωθηση ή παρεμπόδιση της διαμόρφωσης μιας ευρωπαϊκής ταυτότητας του πολίτη.

Π 1315 Κοινωνιολογία της Οικογένειας: Η οικογένεια ως βασικός φορέας της πρωτογενούς κοινωνικοποίησης *Μιχάλης Κελπανίδης*

Η οικογένεια και το σχολείο είναι οι κύριοι και οι με απόσταση σημαντικότεροι φορείς της κοινωνικοποίησης. Επιπλέον, η λειτουργική ανάγκη της συνεργασίας σχολείου και οικογένειας είναι σήμερα εντονότερη απ ό,τι στο παρελθόν, λόγω της συνθετότητας των προβλημάτων της αγωγής στις σύγχρονες αναπτυγμένες κοινωνίες. Το μάθημα αυτό είναι εισαγωγή στην Κοινωνιολογία της Οικογένειας, η οποία συμπληρώνει θεματικά την Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης. Η κύρια έμφαση τίθεται στη σύγχρονη οικογένεια, όπως έχει διαμορφωθεί στις ανεπτυγμένες κοινωνίες και στον κοινωνικοποιητικό της ρόλο. Ωστόσο η κατανόηση της σύγχρονης οικογένειας απαιτεί τόσο μία γενική θεωρητική ανάλυση των δομών και λειτουργιών της οικογένειας όσο και μία ιστορική ανάλυση των μεταβολών της οικογένειας που συντελέστηκαν στην ιστορική πορεία και συνεχίζουν να συντελούνται στο παρόν. Έτσι, η οικογένεια θα εξετασθεί από τη μια πλευρά ως κοινωνικός θεσμός από τη σκοπιά της θεωρίας της θεσμοθέτησης, της δομολειτουργικής θεωρίας, της θεωρίας της κοινωνικής επικοινωνίας και άλλων συναφών θεωρητικών πλαισίων της Κοινωνιολογίας. Από την άλλη πλευρά θα εξετασθούν οι μεταβολές της οικογένειας που προέκυψαν ιστορικά και θα αναλυθούν ορισμένες βασικές μορφές της οργάνωσης της οικογένειας που επικράτησαν στους διάφορους τύπους των κοινωνιών στην ιστορική πορεία της εξέλιξης της κοινωνίας.

Π 1444 (νέο) Ιστορίες ζωής ως μέθοδος έρευνας: αυτοβιογραφίες και βιογραφίες γυναικών *Ελένη Χοντολίδου / Σιδηρούλα Ζιώγου-Καραστεργίου*

Το μάθημα επιχειρεί να εξοικειώσει τις φοιτήτριες και τους φοιτητές με τη μέθοδο της βιογραφίας και αυτο-βιογραφίας ως ερευνητικής μεθόδου προσέγγισης κειμένων. Ως παράδειγμα εφαρμογής θα χρησιμοποιηθούν αυτοβιογραφικά και βιογραφικά κείμενα Ελληνίδων κυρίως παιδαγωγών εκπαιδευτικών. Η προσέγγιση των κειμένων θα γίνει παράλληλα με μεθόδους αφηγηματικής ανάλυσης.

5. Συγκριτική Παιδαγωγική

Π 1705¹ Εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε χώρες της Ευρώπης *Ζωή Παπαναούμ*
Η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών είναι σημαντική παράμετρος για την αποτελεσματικότητα του σχολείου. Στο φροντιστήριο αυτό εξετάζεται η εκπαίδευση των εκπαιδευτικών από συγκριτική σκοπιά. Αναλύονται οι κύριες διαστάσεις του θέματος στην ελληνική πραγματικότητα, περιγράφεται το πλαίσιο εκπαίδευσης εκπαιδευτικών σε χώρες της Ευρώπης και συνάγονται συμπεράσματα για την ελληνική εκπαιδευτική πολιτική.

Π 1708² Η Συγκριτική Παιδαγωγική ως πεδίο της Παιδαγωγικής Επιστήμης *Ελένη Χοντολίδου (ΧΕ)*
Αναστασία Κεσίδου (ΕΕ)
Έννοια, ιστορική προσέγγιση, στόχοι, πεδία έρευνας, μέθοδος και επιστημολογικές τάσεις της Συγκριτικής Παιδαγωγικής.

6. Εκπαίδευση Ενηλίκων και Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση

Π 1807 Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Δια βίου μάθηση: *Γεώργιος Κ. Ζαρίφης*
Θεωρία και Πράξη

Το μάθημα αυτό έχει ως κύριο στόχο την εξοικείωση των φοιτητών και φοιτητριών με εκείνα τα ζητήματα που σχετίζονται με το περιεχόμενο των όρων Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση και με τον προσδιορισμό του πλαισίου αναφοράς τους, το οποίο αν και στις συνειδήσεις των περισσότερων ταυτίζεται με την εκπαίδευση των ενηλίκων, δεν περιορίζεται μόνο σε αυτήν. Συγκεκριμένα στο μάθημα παρουσιάζονται και ερμηνεύονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των δύο εννοιών, αλλά και το πως αυτές συνδέονται μεταξύ τους σε πρακτικό κυρίως επίπεδο μέσω τυπικών, μη τυπικών ή κατά συνθήκη τυπικών εκπαιδευτικών διαδικασιών αλλά και μέσω άτυπων διαδικασιών μάθησης. Εξετάζεται επίσης ο τρόπος με τον οποίο οι δύο αυτές έννοιες εξελίσσονται ιστορικά καθώς και πως διαφοροποιούνται από την τυπική σχολική εκπαιδευτική διαδικασία. Θίγεται ακόμη ο ρόλος πολλών διεθνών οργανισμών που για μεγάλο χρονικό διάστημα προσδιόρισαν το περιεχόμενο και τα χαρακτηριστικά των παραπάνω εννοιών, αλλά και θεσμών όπως το Πανεπιστήμιο που έχει πλέον αναλάβει πρωτεύοντα ρόλο στην ανάπτυξή τους ως ξεχωριστό πεδίο μελέτης, ενώ εξετάζεται και ο βαθμός στον οποίο η εξέλιξη στην οικονομία και στην αγορά εργασίας και έννοιες όπως ανθρώπινο και κοινωνικό κεφάλαιο, επηρεάζουν τον τρόπο με τον οποίο ερμηνεύονται και συνδιαμορφώνονται ανταποκρινόμενες κυρίως στις απαιτήσεις των σύγχρονων οργανισμών μάθησης. Το μάθημα πέρα από τα θεωρητικά ζητήματα τα οποία θίγει, εξετάζει και πολλά πρακτικά θέματα που αφορούν σε στρατηγικές και τρόπους μάθησης (συνειρμική, κοινωνική, εμπειρική, ενορατική, μετασχηματιστική και αυτο-διαχειριζόμενη μάθηση) με ιδιαίτερες αναφορές στη σημασία των κύκλων μάθησης στους ενηλίκους (Neugarten, Havinghurst, κ.ά.), στην ψυχο-κοινωνική προσέγγιση στη μάθηση σε σχέση με τα στάδια ανάπτυξης (Erikson, Loevinger, Perry, Gagné, κ.ά.) και στα βασικά χαρακτηριστικά της εμπειρικής μάθησης (Dewey, Lewin, Piaget και Kolb). Θα εξεταστούν ακόμη η ανδραγωγική προσέγγιση του Malcolm Knowles, η σημασία της κριτικής σκέψης στη μάθηση των ενηλίκων και η προσέγγιση του Paulo Freire που ενισχύει την αντίληψη για τη μάθηση ως χειραφετητική διαδικασία, καθώς και οι αντιλήψεις των Jack Mezirow, Stephen Brookfield και Donald Schön για τη σημασία του κριτικού στοχασμού στη μάθηση και εκπαίδευση των ενηλίκων, του Rogers και των Hammond & Collins για την αυτο-διαχειριζόμενη μάθηση, αλλά και των Argyris & Schön, και Marsick & Watkins για τη σημασία της μάθησης στον οργανισμό. Στο μάθημα θα γίνει επίσης ανάλυση συγκεκριμένων θεμάτων που αφορούν στην

1. Προσφέρεται και στα δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό).

2. Προσφέρεται και στα δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό). Στο χειμερινό εξάμηνο το μάθημα θα διδαχθεί από την κα. Ελένη Χοντολίδου, ενώ στο εαρινό εξάμηνο θα διδαχθεί από την κα. Αναστασία Κεσίδου.

πρόσβαση και συμμετοχή των ενηλίκων σε οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες (με ιδιαίτερες αναφορές στις προσεγγίσεις των Miller, Tough, Rubenson και Cross), σε επιθυμητές μεθόδους διδασκαλίας ενηλίκων (με ιδιαίτερη αναφορά στις προσεγγίσεις των Long, Knox, Brunner, Dewey, Illich, Freire, Knowles, Illeris και Rogers) και σε ζητήματα μεθόδευσης της εκπαιδευτικής διαδικασίας στους ενηλίκους κατά τον Cyril O' Houle. Τέλος θα γίνει αναφορά σε ζητήματα που αφορούν στη σημασία της χρήσης νέων τεχνολογιών στην εκπαίδευση των ενηλίκων (εξ αποστάσεως εκπαίδευση, e-learning, e-training), στο ρόλο του οργανισμού μάθησης στην ανάπτυξη και βελτίωση των επαγγελματικών δεξιοτήτων, στη διευκόλυνση της μαθησιακής διαδικασίας και στο ρόλο και τα χαρακτηριστικά του εκπαιδευτή ενηλίκων.

Π 1810 Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Διαβίου μάθηση *Γεώργιος Κ. Ζαρίφης*
στην Ε.Ε: Θεώρηση των Θεσμών και των Πρακτικών στις Χώρες Μέλη

Το συγκεκριμένο μάθημα έχει ως στόχο την εξοικείωση των φοιτητών και φοιτητριών με ζητήματα που αφορούν στην οργάνωση και ανάπτυξη του Ευρωπαϊκού θεσμικού πλαισίου που αφορά στη Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και στη Δια βίου Μάθηση. Πιο συγκεκριμένα στο μάθημα εξετάζονται οι φορείς εκείνοι οι οποίοι επηρέασαν αρχικά την οργάνωση και λειτουργία προγραμμάτων εκπαίδευσης ενηλίκων κατά την περίοδο της βιομηχανικής επανάστασης. Γίνεται αναφορά σε έναν στοχαστή και εκπαιδευτή της περιόδου –τον Δανό Grundtvig (1783-1872)– και στις αντιλήψεις του (ενίοτε ριζοσπαστικές) για τον τρόπο οργάνωσης της εκπαίδευσης. Παρουσιάζεται ο τρόπος με τον οποίο εξελίχθηκε η επαγγελματική κατάρτιση από το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου μέχρι σήμερα στην Ευρώπη –και ιδιαίτερα μετά την πτώση του σοσιαλισμού– και γίνεται ιδιαίτερη μνεία στην ανάγκη για σύγκλιση στο συγκεκριμένο τομέα στην Ε.Ε. Ακόμη το μάθημα δίνει έμφαση στον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται θεσμικά η Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και η Δια βίου Μάθηση στην Ε.Ε με συγκεκριμένες αναφορές σε θεσμικά κείμενα, συνθήκες, και αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου από το 1980 και έπειτα. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση στα σεμινάρια θα δοθεί στο οργανωτικό (θεσμικό και πρακτικό) πλαίσιο της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης σε όλες τις χώρες μέλη της Ε.Ε (με έμφαση στην Ελλάδα) αλλά και στις υποψήφιες προς ένταξη χώρες, στις εγγενείς διαφορές τους αλλά και στις ομοιότητες που υπάρχουν, με συγκεκριμένες αναφορές τόσο στις ιστορικές συνθήκες που επηρέασαν την ανάπτυξη του όσο και στους φορείς (κρατικούς και μη) οι οποίοι παίζουν σημαντικό ρόλο στην ανάληψη δράσης για την ανάπτυξη του ανθρώπινου δυναμικού, την επαγγελματική κατάρτιση, την οργάνωση δομών που αφορούν στη Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και στην ενίσχυση της αντίληψης για τη Δια βίου Μάθηση στην Ευρώπη σήμερα.

Π 1811¹ Ο ρόλος του κριτικού στοχασμού στη μάθηση και *Γεώργιος Κ. Ζαρίφης*
εκπαίδευση ενηλίκων: ζητήματα νοηματοδότησης και μετασχηματισμού της ανθρώπινης εμπειρίας και ο ρόλος του κριτικοστοχαστικού εκπαιδευτή

Ο στόχος του συγκεκριμένου μαθήματος είναι η οριοθέτηση της συζήτησης σχετικά με το ρόλο του κριτικού στοχασμού στη μάθηση και εκπαίδευση ενηλίκων, καθώς και των συνθηκών εκείνων με βάση τις οποίες οργανώνεται η σχετική θεωρία που αφορά κυρίως στον τρόπο με τον οποίο ο κριτικός στοχασμός συνδέεται -ως διαδικασία- με τον μετασχηματισμό της προοπτικής (perspective transformation), τη χειραφέτηση, την ενδυνάμωση και την αλλαγή. Στο μάθημα γίνεται αρχικά εκτενής ανάλυση και συζήτηση της έννοιας του κριτικού στοχασμού ως *ex post facto* συνθήκη διαμόρφωσης μιας θεωρίας μάθησης και εκπαίδευσης ενηλίκων, με βάση προσεγγίσεις διάφορων θεωρητικών όπως οι Dewey, Freire, Kolb & Fry, Mezirow, Brookfield, Boyd,

1. Προσφέρεται και στα δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό).

Dirkx, Merriam & Heuer, Cranton και πολλών άλλων. Στη συνέχεια γίνεται σύνδεση της έννοιας 'νοηματοδότηση' (meaning making), ως διαδικασία που οδηγεί σε μια νέα αναθεωρημένη ερμηνεία της εμπειρίας και στοχεύει στην εξατομικευμένη διερεύνηση του συστήματος νοημάτων (εμπειρικού συστήματος) και κατ' επέκταση στην ανάπτυξη του. Επίσης αναφορά γίνεται και στον δυναμικό συσχετισμό της έννοιας του κριτικού στοχασμού με τις έννοιες της 'κριτικής συνειδητοποίησης' (conscientizacão) και της 'μετασχηματιστικής μάθησης' (transformative learning), ως διαδικασίες οι οποίες προωινίζουν την ενδυνάμωση του ατόμου μέσω της αναθεώρησης της εμπειρίας του, και οι οποίες στοχεύουν στη χειραφέτηση. Πέρα όμως από τη θεωρητική προσέγγιση της έννοιας του κριτικού στοχασμού, της σύνδεσής του με τη μάθηση και τις πιθανές διαφοροποιήσεις μεταξύ των στοχαστών για το ρόλο του στη διαμόρφωση μιας θεωρίας μάθησης ενηλίκων, το μάθημα ασχολείται και με ζητήματα ενίσχυσης του κριτικού στοχασμού σε πρακτικό επίπεδο, με στόχο τη διαμόρφωση ενός πλαισίου δράσης (ενδυνάμωση και κριτικοστοχαστική εκπαιδευτική πρακτική) για την εκπαίδευση των ενηλίκων, το οποίο στοχεύει στην κριτική συνειδητοποίηση και στην αλλαγή.

Π 1812 Παράγοντες συμμετοχής ενηλίκων στην εκπαίδευση: ζητήματα κινητοποίησης και πρόσβασης σε οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες

Γεώργιος Κ. Ζαρίφης

Στο συγκεκριμένο μάθημα μελετάται και αναλύεται ο ρόλος της 'δύναμης' ή του κινήτρου που βρίσκεται πίσω από τη συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση, αλλά και η σύνδεση του με τη μάθηση εν γένει, παράμετροι οι οποίες αποτελούν για όσους ασχολούνται τόσο θεωρητικά όσο και ερευνητικά, αλλά και πρακτικά με το πεδίο μελέτης που αφορά στην εκπαίδευση των ενηλίκων, το μεγαλύτερο ίσως κεφάλαιο στην κατανόηση τόσο των ενδογενών όσο και των εξωγενών 'μηχανισμών' που καθορίζουν το λειτουργικό πλαίσιο μέσα στο οποίο ένας ενήλικος ενεργοποιείται, για να πετύχει την ικανοποίηση των μαθησιακών του αναγκών, μέσα από συνειδητά οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες τυπικού, μη τυπικού ή και άτυπου χαρακτήρα. Παρά τις μέχρι σήμερα προσεγγίσεις φαίνεται πως δεν υπάρχει, ακόμη τουλάχιστον, ένα σαφές συναινετικό δομημένο θεωρητικό πλαίσιο το οποίο να εξηγεί με επάρκεια τις συνθήκες εκείνες οι οποίες ενισχύουν ή δυσκολεύουν τη συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση. Παρά τα διαφορετικά πολλές φορές συμπεράσματα στα οποία καταλήγουν οι ερευνητές με τη χρήση των παραπάνω τρόπων συλλογής και επεξεργασίας των δεδομένων τους, στην αγγλοαμερικάνικη τουλάχιστον βιβλιογραφία, υπάρχει ωστόσο αρκετή συνάφεια ώστε να είμαστε σε θέση να προσδιορίσουμε τους σημαντικότερους παράγοντες συμμετοχής. Το κατά πόσο φυσικά οι έρευνες που έγιναν και γίνονται στο συγκεκριμένο χώρο απαντούν επαρκώς στα ερωτήματα που αφορούν στη γενικότερη στάση των συμμετεχόντων απέναντι στη μάθηση –δηλαδή τον μαθησιακό τους προσανατολισμό ο οποίος εμμέσως τους οδηγεί στην αναζήτηση εκπαιδευτικών ευκαιριών με στόχο την προσωπική και επαγγελματική τους ανάπτυξη– είναι ένα ζήτημα που απαιτεί περαιτέρω μελέτη και ενδεχομένως και τη χρήση ή την επινόηση νέων μεθοδολογικών εργαλείων συλλογής και ανάλυσης δεδομένων. Στο μάθημα αναλύονται διεξοδικά οι θεωρητικές προσεγγίσεις των O' Houle, Miller, Boshier, Rubenson, Aslanian & Brickell, Darkenwald & Merriam, Cookson, Tough, De Montlibert, Hedoux, Darkenwald & Valentine, και Cross, με αντίστοιχες αναφορές σε συνθετικές προσεγγίσεις που αφορούν στη συμμετοχή των ενηλίκων στην εκπαίδευση όπως το παράδειγμα της ομαδοποίησης μεταβλητών (Recruitment Paradigm), τα προσδοκώμενα οφέλη (Anticipated Benefits Model), ο συνδυασμός των ευνοϊκών περιστάσεων (Combination of Favourable Circumstances), το μοντέλο της ψυχοκοινωνικής αλληλεπίδρασης (Psycho-Social Interaction Model), και το μοντέλο της 'Αλυσίδας Αντιδράσεων' (C.O.R - Chain Of Response Model).

Β΄ Μαθήματα Επιλογής

2100 **Ειδική Αγωγή**

Π 2103 Θέματα Ειδικής Αγωγής ΙΙΙ (Μαθησιακές δυσκολίες) *Μάρω Δόικου*
Εννοιολογικό πλαίσιο – Προβλήματα ορισμού, κατηγορίες μαθησιακών δυσκολιών. Δυσλεξία: Αιτιολογία. Συναισθηματικά προβλήματα και προβλήματα συμπεριφοράς. Αυτοεκτίμηση και αυτοαντίληψη. Κοινωνική ικανότητα. Εκπαιδευτική παρέμβαση.

ΙΙΙ. ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ¹

701 Διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές) *Ειδικός Επιστήμων*

Βασικές έννοιες της Γενικής Γλωσσολογίας, Κοινωνιογλωσσολογίας και Σχολικής Παιδαγωγικής, απαραίτητες για τη διδασκαλία της μητρικής γλώσσας. Μέθοδοι διδασκαλίας των ζωντανών γλωσσών. Η πρόσφατη αναμόρφωση του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας στην υποχρεωτική εκπαίδευση (1976-1984). Παρουσίαση και κριτική προσέγγιση των προγραμμάτων: α) «Νεοελληνική Γλώσσα», β) «Έκφραση – Έκθεση» και γ) «Λειτουργική χρήση της γλώσσας». Διδακτικές ασκήσεις σε εικονικές και πραγματικές συνθήκες διδασκαλίας.

702 Διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος της Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές) *Δημήτρης Μαυροσκούφης*

Γενικοί σκοποί εκπαίδευσης. Αναλυτικό πρόγραμμα και σχολικά εγχειρίδια. Θεωρητικό πλαίσιο και μορφωτική αξία του μαθήματος της Ιστορίας. Περιεχόμενο και μεθόδευση της διδασκαλίας. Ανάλυση της διδακτικής διαδικασίας με παραδείγματα.

703 Διδακτική μεθοδολογία του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές) *Βασίλειος Τσιότρας*

Η προσπάθεια κατατείνει στην υιοθέτηση αρχών, οι οποίες βοηθούν στην ανανέωση της διδακτικής του μαθήματος. Οι αρχές αυτές στηρίζονται στην παιδαγωγική ψυχολογία, στη διδακτική των ζωντανών γλωσσών, στην οργάνωση των σύγχρονων Αναλυτικών Προγραμμάτων, στη Θεωρία της Λογοτεχνίας. Οι σημαντικότερες από αυτές τις αρχές είναι:

1) Η αποσαφήνιση ότι οι φιλόλογοι στα σχολεία της Μέσης Εκπαίδευσης ερμηνεύουν κείμενα. Η ερμηνεία αποβλέπει στην κατανόηση του περιεχομένου και της μορφής των κειμένων και στην επίτευξη των προβλεπόμενων σκοπών και στόχων.

2) Κατά την ερμηνεία ο φιλολογικός σχολιασμός των κειμένων ακολουθεί κάποια βήματα είτε πρόκειται για κείμενα της αρχαίας είτε της νεότερης λογοτεχνίας. Η άρση των εμποδίων που γεννά η αρχαία γλώσσα απαιτεί γνώση του λεξιλογίου, της γραμματικής και της σύνταξης της. Η γραμματική και το συντακτικό ωστόσο αποτελούν εργαλεία και τάσσονται στην υπηρεσία της ερμηνείας των κειμένων και δεν πρέπει να ανάγονται σε κύριο διδακτικό μέλημα των φιλολόγων.

3) Η επαγωγή αλλά και η οικονομία απαιτούν από το φιλόλογο κατά τη διδασκαλία των Αρχαίων Ελληνικών σε ελληνόφωνους μαθητές να εκμεταλλεύεται τη γλωσσική περιουσία των μαθητών στη νέα ελληνική γλώσσα, στο λεξιλόγιο, στη γραμματική και τη σύνταξή της και κυρίως να δείχνει στους τομείς αυτούς τις διαφορές της αρχαίας από τη νέα γλώσσα. Η πορεία πρέπει αναπόφευκτα να γίνεται από τη νέα προς την αρχαία γλώσσα και όχι αντίστροφα.

1. Οι Διδακτικές Μεθοδολογίες προσφέρονται και στα δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό).

3.6. ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ

1100 ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΕΣ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

- Π 1101 Θεωρία της Παιδείας
- Π 1102 Διαμόρφωση της υποκειμενικότητας των μαθητών μέσω κειμένων και σχολικών πρακτικών

1300 ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΙΚΗ ΘΕΜΕΛΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

- Π 1301 Κοινωνικοποίηση στην οικογένεια
- Π 1302 Προϋποθέσεις και συνέπειες της εκπαιδευτικής έκρηξης
- Π 1303 Κοινωνική συμπεριφορά και σχολική τάξη: θεωρητική θεμελίωση και μέθοδοι έρευνας
- Π 1304 Κοινωνιολογία του σχολείου και της τάξης
- Π 1305 Εκπαίδευση και πολιτική: προσέγγιση κειμένων παιδαγωγικού λόγου
- Π 1306 Παιδαγωγική Κοινωνιολογία της εφηβικής ηλικίας
- Π 1307 Θέματα κοινωνιολογίας του σχολείου
- Π 1308 Αξιολόγηση του εκπαιδευτικού έργου
- Π 1309 Το παιδαγωγικό έργο του Basil Bernstein
- Π 1310 Κοινωνιολογία του εκπαιδευτικού
- Π 1311 Η παιδαγωγική σχέση: αλληλεπίδραση και επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητή
- Π 1312 Σχέσεις συνομηλίκων στην ομάδα της σχολικής τάξης
- Π 1313 Αναγνωρίζοντας την ετερότητα στην εκπαίδευση
- Π 1314 Εθνοκεντρισμός και εξευρωπαϊσμός: ο ρόλος της εκπαίδευσης
- Π 1315 Κοινωνιολογία της Οικογένειας: Η οικογένεια ως βασικός φορέας της πρωτογενούς κοινωνικοποίησης

1400 ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

- Π 1401 Ανοικτή εκπαίδευση
- Π 1402 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση I (με εφαρμογές)
- Π 1403 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση I (με εφαρμογές)
- Π 1404 Εκπαίδευση και φύλο (πρώην Π 1503)
- Π 1405 Ανάλυση της διδακτικής διαδικασίας (με παραδείγματα διδασκαλίας)
- Π 1406/7 Προγράμματα διδασκαλίας I/II: Φιλοσοφία, μέθοδοι προσέγγισης: σχεδιασμός και αξιολόγηση προγραμμάτων
- Π 1408 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος των Αρχαίων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)
- Π 1409 Μικροδιδασκαλία (με εφαρμογές)
- Π 1410 Πολιτική αγωγή
- Π 1411 Δημιουργικότητα και σχολική εργασία
- Π 1412 Προγράμματα διδασκαλίας και Εκπαιδευτική Τεχνολογία
- Π 1413 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος των Νέων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση I (με εφαρμογές)
- Π 1414 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος των Νέων Ελληνικών στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση II (με εφαρμογές)

- Π 1415 Σχολική Παιδαγωγική: εφαρμογές διδακτικής μεθοδολογίας και αξιολόγησης
- Π 1416 Εκπαιδευτική Τεχνολογία
- Π 1417 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος της Ιστορίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση II (με εφαρμογές)
- Π 1418 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος του Σχολικού Επαγγελματικού Προσανατολισμού στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση II (με εφαρμογές)
- Π 1419 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση (με εφαρμογές)
- Π 1420 Το μάθημα της Λογοτεχνίας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση
- Π 1421 Σχολείο και Εκπαιδευτικός σήμερα
- Π 1422/23 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος της Νεοελληνικής Γλώσσας στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση I-II (με εφαρμογές)
- Π 1424 Διδακτική Μεθοδολογία του μαθήματος της Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση II (με εφαρμογές)
- Π 1425 Το σχολικό βιβλίο ως μέσο διδασκαλίας και αντικείμενο έρευνας
- Π 1426 Θέματα και προβλήματα της διδακτικής πράξης
- Π 1427 Μέσα διδασκαλίας
- Π 1428 Κατ' οίκον εργασίες των μαθητών
- Π 1429 Παιδαγωγική της Ειρήνης και Εκπαίδευση για την Ειρήνη
- Π 1430 Προγράμματα διδασκαλίας και Παιδαγωγική της Ειρήνης
- Π 1431 Η διδασκαλία ως πεδίο έρευνας¹
- Π 1432 Η αξιολόγηση της σχολικής επίδοσης
- Π 1433 Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα (1964-1998)
- Π 1434 Το σχολικό βιβλίο και η νέα εκπαιδευτική τεχνολογία ως μέσα διδασκαλίας και ως αντικείμενα έρευνας
- Π 1435 Διοίκηση της σχολικής μονάδας
- Π 1436 Εκπαίδευση και επιμόρφωση εκπαιδευτικών
- Π 1437 Οι πολιτισμικές σπουδές στο σχολείο
- Π 1438 Μεθόδευση της διδασκαλίας και Νέες Τεχνολογίες
- Π 1439 Φύλο και σχολική πράξη: θεωρία και εφαρμογές. Παρεμβάσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία
- Π 1440 Βελτίωση του σχολείου
- Π 1441 Προγράμματα σπουδών: θεωρία, μοντέλα και σχεδιασμός
- Π 1442 Παιδαγωγική της ειρήνης: έρευνα, θεωρία και πράξη
- Π 1443 Μεθόδευση της διδασκαλίας στο πολυπολιτισμικό σχολείο
- Π 1444 Ιστορίες ζωής ως μέθοδος έρευνας: αυτοβιογραφίες και βιογραφίες γυναικών

1500 ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΩΓΗΣ

- Π 1501 Προσεγγίσεις στην ιστορία της γυναικείας εκπαίδευσης
- Π 1502 Πηγές της νεοελληνικής εκπαίδευσης στον 19ο αιώνα: συγκέντρωση, ταξινόμηση, σχολιασμός (με άσκηση)
- Π 1503 Μορφές Νεοελλήνων Παιδαγωγών
- Π 1504 Τομές στην Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης: διένεξη, πόλωση, σύγκρουση και εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις
- Π 1505 Προσεγγίσεις στην Τοπική Εκπαιδευτική Ιστορία: το παράδειγμα των σχολείων της Θεσσαλονίκης
- Π 1506 Η παιδαγωγική θεωρία και επιστήμη στην Ελλάδα από το 18ο μέχρι τον 20ο αιώνα: Βα-

1. Εκ παραδρομής το μάθημα αυτό είχε παλαιότερα τον κωδικό 1905.

- σικοί εκπρόσωποι – αντιπροσωπευτικά ρεύματα.
- Π 1507** Ιστορία της Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης στην Ελλάδα: Το παράδειγμα των Φιλοσοφικών Σχολών

1600 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

- Π 1601** Ασκήσεις στις αναλυτικές μεθόδους της παιδαγωγικής έρευνας
- Π 1602** Ποιοτική παιδαγωγική έρευνα
- Π 1603** Μέθοδοι έρευνας στην κοινωνικοποίηση και την κοινωνική συμπεριφορά
- Π 1604** Στατιστική
- Π 1605** Μέθοδοι Παιδαγωγικής Έρευνας με παραδείγματα εφαρμογών
- Π 1606** Το ποιοτικό παράδειγμα (paradigm) στην παιδαγωγική έρευνα: η περίπτωση της έρευνας δράσης (action research)
- Π 1607** Η εθνογραφία ως μέθοδος έρευνας στην Παιδαγωγική
- Π 1608** Η έρευνα των μέσων διδασκαλίας και μάθησης: μέθοδοι και τεχνικές ανάλυσης (με ασκήσεις)
- Π 1609** Ποσοτικές μέθοδοι έρευνας και Στατιστική I
- Π 1610** Ποσοτικές μέθοδοι έρευνας και Στατιστική II
- Π 1611** Η ποιοτική έρευνα: μεθοδολογία, ερευνητικές μέθοδοι και τεχνικές (με εφαρμογές και ασκήσεις)
- Π 1612** Ανάλυση παιδαγωγικού και εκπαιδευτικού λόγου: Επιστημολογική προσέγγιση
- Π 1613** Από την ανάλυση περιεχομένου στην ανάλυση λόγου
- Π 1614** Ποιοτική έρευνα και αξιολόγηση των προδιαγραφών της εκπαιδευτικής διαδικασίας: μοντέλα και κριτήρια αξιολόγησης, ερευνητικά μεθοδολογικά «παραδείγματα»
- Π 1615** Μεθοδολογία της Κοινωνικής Έρευνας: Οι Μέθοδοι της Συνέντευξης και Επισκόπησης
- Π 1616** Μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης: Ανάλυση και ερμηνεία Πηγών
- Π 1617** Εφαρμοσμένη Στατιστική: Η σημασία της στην έρευνα των Επιστημών Αγωγής και στη Λήψη Αποφάσεων
- Π 1618** Κριτικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην εκπαιδευτική έρευνα

1700 ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ

- Π 1701** Θέματα Συγκριτικής Παιδαγωγικής
- Π 1702** Θέματα εσωτερικής μεταρρύθμισης από συγκριτική σκοπιά
- Π 1703** Συνεχιζόμενη εκπαίδευση σε χώρες της Ευρώπης
- Π 1704** Σχολική μονάδα και εκπαιδευτική μεταρρύθμιση: συγκριτική θεώρηση
- Π 1705** Εκπαίδευση εκπαιδευτικών σε χώρες της Ευρώπης
- Π 1706** Θέματα εκπαίδευσης σε βαλκανικές χώρες: συγκριτική προσέγγιση
- Π 1707** Σύγκριση προγραμμάτων διδασκαλίας Ελλάδας και Γερμανίας
- Π 1708** Η Συγκριτική Παιδαγωγική ως πεδίο της Παιδαγωγικής Επιστήμης

1800 ΣΥΝΕΧΙΖΟΜΕΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΕΝΗΛΙΚΩΝ

- Π 1801** Εκπαίδευση εκπαιδευτών ενηλίκων/Ρόλος και παιδαγωγική κατάρτιση εκπαιδευτών ενηλίκων
- Π 1802** Εισαγωγή στην Εκπαίδευση Ενηλίκων
- Π 1803** Θεωρία Εκπαίδευσης Ενηλίκων
- Π 1804** Προσεγγίσεις εκπαίδευσης ενηλίκων στην Ελλάδα
- Π 1805** Η έννοια της εγγραμματοσύνης: εννοιολογικό πλαίσιο, προοπτικές
- Π 1806** Επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών
- Π 1807** Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση & Δια βίου μάθηση: Θεωρία και πράξη

- Π 1808 Επαγγελματική Εκπαίδευση και Κατάρτιση: Σχεδιασμός και οργάνωση προγραμμάτων
- Π 1809 Κοινωνιολογία της Συνεχιζόμενης Εκπαίδευσης
- Π 1810 Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση και Δια βίου μάθηση στην Ε.Ε: Θεώρηση των θεσμών και των πρακτικών στα κράτη μέλη
- Π 1811¹ Ο ρόλος του κριτικού στοχασμού στη μάθηση και εκπαίδευση ενηλίκων: Ζητήματα νοηματοδότησης και μετασχηματισμού της ανθρώπινης εμπειρίας και ο ρόλος του κριτικοστοχαστικού εκπαιδευτή
- Π 1812 Παράγοντες συμμετοχής ενηλίκων στην εκπαίδευση: Ζητήματα κινητοποίησης και πρόσβασης σε οργανωμένες εκπαιδευτικές δραστηριότητες

1900 ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΜΑΖΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

- Π 1901 Μικροηλεκτρονική και Παιδαγωγική Επιστήμη
- Π 1902² Εισαγωγή στη χρήση Η/Υ με εφαρμογές στις Κοινωνικές Επιστήμες
- Π 1903 Η εφαρμογή της μικροδιδασκαλίας σε μαθήματα της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης
- Π 1904³ Μικροδιδασκαλίες

2000 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

- Π 2001 Οργάνωση του σχολείου και εκπαιδευτικές καινοτομίες
- Π 2002 Εισαγωγή στη διοίκηση και οργάνωση της εκπαίδευσης

2100 ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

- Π 2101 Θέματα Ειδικής Αγωγής I
- Π 2102 Θέματα Ειδικής Αγωγής II
- Π 2103 Θέματα Ειδικής Αγωγής III (Μαθησιακές δυσκολίες)
- Π 2104 Δυσκολίες προσαρμογής και προβλήματα συμπεριφοράς στο σχολείο

2200 ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- Π 2201 Στόχοι και κατευθύνσεις στη διαπολιτισμική εκπαίδευση

ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΑΓΓΛΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΓΙΑ ΕΙΣΕΡΧΟΜΕΝΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS

ERASMUS Adult educators in Europe: issues of identity building and professional development

---

1. Προσφέρεται και στα δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό).
 2. Προσφέρεται και στα δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό).
 3. Προσφέρεται και στα δύο εξάμηνα (χειμερινό και εαρινό).

4. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Ο Τομέας Φιλοσοφίας προσφέρει Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών που οδηγεί στην απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης και Διδακτορικού Διπλώματος. Το αναμορφωμένο Πρόγραμμα λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2006-7.

4.1. ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ (2010-2011)

Χειμερινό εξάμηνο

- Φιλοσοφία και μουσική II (ΦΜ 118)

Παύλος Καϊμάκης

Θα εξετασθούν οι απόψεις για τη μουσική των Descartes, Rousseau, Diderot, Kant, Hegel, Schopenhauer και Nietzsche.

- Φιλοσοφία και λογοτεχνικά κείμενα II: η ιδέα του τραγικού (ΦΜ 136)

Αλεξάνδρα Δεληγιώργη

Με τα μαθήματα στο χειμερινό εξάμηνο 2010-11 συμπληρώνουμε τον κύκλο μαθημάτων που ανοίξαμε στο θερινό εξάμηνο του 2010 με θέμα την Αισθητική και τη Φιλοσοφία της τέχνης από τον Καντ και τον Χεγκελ μέχρι τον Νίτσε και το ζήτημα της γέννησης της ελληνικής τραγωδίας. Στη β' φάση, που καλύπτουμε με τα μαθήματα του χειμερινού εξαμήνου 2010-11, θα γίνει παρουσίαση και ανάλυση λογοτεχνικών και φιλοσοφικών κειμένων που διασαφηνίζουν την έννοια του τραγικού στη σύγχρονη σκέψη.

- Εικόνα, σημείο, σύμβολο: αισθητική – μεταφυσική (ΦΜ 137)

Γιώργος Ζωγραφίδης

Εικόνα, σημείο και σύμβολο μοιάζει να μπορούν να ονομαστούν όλα τα πράγματα, τα οποία δηλώνουν ή αναφέρονται σε κάτι άλλο έξω από τα ίδια. Γι' αυτό θα επιχειρηθεί πρώτα η οροθέτηση των εννοιών και θα καταγραφεί η χρήση τους σε διάφορες περιοχές του στοχασμού (οντολογία, γνωσιοθεωρία, αισθητική) – με ειδική αναφορά στις σύγχρονες θεωρίες. Με κύριο άξονα τις έννοιες της εικόνας, του σημείου και του συμβόλου, την αναφορικότητά τους (δηλ. τη δυνατότητά τους να παραπέμπουν σε κάτι άλλο), θα αναλυθούν ζητήματα σχετικά με την οντολογία του έργου τέχνης, τη γνωσιολογική του λειτουργία, τη σχέση του με τον θεατή/ακροατή/αναγνώστη και την κοινωνία μέσα στην οποία δημιουργείται. Έμφαση θα δοθεί στη ζωή και τη δύναμη των εικόνων και των σημείων, στη σχέση εικόνας και εικονιζόμενου, και στην αντίθεση λόγου και εικόνας. Πέρα από την ανασυγκρότηση των εννοιών αυτών, θα ερευνηθεί η ανάδειξή τους σε λειτουργικές κατηγορίες της αρχαίας και της μεσαιωνικής σκέψης όχι μόνο στον χώρο της αισθητικής, αλλά και η χρήση τους στον φιλοσοφικό λόγο.

Σκοπός του σεμιναρίου είναι η κατανόηση της προβληματικής για τη σχέση οντολογίας και αισθητικής, καθώς και η διερεύνηση της δυνατότητας και των όρων ύπαρξης μιας προ-νεωτερικής αισθητικής, συνυφασμένης με τον μεταφυσικό στοχασμό. Η παρουσίαση και η ανάλυση παραδειγματικών στιγμών της αρχαίας και της μεσαιωνικής σκέψης (βυζαντινής και λατινικής) με κύριο σημείο αναφοράς τις έννοιες του ωραίου και του (υπερβατικού) όντος. Η εξοικείωση με τα κύρια σημεία της προβληματικής για την εικόνα, το σημείο και το σύμβολο στη φιλοσοφία και την αισθητική, μέσα από την ανάγνωση κειμένων της αρχαίας ελληνικής και της μεσαιωνικής σκέψης – με κεντρική μέριμνα να ανασυγκροτηθούν οι τρεις παραπάνω έννοιες.

- Immanuel Kant, «Η Κριτική του καθαρού Λόγου» (ΦΜ 138)

Θεόδωρος Πενολίδης

Σκοπός του μαθήματος είναι η συστηματική ανάγνωση και ερμηνεία της *Κριτικής του καθαρού Λόγου* του Immanuel Kant. 1. *Υπερβατολογική Αισθητική*, 2. *Υπερβατολογική Αναλυτική*, 3. *Υπερβατολογική Διαλεκτική*.

- Kierkegaard και Mollâ Sadrâ: το ζήτημα της ύπαρξης και η ανατολική σκέψη (ΦΜ 139)

Παναγιώτης Δόικος

Όπως υπαγορεύει και η ετυμολογική διάστασή της ως όρου στη ρηματική του μορφή [*υπ-άρχω, ex-sistere*], η ύπαρξη συνιστά την εισχώρηση μιας αρχής σε κάθε μοναδικότητα της πραγμάτωσής της. Εξετάζουμε δύο κρίσιμες εκφάνσεις αυτού του προσδιορισμού. Στο έργο του Kierkegaard η ύπαρξη λειτουργεί κεντρικά και οριακά: η ίδια, προκαλώντας τη σχέση του εαυτού της με την (αφηρημένη) σκέψη, αποδίδει την ένταση της επαφής μεταξύ του περατού και του απείρου, σημάδεύεται από την οξύτητα της μη κατανοήσιμης Στιγμής της εγγραφής του αιωνίου στο χρονικό, τονίζει την παράδοση παρουσία του υπερβατικού μέσα στο εμμένές και ορίζει το στίγμα μιας οντολογικής ρήξης, η οποία χωρίζει το είναι από τον εαυτό του και, συγχρόνως, το συνδέει με τον τελευταίο στην αιχμή μιας αναμέτρησης με το μηδέν. Εκκρεμεί η συνθήκη μιας *πράξης* του υπάρχειν. Στη φιλοσοφία του Mollâ Sadrâ, η εν λόγω εκκρεμότητα συλλαμβάνεται και ενεργοποιείται υπό τη μορφή μη αναγνώσιμων *πράξεων του είναι*, η εγγενής ανησυχία του οποίου μοναδικοποιείται στο πλαίσιο αντιστοίχων τάξεων του πραγματικού. Το υπάρχον δεν είναι ποτέ αφηρημένο: η ύπαρξη συνιστά από μόνη της την πρωταρχικότητα μιας οντολογικής τροπής, σύμφωνα με τη λογική της ενδοϋποστασιακής κίνησης, δηλαδή των αμεσοποιήσεων μιας δυναμικής των επιπέδων του είναι. Ο ερωτηματικός χαρακτήρας της ύπαρξης, ως μη συλληψιμότητά της με τους τρόπους του χρόνου και της κίνησης [Kierkegaard], βρίσκει διέξοδο μορφοποίησης με την *πράξη του είναι*, ανάλογα με τους βαθμούς της παραγόμενης υπαρξικής έντασης [Mollâ Sadrâ].

Εαρινό εξάμηνο

- Θέματα Φιλοσοφίας της Τέχνης II (ΦΜ 115)

Θεόπη Παρισάκη

Το μάθημα αναφέρεται στη θεωρία των εικαστικών τεχνών από την αρχαιότητα ως σήμερα. Στον δεύτερο κύκλο της διδασκαλίας του εξετάζονται κείμενα θεωρητικών πάνω στη ζωγραφική από την Αναγέννηση (Alberti) ως την εποχή μας (A. Danto). Στόχος του μαθήματος είναι η σε βάθος κατανόηση και διαχρονική παρουσίαση απόψεων που αναφέρονται στις έννοιες της ζωγραφικής αναπαράστασης, της αντίληψης του έργου τέχνης από τον θεατή, της ψευδαίσθησης και άλλες συναφείς έννοιες.

- Πολιτική Φιλοσοφία II (ΦΜ 117)

Σωκράτης Δεληβογιατζής

Εξετάζεται το πολιτικό στοιχείο υπό το πρίσμα μιας φιλοσοφίας που, απαγκιστρωμένη από παρωχημένες προσεγγίσεις υποστασιακού χαρακτήρα, λαμβάνει χώρα σε ένα επίπεδο εμμένειας: δεν προϋποθέτει τόσο το ρίζωμα σε μια γη, παραδείγματος χάρη την αρχαιοελληνική, όσο μια σχέση –έκκεντρη, μεταμορφωτική– που μεταστρέφει ή μετακινεί δυνατότητες στο εσωτερικό μιας ορισμένης απόβλεψης και στρατηγικής. Μελετάται ο τρόπος που προετοιμάζεται, εμφανίζεται και αποσύρεται μια ορισμένη ιδέα ή μια πλησμονή και συσσωρευση σημασιών· τι συντελεί

ώστε μια κατεύθυνση σκέψης να διαρκεί ή να αντιστέκεται με πολλαπλές και ποικίλες επενδύσεις και να επαναβιώνει εις πείσμα των μερικών της εκλείψεων στη μία ή την άλλη μορφή; Με δεδομένη την ουσιαστική αλληλοεισχώρηση του φιλοσοφικού και του πολιτικού, αυτό που προβληματικοποιείται είναι η πραγμάτωση του πρώτου ως του δευτέρου, η γενίκευση και η παγκοσμιοποίηση του φιλοσοφικού ως του πολιτικού. Μένει να διαλογιστούμε όχι μια νέα θέσμιση της πολιτικής μέσω της σκέψης αλλά την ίδια την πολιτική θέσμιση αυτού που ονομάζεται δυτική σκέψη με όχημα και τρόπους εμφανίσεις, αποσύρσεις και (επαν)ενσωματώσεις της σε εγκάρσια κλίμακα άσκησης εξουσίας. Οι πλατωνικο-αριστοτελικές ιδέες τόσο όσο και οι επιγενόμενες απόψεις και θέσεις της νεωτερικής και μετανεωτερικής πρόσληψης του συμπλέγματος πολιτικού-πολιτικής στο εύρος και το βάθος του διαφορικού τους ίδιου (όπως Spinoza, Hegel, Marx, Gramsci, Habermas, Foucault) τροφοδοτούν ανελλιπώς τη σειρά αυτή των αναλύσεων.

- Θεωρίες της δημοκρατίας I: Από τους Σοφιστές στον John Stuart Mill **(ΦΜ 121)**

Ιωάννης Πλάγγεσης

Στο μεταπτυχιακό σεμινάριο θα παρουσιαστούν οι θεωρίες για τη δημοκρατία που διατυπώθηκαν στο πλαίσιο της ιστορίας της πολιτικής και κοινωνικής φιλοσοφίας. Θα γίνει αναφορά στην προβληματική των Σοφιστών (Πρωταγόρας) για τη δημοκρατία και στην πλατωνική και αριστοτελική κριτική του δημοκρατικού πολιτεύματος. Θα εξεταστούν στη συνέχεια οι νεότερες θεωρίες περί δημοκρατίας με αναφορά στους κυριότερους εκπροσώπους του νεότερου φιλοσοφικού στοχασμού (Machiavelli, Locke, Rousseau, Priestley και J.S. Mill. Σκοπός του σεμιναρίου είναι η σε βάθος κατανόηση της προβληματικής της δημοκρατίας τόσο μέσα από τις θεωρητικές απόπειρες υπεράσπισης του δημοκρατικού πολιτεύματος όσο και μέσα από την κριτική που έχει ασκηθεί στο δημοκρατικό πολίτευμα.

- Ο πλατωνικός διάλογος **(ΦΜ 140)**

Βασίλης Κάλφας

Το σεμινάριο αποσκοπεί στην ανάλυση της σχέσης ανάμεσα στη μορφή και το περιεχόμενο των πλατωνικών διαλόγων. Ζητήματα που μπορούν να απασχολήσουν τους φοιτητές είναι:

1. Το λογοτεχνικό είδος του φιλοσοφικού διαλόγου και η σχέση του με άλλες μορφές γραπτού λόγου κατά τον 5ο και 4ο αιώνα π.Χ.
2. Γραφή και προφορικότητα στον Πλάτωνα.
3. Γιατί ο Πλάτων γράφει διαλόγους.
4. Μορφές διαλεκτικής στον Πλάτωνα.
5. Ανάλυση συγκεκριμένων διαλόγων ως προς τη σχέση μορφής και περιεχόμενου.

- Πολιτική σκέψη στην αναγεννησιακή Φλωρεντία **(ΦΜ 141)**

Φιλήμων Παιονίδης

Η Φλωρεντία, όπως είναι γνωστό, κατά τον 14ο και τον 15ο αιώνα γνώρισε μια περίοδο πρωτοφανούς οικονομικής, καλλιτεχνικής και πνευματικής ανάπτυξης που μπορεί να συγκριθεί μόνο με την Αθήνα της εποχής του Περικλέους. Ιδιαίτερη σημασία έχει το ρεπουμπλικανικό πολίτευμά της που, χωρίς να μπορεί να χαρακτηριστεί δημοκρατικό, αποτελεί ενδιαφέρουσα εξαίρεση σε μια εποχή όπου κυριαρχούν οι απολυταρχικές μορφές διακυβέρνησης. Σε αυτό το πλαίσιο θα εξετάσουμε τη σκέψη και τη σημασία του πλέον διάσημου πολιτικού στοχαστή της φλωρεντιανής πολιτείας, του Machiavelli, αλλά και άλλων λιγότερο γνωστών φιλοσόφων και λογίων που σχετίζονται με αυτή.

- Φιλοσοφία της επιστήμης: Η θεωρία του Bas van Fraassen για την επιστημονική γνώση και η κριτική της από τη μεριά του επιστημονικού ρεαλισμού (ΦΜ 142)

Δήμητρα Σφενδόνη-Μέντζου

Στην αντιπαράθεση μεταξύ εμπειρισμού/θετικισμού και επιστημονικού ρεαλισμού, ο Bas van Fraassen έρχεται να προτείνει μία δική του λύση, τον κατασκευαστικό εμπειρισμό (*constructive empiricism*). Η θεωρία του αυτή, που έγινε ήδη ευρύτατα γνωστή από τη δημοσίευση του βιβλίου του, *The Scientific Image* (1980), προκάλεσε –και συνεχίζει να προκαλεί– στον χώρο της Φιλοσοφίας της Επιστήμης μία εξαιρετικά ενδιαφέρουσα και γόνιμη συζήτηση. Τις βασικές θέσεις που παρουσίασε στο βιβλίο αυτό εξακολουθεί να υποστηρίζει ο φιλόσοφος στο πλούσιο συγγραφικό του έργο. Μεταξύ των θέσεων του κατασκευαστικού εμπειρισμού που προβάλλει, εξέχουσα θέση κατέχει και η θεωρία του για τον αναπαραστατικό χαρακτήρα της επιστήμης. Τη θέση του αυτή την παρουσιάζει με έναν ιδιαίτερα πρωτότυπο τρόπο στο άρθρο του, “The Theory of Tragedy and of Science: Does Nature Have Narrative Structure?” (2000), καθώς και στο βιβλίο του *The Empirical Stance* (2002). Στο τελευταίο, μάλιστα, υποστηρίζει ότι η αναπαράσταση έχει σχέση, τόσο με τη γνώση (γνωσιοθεωρία), όσο και με την επιστήμη (φιλοσοφία της επιστήμης). Τέλος, στο άρθρο, “Constructive Empiricism Now,” αναπτύσσει μια εξαιρετικά ενδιαφέρουσα επιχειρηματολογία υπέρ μιας αντι-ρεαλιστικής, ή, τουλάχιστον, αγνωστικιστικής στάσης, όσον αφορά στην πραγματικότητα του αντικείμενου της κβαντικής φυσικής.

Στο μάθημα αυτό θα επιχειρήσω μία κριτική προσέγγιση των θέσεων του van Fraassen, στο πλαίσιο της αντιπαράθεσης που αναπτύσσεται στη σύγχρονη Φιλοσοφία της Επιστήμης μεταξύ εμπειρισμού/θετικισμού και επιστημονικού ρεαλισμού και στη συνέχεια θα αναπτύξω μία επιχειρηματολογία υπέρ μιας εκδοχής επιστημονικού ρεαλισμού που θεμελιώνεται ως προς τις βασικές του θέσεις πάνω στην Αριστοτελική φυσική φιλοσοφία.

* * *

4.2. ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Υπουργικές αποφάσεις λειτουργίας: Υ.Α. Β7/29073/6.7.2006 (ΦΕΚ 1060/4.8.2006, τ. Β΄), όπως τροποποιήθηκε με την Υ.Α. Β7/53800 (ΦΕΚ 1501/17.8.2007, τ. Β΄). Σε αντικατάσταση της Υ.Α. Β1/810/15.11.1993 (ΦΕΚ 866/ 26.11.93, τ. Β΄), όπως τροποποιήθηκε από τις Υ.Α. Β7/90/5.4.94 (ΦΕΚ 297/21.4.94, τ. Β΄) και Υ.Α. Β7/38/24.3.2000 (ΦΕΚ 515/11.4.2000, τ. Β΄).

Άρθρο 1. Γενικές Διατάξεις

Η δομή, οργάνωση και λειτουργία του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) του Τομέα Φιλοσοφίας διέπεται από τις διατάξεις των νόμων, από την Υπουργική Απόφαση 29073/Β7 (ΦΕΚ Β΄ 1060/4.8.2006), όπως τροποποιήθηκε με την Υ.Α. 53800/Β7 (ΦΕΚ Β΄ 1501/17.8.2007), από τον Εσωτερικό Κανονισμό του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθώς και από τον παρόντα Εσωτερικό Κανονισμό Μεταπτυχιακών Σπουδών του ΠΜΣ, ο οποίος ενσωματώνει, εξειδικεύει και συμπληρώνει την ανωτέρω Υπουργική Απόφαση, ρυθμίζοντας με ενιαίο τρόπο θέματα λειτουργίας του ΠΜΣ.

Άρθρο 2. Αντικείμενο και σκοπός

Ο Τομέας Φιλοσοφίας, στο πλαίσιο της αποστολής του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, κατάρτιζει επιστήμονες για τις ανάγκες της φιλοσοφικής έρευνας και της εκπαίδευσης. Για τους σκοπούς αυτούς το ΠΜΣ του Τομέα Φιλοσοφίας παρέχει εξειδικευμένες φιλοσοφικές σπουδές εμβάθυνσης και ειδίκευσης σε επιμέρους φιλοσοφικούς κλάδους.

Άρθρο 3. Όργανα λειτουργίας

Αρμόδια όργανα για τη λειτουργία του εν λόγω ΠΜΣ είναι:

α) Η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύμβασης (ΓΣΕΣ) του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, η οποία απαρτίζεται από τον Πρόεδρο του Τμήματος, τα μέλη ΔΕΠ της Γενικής Συνέλευσης και δύο εκπροσώπους των μεταπτυχιακών φοιτητών του Τμήματος. Η ΓΣΕΣ είναι αρμόδια για τη διατύπωση προτάσεων για ΠΜΣ, για τον ορισμό των μελών συμβουλευτικών και εξεταστικών επιτροπών, για την απονομή μεταπτυχιακών διπλωμάτων, για τη συγκρότηση επιτροπών εξέτασης και επιλογής των υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών και για την επικύρωση των πινάκων επιτυχόντων στο ΠΜΣ, καθώς και για κάθε άλλο θέμα που προβλέπεται από επιμέρους διατάξεις.

β) Η Συντονιστική Επιτροπή (ΣΕ) του ΠΜΣ του Τομέα Φιλοσοφίας, η οποία απαρτίζεται από όλα τα μέλη ΔΕΠ του Τομέα, τα οποία έχουν αναλάβει μεταπτυχιακό έργο ή την επίβλεψη διδακτορικών διατριβών. Η ΣΕ είναι αρμόδια για την οργάνωση και παρακολούθηση της λειτουργίας του προγράμματος και εισηγείται τον ορισμό συμβουλευτικών και εξεταστικών επιτροπών στη ΓΣΕΣ του Τμήματος.

Η ΣΕ ορίζεται συγχρόνως, με απόφαση της ΓΣΕΣ, και ως επιτροπή επιλογής των εισακτέων στο ΠΜΣ.

γ) Ο Διευθυντής του ΠΜΣ, ο οποίος προεδρεύει της ΣΕ, ορίζεται με απόφαση της ΓΣΕΣ του Τμήματος για διετή θητεία με δυνατότητα ανανέωσης και συντονίζει τη λειτουργία του προγράμματος.

Άρθρο 4. Μεταπτυχιακοί τίτλοι σπουδών

Το ΠΜΣ περιλαμβάνει δύο επίπεδα σπουδών και απονέμει:

1. Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδικότητας (ΜΔΕ) με κατευθύνσεις:

α) Συστηματική Φιλοσοφία

β) Ιστορία της Φιλοσοφίας.

2. Διδακτορικό Δίπλωμα (ΔΔ) Φιλοσοφίας.

Στο ΜΔΕ αναγράφεται ο τίτλος «Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Φιλοσοφίας». Στο ΔΔ αναγράφεται ο τίτλος «Διδακτορικό Δίπλωμα Φιλοσοφίας».

Άρθρο 5. Διάρκεια Σπουδών

Η ελάχιστη χρονική διάρκεια για την απόκτηση του ΜΔΕ είναι τέσσερα ακαδημαϊκά εξάμηνα και η μέγιστη οκτώ εξάμηνα. Αντίστοιχα για το ΔΔ η ελάχιστη διάρκεια είναι τα τρία (3) πλήρη ημερολογιακά έτη από την ημερομηνία ορισμού της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής και η μέγιστη τα έξι (6).

Όταν συντρέχουν αποδεδειγμένα σοβαροί λόγοι (π.χ. λόγοι υγείας, στράτευση, εγκυμοσύνη κ.ά.), οι οποίοι καθιστούν αδύνατη τη φοίτηση του μεταπτυχιακού φοιτητή ή την εκπόνηση της διπλωματικής εργασίας του ή της διδακτορικής διατριβής του, και μετά από αίτησή του, η ΓΣΕΣ μπορεί να αποφασίσει την αναστολή της φοίτησής του για ορισμένο χρονικό διάστημα, το οποίο δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δώδεκα (12) μήνες και δεν συνυπολογίζεται στον συνολικό χρόνο σπουδών.

Άρθρο 6. Διδακτικό προσωπικό

Στο ΜΔΕ διδάσκουν τα μέλη ΔΕΠ του Τομέα Φιλοσοφίας. Μπορεί επίσης, με απόφαση της ΓΣΕΣ μετά από εισήγηση της ΣΕ, να ανατεθεί διδακτικό έργο σε μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων ΑΕΙ της ημεδαπής ή σε επισκέπτες καθηγητές της αλλοδαπής, καθώς και γενικότερα σε επιστήμονες αναγνωρισμένου κύρους.

Άρθρο 7. Εισακτέοι στο ΠΜΣ για απόκτηση ΜΔΕ – Διαδικασία επιλογής

α. Στο ΠΜΣ για την απόκτηση ΜΔΕ γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι των Τμημάτων: (i) Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, (ii) Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, (iii) συναφών Τμημάτων των Φιλοσοφικών Σχολών, (iv) πτυχιούχοι άλλων τμημάτων πανεπιστημίων της ημεδαπής, (v) πτυχιούχοι ομοταγών αναγνωρισμένων ιδρυμάτων της αλλοδαπής, εφόσον προσκομίσουν τίτλους σπουδών επισήμως αναγνωρισμένους ως ισότιμους. Γίνονται επίσης δεκτοί (vi) πτυχιούχοι τμημάτων ΤΕΙ συναφούς γνωστικού αντικείμενου, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.2916/01, μετά από πρόταση της ΣΕ και απόφαση της ΓΣΕΣ.

β. Η προκήρυξη για το ΜΔΕ γίνεται κάθε Μάιο σε 3 εφημερίδες ευρείας κυκλοφορίας, καθώς και με ανακοινώσεις σε πινακίδες και στην ηλεκτρονική σελίδα του Τμήματος. Η εξεταστέα ύλη ανακοινώνεται εντός του μηνός Ιουνίου κάθε έτους. Οι αιτήσεις υποβάλλονται στη Γραμματεία του Τομέα Φιλοσοφίας από 1 έως 30 Σεπτεμβρίου και, για να γίνουν δεκτές, πρέπει να περιλαμβάνουν όλα τα κατά την προκήρυξη απαιτούμενα δικαιολογητικά. Στην αίτησή τους οι υποψήφιοι προσδιορίζουν τον καθηγητή-επόπτη που θα έχει την επίβλεψη των σπουδών τους και της διπλωματικής τους εργασίας. Επόπτες μπορούν να αναλαμβάνουν όλα τα μέλη ΔΕΠ του Τομέα. Αίτηση μπορούν να καταθέσουν και τελειόφοιτοι φοιτητές, οι οποίοι σε περίπτωση επιτυχίας τους μπορούν να εγγραφούν στο ΠΜΣ μόνο αν έχουν αποδεδειγμένα ολοκληρώσει τις σπουδές τους έως τις 31 Οκτωβρίου του ιδίου έτους.

γ. Η επιλογή των μεταπτυχιακών φοιτητών γίνεται ξεχωριστά από τον κάθε διδάσκοντα, με συνεκτίμηση των ακόλουθων κριτηρίων: γενικός βαθμός πτυχίου· βαθμολογία στα φιλοσοφικά προπτυχιακά μαθήματα· επίδοση σε διπλωματική εργασία, όπου αυτή προβλέπεται στο προπτυχιακό επίπεδο· τυχόν ερευνητική δραστηριότητα· γραπτή εξέταση σε ύλη που ορίζεται από τον αρμόδιο διδάσκοντα και σε ξενόγλωσσο φιλοσοφικό κείμενο· προφορική συνέντευξη.

δ. Οι γραπτές ανά διδάσκοντα εξετάσεις διεξάγονται το πρώτο δεκάημερο του Οκτωβρίου σε κοινό τόπο και χρόνο, ο οποίος ορίζεται τουλάχιστον είκοσι (20) ημέρες νωρίτερα από τον Διευθυντή του ΠΜΣ. Κάθε διδάσκων μπορεί να προτείνει την επιλογή κατ' αρχήν έως τεσσάρων (4) υποψηφίων, ανακοινώνοντας έως την 20ή Οκτωβρίου τα λεπτομερή αποτελέσματα των εξετάσεων που διενήργησε. Η επιλογή γίνεται από επιτροπή που συγκροτεί η ΓΣΕΣ (βλ. ανωτέρω, 3β), η οποία και επικυρώνει τον πίνακα επιτυχόντων. Οι επιτυχόντες καλούνται για εγγραφή στη Γραμματεία του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής το αργότερο έως το τέλος Οκτωβρίου.

Άρθρο 8. Αριθμός εισακτέων

Ο αριθμός εισακτέων στο ΠΜΣ ορίζεται κατά ανώτατο όριο σε σαράντα (40) κατ' έτος. Επιπλέον του αριθμού εισακτέων, γίνεται δεκτός ένας (1) υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών (Ι.Κ.Υ.) που πέτυχε στο σχετικό διαγωνισμό μεταπτυχιακών σπουδών εσωτερικού του γνωστικού αντικείμενου του Π.Μ.Σ. και ένας (1) αλλοδαπός υπότροφος του Ελληνικού Κράτους.

Άρθρο 9. Φοίτηση

α. Οι φοιτητές υποχρεούνται να συμπληρώσουν 15 διδακτικές μονάδες, παρακολουθώντας επιτυχώς 5 τρίωρα μεταπτυχιακά μαθήματα-σεμινάρια, από τα οποία τουλάχιστον δύο πρέπει να προσφέρονται από τον καθηγητή-επόπτη τους. Τα υπόλοιπα τρία μαθήματα επιλέγονται ελεύθερα μεταξύ των προσφερομένων στο ΠΜΣ. Ένα μάθημα από άλλα ΠΜΣ του ΑΠΘ μπορεί να επιλεγεί υπό την προϋπόθεση ότι σχετίζεται με το αντικείμενο του ΠΜΣ και κατόπιν εγκρίσεως του επόπτη καθηγητή, για την οποία ενημερώνεται σχετικά η ΣΕ. Με δήλωσή του στην αρχή κάθε εξαμήνου, κάθε φοιτητής επιλέγει έως και τρία μαθήματα που θα παρακολουθήσει.

Με τη σύμφωνη γνώμη του καθηγητή-επόπτη, ο φοιτητής μπορεί να αντικαταστήσει το ένα από τα δύο μαθήματά του που υποχρεούται να παρακολουθήσει με άλλο μεταπτυχιακό μάθημα.

β. Φοιτητές του ΜΔΕ χωρίς πτυχίο στην κατεύθυνση της Φιλοσοφίας υποχρεούνται να παρακολουθήσουν και να εξεταστούν επιτυχώς σε έξι (6) μαθήματα του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών Φιλοσοφίας: «Εισαγωγή στη φιλοσοφία» (Φ 101), τέσσερα ακόμη μαθήματα κορμού (Φ 102-114) και ένα μάθημα κατεύθυνσης. Μετά από αίτησή τους προς τη ΣΕ, μπορούν να απαλλαγούν από την παρακολούθηση έως και τεσσάρων από αυτά τα έξι μαθήματα, αν έχουν παρακολουθήσει επιτυχώς αντίστοιχα φιλοσοφικά μαθήματα στο πλαίσιο του πτυχίου που έχουν λάβει.

γ. Στο ΜΔΕ διδάσκονται μαθήματα που ανήκουν στα εξής γνωστικά αντικείμενα:

I. Συστηματική Φιλοσοφία

- Οντολογία
- Μεταφυσική
- Γνωσιολογία
- Φιλοσοφία της Επιστήμης
- Φιλοσοφία των Κοινωνικών Επιστημών
- Λογική
- Φιλοσοφία της γλώσσας
- Ηθική φιλοσοφία
- Πολιτική φιλοσοφία
- Αισθητική
- Φιλοσοφική Ανθρωπολογία
- Ερμηνευτική
- Φιλοσοφία της ιστορίας και του πολιτισμού

II. Ιστορία της Φιλοσοφίας

- Ιστορία της αρχαίας ελληνικής Φιλοσοφίας
- Ιστορία της μεσαιωνικής Φιλοσοφίας
- Ιστορία της νεότερης και σύγχρονης Φιλοσοφίας

Η ΓΣΕΣ αποφασίζει στην αρχή κάθε έτους για την ανάθεση διδασκαλίας των μαθημάτων και την κατανομή τους στα εξάμηνα, με κωδικούς ΦΜ 100-999. Κάθε μάθημα διδάσκεται τρεις ώρες εβδομαδιαίως και πιστώνεται με τρεις διδακτικές μονάδες.

δ. Τα μαθήματα του Χειμερινού Εξαμήνου αρχίζουν την 1η Νοεμβρίου και λήγουν την 10η Φεβρουαρίου. Τα μαθήματα του Εαρινού Εξαμήνου αρχίζουν την 20η Φεβρουαρίου και λήγουν την 31η Μαΐου. Η παρακολούθηση των μαθημάτων είναι υποχρεωτική. Η αξιολόγηση γίνεται από τον διδάσκοντα βάσει γραπτής εργασίας που εκπονείται στο πλαίσιο του μαθήματος ή/και γραπτής εξέτασης.

ε. Για κάθε μεταπτυχιακό φοιτητή ορίζεται από τη ΓΣΕΣ, ύστερα από πρόταση της ΣΕ, ένα μέλος ΔΕΠ του Τομέα ως επιβλέπων. Η ΣΕ και ο επιβλέπων έχουν την ευθύνη της παρακολούθησης των σπουδών του μεταπτυχιακού φοιτητή.

στ. Το θέμα της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας (ΜΔΕ) ορίζεται από τον επιβλέποντα καθηγητή, σε συνεργασία με τον μεταπτυχιακό φοιτητή. Ενημερώνεται σχετικά η ΓΣΕΣ, η οποία, μετά από εισήγηση της ΣΕ, ορίζει τριμελή επιτροπή, στην οποία συμμετέχουν ο επιβλέπων και άλλα δύο (2) μέλη ΔΕΠ του Τομέα. Η επιτροπή συγκροτείται με κριτήριο την εγγύτητα του θέματος προς τα γνωστικά αντικείμενα και το ερευνητικό έργο των μελών ΔΕΠ. Ο φοιτητής συνεργάζεται με την επιτροπή και καταθέτει τη διπλωματική εργασία στον επιβλέποντα καθηγητή, ο οποίος υπογράφει αμέσως το τυποποιημένο έγγραφο περί κατάθεσης της εργασίας και εντός δύο μηνών υποβάλλει τη σχετική γραπτή εισήγηση. Η έκταση της ΜΔΕ δεν μπορεί να είναι μικρότερη των 50 σελίδων (περίπου 16.000 λέξεις), μη συνυπολογιζόμενων της βιβλιογραφίας, των πινάκων, των παραρτημάτων κ.τ.λ.

ζ. Η μεταπτυχιακή διπλωματική εργασία κατατίθεται στη Γραμματεία του Τμήματος σε τέσσερα αντίτυπα. Τα τρία αποστέλλονται στους αξιολογητές, οι οποίοι βαθμολογούν ανεξάρτητα και καταθέτουν τη βαθμολογία τους σε εύλογο χρονικό διάστημα, και πάντως όχι μεγαλύτερο από έναν (1) μήνα. Το άλλο αντίτυπο εκτίθεται σε ειδικό χώρο του Τομέα, στον οποίο έχουν πρόσβαση τα μέλη ΔΕΠ του Τμήματος.

η. Η εγκεκριμένη ΜΔΕ, μετά το πέρας των ενδεχόμενων διορθώσεων που προτείνει η Επιτροπή, κατατίθεται στη βιβλιοθήκη του Τομέα Φιλοσοφίας σε δύο αντίτυπα: ένα (1) βιβλιοδετημένο έντυπο και ένα (1) αντίτυπο σε ηλεκτρονική μορφή.

Άρθρο 10. Αξιολόγηση ΜΔΕ

Η κλίμακα βαθμολογίας είναι η ισχύουσα στη Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: Καλώς 6–7,49, Λίαν καλώς 7,50–8,99, Άριστα 9,00–10. Ο κατώτερος βαθμός επιτυχίας είναι το 6 με άριστα το 10.

Μετά από επιτυχή παρακολούθηση των μαθημάτων και επιτυχή αξιολόγηση της διπλωματικής εργασίας από τους αξιολογητές, ο φοιτητής λαμβάνει το μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης. Ο τελικός βαθμός υπολογίζεται ως εξής: η βαθμολογία στα πέντε μαθήματα πολλαπλασιάζεται με συντελεστή 1, ο βαθμός της διπλωματικής εργασίας με συντελεστή 3 και το άθροισμα των γινομένων διαιρείται διά του αριθμού 8.

Άρθρο 11. Υποψήφιοι διδάκτορες

α. Υποψήφιοι για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος μπορούν να είναι οι κάτοχοι του ΜΔΕ του ΠΜΣ του Τομέα Φιλοσοφίας ή ισότιμου τίτλου σπουδών άλλων πανεπιστημίων της ημεδαπής ή αναγνωρισμένων ομοταγών ιδρυμάτων της αλλοδαπής.

β. Ο κάτοχος ΜΔΕ που επιθυμεί να εκπονήσει διδακτορική διατριβή καταθέτει στη Γραμματεία του Τμήματος σχετική αίτηση, στην οποία δηλώνει τον ειδικότερο επιστημονικό τομέα των ενδιαφερόντων του και τον επιβλέποντα καθηγητή, ύστερα από προσυνηννόηση με τον τελευταίο. Επίσης καταθέτει όσα δικαιολογητικά απαιτούνται από τις σχετικές διατάξεις, δηλαδή αίτηση, αντίγραφο πτυχίου και μεταπτυχιακού διπλώματος, βιογραφικό σημείωμα και υπεύθυνη δήλωση ότι δεν υπέβαλε διατριβή με το ίδιο ή παρόμοιο θέμα για κρίση σε άλλο εκπαιδευτικό ίδρυμα εσωτερικού ή εξωτερικού.

γ. Για κάθε υποψήφιο διδάκτορα η ΓΣΕΣ του Τμήματος, ύστερα από σχετική εισήγηση της ΣΕ του ΠΜΣ, ορίζει τριμελή Συμβουλευτική Επιτροπή, η οποία είναι αρμόδια για την επιστημονική καθοδήγηση και επίβλεψη του υποψηφίου.

δ. Η Συμβουλευτική Επιτροπή απαρτίζεται από τον επιβλέποντα καθηγητή, που είναι μέλος ΔΕΠ του Τομέα Φιλοσοφίας του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής και ανήκει στη βαθμίδα του Καθηγητή, του Αναπληρωτή Καθηγητή ή του Επίκουρου Καθηγητή, και δύο άλλα μέλη ΔΕΠ του ίδιου ή άλλου Τμήματος του ίδιου ή άλλου Πανεπιστημίου της ημεδαπής ή της αλλοδαπής, ή ανήκοντες στις λοιπές κατηγορίες που προβλέπουν οι κείμενες διατάξεις. Τα μέλη της επιτροπής πρέπει να έχουν την ίδια ή συναφή επιστημονική ειδικότητα με αυτή στην οποία ο υποψήφιος διδάκτορας εκπονεί τη διατριβή του. Ο επιβλέπων καθηγητής ή μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής μπορεί να αντικατασταθεί, όταν συντρέχουν σοβαροί λόγοι, με απόφαση της ΓΣΕΣ μετά από αιτιολογημένη αίτηση δική του ή του υποψηφίου.

ε. Σε συνεργασία με τον υποψήφιο, η Συμβουλευτική Επιτροπή ορίζει το θέμα της διατριβής και το ανακοινώνει με έγγραφό της στη ΓΣΕΣ του Τμήματος. Το θέμα της διδακτορικής διατριβής μπορεί να αλλάξει με αιτιολογημένη αίτηση του υποψηφίου προς το Τμήμα και μετά από συνεννόηση του με τη Συμβουλευτική Επιτροπή, η οποία εισηγείται σχετικά στη ΓΣΕΣ που αποφασίζει. Η τριμελής συμβουλευτική επιτροπή σε συνεργασία με τον υποψήφιο διδάκτορα υποβάλλει έκθεση προόδου στη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος στο τέλος κάθε χρόνου από τον ορισμό της.

στ. Οι υποψήφιοι διδάκτορες συμμετέχουν σε ημερίδες, συνέδρια, εκδηλώσεις και διαλέξεις που διοργανώνει ο Τομέας.

Άρθρο 12. Απονομή ΔΔ

α. Όταν ο υποψήφιος περατώσει το έργο του, το παρουσιάζει στη Συμβουλευτική Επιτροπή. Αν η Επιτροπή κρίνει ότι μπορεί να προχωρήσει η διαδικασία αξιολόγησης καταθέτει εισηγητική έκθεση και, παράλληλα, ο υποψήφιος διδάκτορας καταθέτει την εργασία του στη Γραμματεία του Τμήματος σε 8 αντίτυπα και ορίζεται από τη ΓΣΕΣ, ύστερα από γνώμη της Συντονιστικής Επιτροπής, η επταμελής Εξεταστική Επιτροπή. Στην εξεταστική Επιτροπή συμμετέχουν τα τρία μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής. Τέσσερα (4) τουλάχιστον μέλη της επταμελούς εξεταστικής επιτροπής πρέπει να είναι μέλη ΔΕΠ, εκ των οποίων τουλάχιστον δύο (2) πρέπει να ανήκουν στο οικείο Τμήμα. Τα υπόλοιπα μέλη της επιτροπής μπορεί να είναι μέλη ΔΕΠ Πανεπιστημίων της ημεδαπής ή ομοταγών ιδρυμάτων της αλλοδαπής, αποχωρήσαντες λόγω ορίου ηλικίας καθηγητές Α.Ε.Ι., καθηγητές Α.Σ.Ε.Ι. ή μέλη Ε.Π. των Τ.Ε.Ι. και της Α.Σ.ΠΑΙ.Τ.Ε. ή ερευνητές των βαθμίδων Α', Β' ή Γ' αναγνωρισμένου ερευνητικού κέντρου του εσωτερικού ή εξωτερικού, οι οποίοι είναι κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος. Όλα τα μέλη της επταμελούς εξεταστικής επιτροπής πρέπει να έχουν την ίδια ή συναφή επιστημονική ειδικότητα με αυτή, στην οποία ο υποψήφιος διδάκτορας εκπόνησε τη διατριβή του.

β. Εντός 60 ημερών από τη συγκρότηση της Εξεταστικής Επιτροπής γίνεται δημόσια η προφορική δοκιμασία του υποψηφίου. Η δημόσια δοκιμασία αναγγέλλεται μία τουλάχιστον εβδομάδα νωρίτερα με ανακοίνωση του Τομέα, η οποία αναρτάται στους Πίνακες ανακοινώσεων της Σχολής και των Σπουδαστηρίων. Ο υποψήφιος αναπτύσσει τη διατριβή του μέσα σε 30 λεπτά ενώπιον της Εξεταστικής Επιτροπής, η οποία επί μία ώρα μπορεί να θέτει ερωτήσεις επί της διατριβής.

γ. Μετά την παραπάνω διαδικασία η Εξεταστική Επιτροπή αποσύρεται, για να αποφασίσει αν η διατριβή ήταν πρωτότυπη, κατά πόσον αποτελεί συμβολή στην επιστήμη και αν η υποστήριξη

της από τον υποψήφιο ήταν επιτυχής. Η Εξεταστική Επιτροπή αποφασίζει για την απονομή του τίτλου με φανερή ψηφοφορία. Για την έγκριση της διδακτορικής διατριβής απαιτείται η σύμφωνη γνώμη πέντε τουλάχιστον μελών της Εξεταστικής Επιτροπής. Εφόσον το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας είναι θετικό, η επιτροπή αποφασίζει για το βαθμό της διατριβής (Άριστα, Λίαν Καλώς, Καλώς). Στη Συνεδρίαση προεδρεύει το αρχαιότερο από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής που ανήκουν στο ΑΠΘ. Η Εξεταστική Επιτροπή, αμέσως μετά τη δημόσια δοκιμασία, με ευθύνη του Προέδρου της συντάσσει πρακτικό, όπου καταγράφονται με συντομία και σαφήνεια η διαδικασία της υποστήριξης της διατριβής και ο βαθμός.

δ. Αν η διατριβή εγκριθεί, ο υποψήφιος έχει υποχρέωση, προκειμένου να του απονεμηθεί ο τίτλος, να καταθέσει στη Γραμματεία του Τμήματος 5 αντίτυπα της διατριβής στην τελική της μορφή, μετά και τις τυχόν διορθώσεις, τα οποία διανέμονται ως εξής:

- 1 αντίτυπο στη βιβλιοθήκη του ΑΠΘ (και σε ηλεκτρονική μορφή)
- 2 αντίτυπα στην Εθνική Βιβλιοθήκη
- 1 αντίτυπο στη βιβλιοθήκη του οικείου Τομέα
- 1 αντίτυπο στο ΕΚΤ (και σε ηλεκτρονική μορφή)

Η ανακήρυξη του υποψηφίου σε διδάκτορα γίνεται από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος με την καθομολόγηση του υποψηφίου, παρουσία του Πρύτανη ή του Αντιπρύτανη.

Άρθρο 13. Υλικοτεχνική υποδομή

Για την κάλυψη των διδακτικών και ερευνητικών αναγκών του ΠΜΣ αξιοποιείται η υλικοτεχνική υποδομή του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής.

Άρθρο 14. Διάρκεια λειτουργίας

[Σύμφωνα με το άρθρο 10 της Υ.Α. του Άρθρου 1:] Το ΠΜΣ του Τομέα Φιλοσοφίας με την παραπάνω μορφή θα λειτουργήσει έως και το ακαδημαϊκό έτος 2011-12.

Άρθρο 15. Κόστος λειτουργίας

[Σύμφωνα με το άρθρο 11 της Υ.Α. του Άρθρου 1:] Το ετήσιο κόστος λειτουργίας ανέρχεται ετησίως σε 23.000 € και αναλύεται ως εξής:

α) για την προμήθεια εξειδικευμένης βιβλιογραφίας και εξειδικευμένων επιστημονικών περιοδικών προς συμπλήρωση των υφισταμένων κενών της βιβλιοθήκης του Τομέα: 10.000 €.

β) για την προμήθεια άλλου ερευνητικού υλικού, αναλωσίμων 5.000 €.

γ) για την αγορά εξοπλισμού (Η/Υ, εποπτικών μέσων διδασκαλίας, πολυμηχανημάτων): 6.000 €.

δ) για την πρόσκληση ομιλητών στο πλαίσιο του ΠΜΣ: 2.000 €.

Το κόστος καλύπτεται από τον τακτικό προϋπολογισμό, από τον προϋπολογισμό των επενδύσεων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθώς και από χορηγίες, δωρεές και επιχορηγήσεις από ερευνητικά προγράμματα των μελών ΔΕΠ κ.ά.

Άρθρο 16. Λοιπές διατάξεις

Τα θέματα που δεν ρυθμίζονται από την ΥΑ και από τον παρόντα Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του ΠΜΣ θα ρυθμίζονται από τα αρμόδια όργανα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

5. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ ΣΤΗΝ «ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ»

Στον Τομέα Παιδαγωγικής του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007 το Αναμορφωμένο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών σε γνωστικά αντικείμενα της Παιδαγωγικής. Τα θέματα των διπλωματικών εργασιών σχετίζονται με τα επιστημονικά και ερευνητικά ενδιαφέροντα των μελών ΔΕΠ του Τομέα και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα θεμάτων. Οι προσφερόμενοι κλάδοι σπουδών για το νέο ακαδημαϊκό έτος 2010-2011 έχουν ως εξής:

5.1. ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Α΄ ΕΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες του 1^{ου} έτους σπουδών)

Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας I 2ΩΕ/2ΔΜ
(ποσοτική προσέγγιση, με ασκήσεις)

Μιχάλης Κελλανίδης

Εμβάθυνση των μεθοδολογικών γνώσεων που αποκτήθηκαν στο προπτυχιακό επίπεδο. Ιδιαίτερο βάρος τίθεται στις συχνότερα χρησιμοποιούμενες στην Παιδαγωγική μεθόδους της συνέντευξης και αποστολής γραπτού ερωτηματολογίου, οι οποίες θα εφαρμοστούν στην πράξη, σε μία έρευνα μικρής εμβέλειας, που θα διεξαχθεί από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές/τριες.

Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας II 3ΩΕ/2ΔΜ
(ποιοτική προσέγγιση, με ασκήσεις)

Ελένη Χοντολίδου/Παναγιώτης Ξωχέλλης

Το μάθημα έχει ως στόχο να εισαγάγει τους φοιτητές στις ποιοτικές μεθόδους έρευνας. Μετά από την εισαγωγή στο τι είναι έρευνα και την εξέταση των δύο παραδειγμάτων (ποσοτικού και ποιοτικού) εξετάζονται οι γλώσσες περιγραφής στην έρευνα. Στη συνέχεια γίνεται συστηματική εξέταση στις μεθόδους: Ανάλυση περιεχομένου, Εθνογραφία, Μελέτη περίπτωσης (case-study) και Συνέντευξη, Σημειωτική, Αυτοβιογραφία, Έρευνα δράσης και Ανάλυση λόγου.

Ανάπτυξη και Αξιολόγηση Προγραμμάτων Σπουδών 2ΩΕ/2ΔΜ

Κυριάκος Μπονίδης

Στο σεμινάριο αυτό αναπτύσσεται ένα πρόγραμμα διαδικασίας με θέμα τη θεωρία, το σχεδιασμό και τη αξιολόγηση των προγραμμάτων σπουδών. Ειδικότερα, οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες αναλαμβάνουν το σχεδιασμό τεσσάρων προγραμμάτων σπουδών (συμπεριφοριστικό πρόγραμμα 'σκοπών και στόχων', εποικοδομητικό 'διεπιστημονικό', εποικοδομητικό 'διαθεματικό' και κριτικό 'διαθεματικό' πρόγραμμα σπουδών), ενώ κατά τη διαδικασία του σχεδιασμού, μέσω της διερευνητικής μάθησης με το μοντέλο των τριών κύκλων, απαντούν σε ερωτήματά τους αναφορικά με τις θεωρητικές παραδοχές, τις φιλοσοφικές και ιδεολογικές προεκτάσεις, τα μοντέλα σχεδιασμού, την εκπαιδευτική διαδικασία και τις μορφές αξιολόγησης των επιμέρους προγραμμάτων που σχεδιάζουν.

Παιδαγωγική Επιστήμη: κλάδοι σπουδών και τομείς έρευνας (διαλέξεις) 2ΩΕ/2ΔΜ

Όλα τα μέλη ΔΕΠ τα οποία προσφέρουν μαθήματα στους κλάδους σπουδών για το τρέχον έτος.

ΕΑΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες του 1^{ου} έτους σπουδών)

Γνωστικό Πεδίο: Εκπαίδευση και Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών¹

Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών I
Δημήτριος Χατζηδήμου

2ΩΕ/2ΔΜ

Στο πλαίσιο του μαθήματος Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών, παρουσιάζονται και συζητούνται μοντέλα εκπαίδευσης εκπαιδευτικών και των δύο σχολικών βαθμίδων και τίθενται ερωτήματα που σχετίζονται με το προφίλ, τον ρόλο και το επάγγελμα του εκπαιδευτικού. Διευκρινίζονται οι βασικοί τομείς των διαφόρων μοντέλων εκπαίδευσης εκπαιδευτικών, αναλύονται και συγκρίνονται Προγράμματα Σπουδών πανεπιστημιακών τμημάτων που εκπαιδεύουν υποψήφιους εκπαιδευτικούς και, τέλος, παρουσιάζονται τα Προγράμματα Σπουδών εκπαίδευσης εκπαιδευτικών άλλων χωρών.

Γνωστικό Πεδίο: Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης: θεωρία και έρευνα
Μιχάλης Κελπανίδης

2ΩΕ/2ΔΜ

Η συγκρότηση της Κοινωνιολογίας ως Επιστήμης: Ιστορικό πλαίσιο, βασικές θεωρητικές παραδοχές και επιστημολογικές προϋποθέσεις. Σύνομη ανάλυση των κυριότερων θεωρητικών πλαϊσίων της Κοινωνιολογίας. Οι κλάδοι της Κοινωνιολογίας, με ιδιαίτερη αναφορά στην Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης και στις ουσιαστικότερες προσεγγίσεις του χώρου της.

Γνωστικό πεδίο: Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο σύγχρονο σχολείο:
Ζητήματα εκπαίδευσης και επιμόρφωσης
Ζωή Παπαναούμ

2ΩΕ/2ΔΜ

Το σεμινάριο αυτό έχει ερευνητικό χαρακτήρα. Εξετάζεται η προετοιμασία και η συνεχής υποστήριξη των εκπαιδευτικών, προκειμένου να αντεπεξέλθουν στο ρόλο τους στο πολυπολιτισμικό σχολείο. Έπειτα από βιβλιογραφική επισκόπηση σχετικά με το περιεχόμενο και τη μεθόδευση της εκπαίδευσης εκπαιδευτικών, οι φοιτητές θα εκπονήσουν σχετικό ερευνητικό πρότζεκτ.

Γνωστικό πεδίο: Νέες Τεχνολογίες και Εκπαίδευση

Οι Τεχνολογίες της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας ως εργαλεία της νόησης
Κωνσταντίνος Μπίκος

2ΩΕ/2ΔΜ

Οι ΤΠΕ ως Μέσον διδασκαλίας: εισαγωγικά. Θεμελιώδεις παραδοχές για τη γνώση, τη μάθηση (νοητικά μοντέλα) και τη θέση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση. Ο υπολογιστής ως γνωστικό εργαλείο. Μάθηση μέσω συνειρμών και ενίσχυσης (Συμπεριφορισμός). Μάθηση μέσω κατανόησης (Γνωστικισμός). Μάθηση μέσω εμπειρίας και ερμηνείας (Επικοινωνισμός). Μάθηση με κοινωνική διευκόλυνση (Vygotsky). Συνεργατική μάθηση (Papert). Μάθηση μέσω ανακάλυψης. Θεωρία πολλαπλής νοημοσύνης (H. Gardner). Εργαλεία δυναμικής μοντελοποίησης: προσομοιώσεις, μικρόκοσμοι, λογιστικά φύλλα. Εργαλεία αναζήτησης, κατασκευής και ερμηνείας της γνώσης.

Γνωστικό πεδίο: Λογοτεχνική Εκπαίδευση

Λογοτεχνική Εκπαίδευση I
Ελένη Χοντολίδου

2ΩΕ/2ΔΜ

---

1. Το μάθημα αυτό εντάσσεται στη Σχολική Παιδαγωγική, επιστημονικό κλάδο της Παιδαγωγικής Επιστήμης. Η διδασκαλία του διαρθρώνεται σε δύο εξάμηνα. Στο πρώτο εξάμηνο δίνεται βαρύτητα στην εκπαίδευση των εκπαιδευτικών, ενώ στο δεύτερο παρουσιάζεται και αναλύεται το ζήτημα της επιμόρφωσής τους.

Το μάθημα συζητά τη διδασκαλία της λογοτεχνίας στην εκπαίδευση σε όλες της τις παραμέτρους (δημιουργία σχετικών προγραμμάτων διδασκαλίας, περιεχόμενο και διδακτικές μέθοδοι, αξιολόγηση της ανταπόκρισης των μαθητών στην ανάγνωση των λογοτεχνικών κειμένων) αλλά και τους τρόπους με τους οποίους δημιουργούνται –στη δημόσια σφαίρα και σε εξωεκπαιδευτικούς θεσμούς– παραστάσεις, εικόνες και αντιλήψεις για τη λογοτεχνία, τη σχέση των ανθρώπων με το βιβλίο και την ανάγνωση, τη διάδοση των λογοτεχνικών κανόνων καθώς και τις πρακτικές προώθησης της ανάγνωσης στο δημόσιο χώρο. Εξετάζει τη σχέση της ενδοσχολικής διδασκαλίας της λογοτεχνίας με την άτυπη «διδασκαλία» της στα άλλα κοινωνικά πεδία: τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και τη λογοτεχνική κριτική που ασκείται σε αυτά, τις δραστηριότητες των δημόσιων βιβλιοθηκών, τα προγράμματα ανάγνωσης που προωθούνται από θεσμούς όπως το Εθνικό Κέντρο Βιβλίου κ.ά.

Γνωστικό πεδίο: Ειδική Αγωγή

Η προβληματική της συνεκπαίδευσης των μαθητών με και χωρίς ειδικές ανάγκες 2ΩΕ/2ΔΜ
Μάρω Δόικου

Η έννοια της αναπηρίας. Μοντέλα αναπηρίας. Στάσεις απέναντι στα άτομα με ειδικές ανάγκες. Ενωσιολογικό πλαίσιο της συνεκπαίδευσης (inclusive education). Προϋποθέσεις για την εφαρμογή της εκπαίδευσης των παιδιών με ειδικές ανάγκες στο γενικό σχολείο. Εκπαιδευτικές πρακτικές και παιδαγωγικές συνιστώσες της συνεκπαίδευσης. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στο πλαίσιο της συνεκπαίδευσης. Ψυχοκοινωνικές συνιστώσες της συνεκπαίδευσης.

Γνωστικό πεδίο: Παιδαγωγική της ειρήνης και Εκπαίδευση για την ειρήνη

Κριτική Παιδαγωγική της ειρήνης 2ΩΕ/2ΔΜ
Κυριάκος Μπονίδης

Αντικείμενο του σεμιναρίου αυτού αποτελεί η θεωρία, η έρευνα και η πράξη της *κριτικής Παιδαγωγικής της ειρήνης*, η οποία, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης και την κοινωνία της πληροφορίας, προτείνει μια εκπαίδευση που (α) εξετάζει τις διαφορετικές μορφές της βίας (άμεση, έμμεση-δομική και πολιτισμική), και την απουσία της ειρήνης σε ενδοπροσωπικό, διαπροσωπικό, τοπικό, εθνικό, διεθνικό, υπερεθνικό και παγκόσμιο επίπεδο, (β) αναλύει τις αιτίες των παραπάνω φαινομένων, με στόχο να συμβάλει στη μείωσή τους, (γ) προετοιμάζει τα άτομα για τη συμμετοχικότητα, τη συνεργασία, τη συλλογικότητα και την αλληλεγγύη των πολιτών του πλανήτη αναφορικά με το τοπικό, εθνικό, διεθνικό, υπερεθνικό και παγκόσμιο γίνεσθαι, (δ) εισάγει συμμετοχικές, ενεργητικές-βιωματικές μορφές διδασκαλίας και τον κριτικό γραμματισμό, σε ένα δημοκρατικό, ευέλικτο και διαπολιτισμικό εκπαιδευτικό περιβάλλον και (ε) αποβλέπει στην αυτογνωσία, στην ανάπτυξη της αυτενέργειας, της αυτονομίας, της φαντασίας, της δημιουργικότητας, της κριτικής πολιτικής συνείδησης στο άτομο και εντέλει στην χειραφέτησή του. Με αφετηρία τον παραπάνω ορισμό οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες στο σεμινάριο, απαντούν -μέσω μιας διεπιστημονικής διερευνητικής μάθησης με το μοντέλο των τριών κύκλων- σε ερωτήματά τους αναφορικά με τις επιστημολογικές παραδοχές της Παιδαγωγικής αυτής (κριτικές θεωρίες, κριτική έρευνα για την ειρήνη, κριτική παιδαγωγική, σχέση θεωρίας και πράξης κ.λπ.), τα ερευνητικά της πεδία και τις μεθοδολογικές προσεγγίσεις που χρησιμοποιεί, αναλύουν το λόγο και τις εκπαιδευτικές πρακτικές που προτείνει, ενώ, ταυτόχρονα, συμμετέχουν σε ένα σχετικό project που θα λάβει χώρα σε σχολείο.

Γνωστικό πεδίο: Προδιαγραφές της Διδασκαλίας

Σχολικό βιβλίο: Θεωρία, έρευνα και αξιολόγηση 2ΩΕ/2ΔΜ
Κυριάκος Μπονίδης

Στο σεμινάριο αυτό, το οποίο συνδέεται θεματικά με το σεμινάριο «Ανάπτυξη και Αξιολόγηση

Προγραμμάτων Σπουδών», αναπτύσσονται δύο προγράμματα διαδικασίας με θέμα τη θεωρία, το σχεδιασμό και τη αξιολόγηση του σχολικού βιβλίου. Οι συμμετέχοντες και οι συμμετέχουσες σε αυτό, μέσω της διερευνητικής μάθησης με το μοντέλο των τριών κύκλων, απαντούν σε ερωτήματά τους αναφορικά με τα θέματα (α) το σχολικό βιβλίο και τα διαφορετικά μοντέλα προγράμματος σπουδών, (β) το σχολικό βιβλίο ως μέσο διδασκαλίας και μάθησης, (γ) πολιτική, ιδεολογία και σχολικό βιβλίο, (δ) έρευνα και αξιολόγηση του σχολικού βιβλίου, ενώ, ταυτόχρονα, αναπτύσσουν ένα project με θέμα την έρευνα και αξιολόγηση εν χρήσει βιβλίων στην ελληνική εκπαίδευση με άξονες (α) τη διαδικασία συγγραφής και εισαγωγής τους στο σχολείο, (β) τα βιβλία ως προϊόντα (έρευνα του ιδεολογικού τους περιεχομένου, ως πολυτροπικά κείμενα, αξιολόγησή τους κ.λπ.), (γ) πρακτικές χρήσης των βιβλίων σε σχέση με το επίσημο πρόγραμμα και το παραπρόγραμμα και (δ) απόψεις των ομάδων αποδοχής τους γι' αυτά.

Γνωστικό πεδίο: Διδακτική Μεθοδολογία

Το κίνημα της κριτικής σκέψης στη διδακτική πράξη:
θεωρία, μεθοδολογία και παραδείγματα

2ΩΕ/2ΔΜ

Δημήτρης Κ. Μαυροσκούφης

Στα μαθήματα του Α' έτους διερευνώνται καταρχάς οι σχέσεις μεταξύ της Διδακτικής αφενός και της Σχολικής Παιδαγωγικής, της θεωρίας του Curriculum και της Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας αφετέρου, ώστε να αποσαφηνιστεί το περιεχόμενο της επιστημονικού πεδίου της Διδακτικής Μεθοδολογίας. Στη συνέχεια, εξετάζονται οι κυριότερες θεωρίες μάθησης και οι σχέσεις τους με τα μοντέλα διδασκαλίας. Κατόπιν, παρουσιάζονται θέματα όπως η κριτική σκέψη (προέλευση, ορισμοί, χαρακτηριστικά, δυσκολίες – εμπόδια για την ανάπτυξή της), η σχέση της κριτικής με τη δημιουργική σκέψη, η διδασκαλία με σκοπό την καλλιέργεια της κριτικής σκέψης και τις διαδικασίες βαθύτερης κατανόησης, η διδασκαλία και η μάθηση που βασίζεται στην επίλυση προβλημάτων και στη λήψη αποφάσεων, οι μεταγνωστικές δεξιότητες και η «έκφωνη σκέψη», οι κοινότητες μάθησης, έρευνας και πρακτικής, η ανακαλυπτική μάθηση, η μάθηση σε αυθεντικό περιβάλλον, η διαφοροποίηση της διδασκαλίας και η ομαδοσυνεργατική μάθηση. Σε κάθε περίπτωση γίνεται συστηματική αναφορά στις δυνατές χρήσεις των παραπάνω στην εκπαίδευση, ενώ διαμορφώνονται και σχετικά παραδείγματα εφαρμογής. Στην αρχή, βέβαια, των μαθημάτων δίνονται οδηγίες και βιβλιογραφία για τον τρόπο της προφορικής παρουσίασης των εργασιών, καθώς και για την εκπόνηση των γραπτών εργασιών.

Γνωστικό πεδίο: Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση

Οργανισμός Μάθησης και η Μάθηση στον Οργανισμό:

2ΩΕ/2ΔΜ

Ζητήματα Μάθησης και Ανάπτυξης Δεξιοτήτων στο Χώρο Εργασίας

Γιώργος Ζαρίφης

Στο μάθημα αυτό εξετάζονται και αναλύονται ο έννοιες του οργανισμού μάθησης και της μάθησης στον οργανισμό. Ο στόχος είναι η κατανόηση της μάθησης ως μια ευρεία έννοια αποσυνδεδεμένη από τη φυσική διαδικασία αναζήτησης με στόχο την επιβίωση, αλλά συνυφασμένη με διαδικασίες οι οποίες ταυτίζονται με την ανάγκη βελτίωσης του ρόλου και της θέσης μας μέσα στο χώρο εργασίας. Υπό αυτή την προσέγγιση η μάθηση δεν αποτελεί απλά ένα συστατικό επιτυχίας, αλλά μια πραγματικότητα που σε όλες τις εκφάνσεις της καθορίζεται από το 'τι' και το 'πώς' μαθαίνουν οι εργαζόμενοι. Είναι αναμενόμενο, λοιπόν, όταν γίνεται λόγος για μάθηση στο χώρο εργασίας (on-the-job learning), αυτός ο όρος να αποκτά μια εντελώς διαφορετική σημασία για τα άτομα και τον οργανισμό.

Β΄ ΕΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΧΕΙΜΕΡΙΝΟ ΕΞΑΜΗΝΟ (για τους φοιτητές και τις φοιτήτριες του 2^{ου} έτους σπουδών)

Γνωστικό πεδίο: Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών

Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών II

2ΩΕ/2ΔΜ

Δημήτρης Χατζηδήμου

Στο πλαίσιο του μαθήματος Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών II συζητείται το ζήτημα της επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών. Συγκεκριμένα, παρουσιάζονται θεματικές ενότητες που σχετίζονται με την αναγκαιότητα, τις αρχές, τις μορφές και τους στόχους της επιμόρφωσης. Επισημαίνονται οι θεσμοθετημένοι και άτυποι φορείς επιμόρφωσης και αναλύονται διάφορα επιμορφωτικά προγράμματα που υλοποιούνται από το πανεπιστήμιο, τα ΠΕΚ, τη σχολική μονάδα κ.λ.π.

Γνωστικό πεδίο: Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

Μάθημα: Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης: ερευνητικές προσεγγίσεις

2ΩΕ/2ΔΜ

Μιχάλης Κελπανίδης

Μελέτη και εργασίες επάνω στις σημαντικότερες έρευνες της Κοινωνιολογίας και της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης και ανάλυση των θεωρητικών υποθέσεων και των μεθόδων που εφάρμοσαν, ως προετοιμασία για την εκπόνηση διπλωματικών εργασιών.

Γνωστικό πεδίο: Ιστορική Παιδαγωγική

Ιστορική Παιδαγωγική II,

2ΩΕ/2ΔΜ

Σιδηρούλα Ζιώγου-Καραστεργίου

–Συμμετέχουν: Ν. Π. Τερζής, Ν. Βαρμάζης

Στο Σεμινάριο αυτό παρουσιάζονται και συζητούνται ζητήματα που αφορούν στην εξέλιξη της παιδαγωγικής θεωρίας και τη διαμόρφωση της εκπαιδευτικής πράξης κατά τον 20ό αιώνα. Η προσέγγιση στηρίζεται στη μελέτη πρώτων πηγών και αντιπροσωπευτικής βιβλιογραφίας.

Γνωστικό πεδίο: Νέες Τεχνολογίες και Εκπαίδευση

Οι εφαρμογές του εκπαιδευτικού λογισμικού και η αξιολόγησή τους

2ΩΕ/2ΔΜ

Κωνσταντίνος Μπίκος

Είδη γνωστικών εργαλείων και Εκπαιδευτικών Λογισμικών. Εκπαιδευτικό Λογισμικό (ορισμός κατά σκοπό, τεχνική, παιδαγωγική μέθοδο). Παιδαγωγικά – Τεχνικά χαρακτηριστικά Εκπαιδευτικού Λογισμικού. Εργαλεία επικοινωνίας (σύγχρονης – ασύγχρονης). Εργαλεία σημασιολογικής οργάνωσης, βάσεις δεδομένων, εννοιολογικοί χάρτες. Εποπτικότητα και Γνωστική Ψυχολογία. Τα χρώματα στο Εκπαιδευτικό Λογισμικό. Αξιολόγηση Εκπαιδευτικού Λογισμικού. Κριτήρια αποτελεσματικότητας Εκπαιδευτικού Λογισμικού.

Γνωστικό πεδίο: Διδακτική Μεθοδολογία

Διδασκαλία με σκοπό τη μετασχηματιστική μάθηση:

2ΩΕ/2ΔΜ

σχεδιασμός, ανάπτυξη και εφαρμογή

Δημήτρης Μαυροσκούφης

Στα μαθήματα του Β΄ έτους δίνεται έμφαση στη μετασχηματιστική μάθηση (προέλευση, ορισμοί, χαρακτηριστικά, σχετικές θεωρίες) και διερευνάται η σχέση της με την Κριτική – Ριζοσπαστική Παιδαγωγική. Στο πλαίσιο αυτό εξετάζονται θέματα –πάντα σε σχέση με τις πιθανές εφαρμογές τους στην εκπαίδευση– όπως η διδασκαλία με σκοπό την κοινωνική δικαιοσύνη, η εναλλακτική (αντίθετη προς τα πραγματικά γεγονότα) σκέψη, η διαχείριση συγκρουσιακών καταστάσεων και προβληματικών συμπεριφορών στο σχολείο και τη σχολική τάξη, η διδασκαλία συγκρουσιακών θεμάτων, η παιδαγωγική – διδακτική αξιοποίηση του χιούμορ, καθώς και το ολιστικό curriculum.

Επίσης, στο πλαίσιο των μαθημάτων του έτους αυτού αναλαμβάνεται από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες ο σχεδιασμός και η υλοποίηση ενός μικρού ερευνητικού project.

Γνωστικό Πεδίο: Ειδική αγωγή

Μαθησιακές δυσκολίες

2ΩΕ/2ΔΜ

Μάρω Δόικου

Θεωρητικό πλαίσιο των μαθησιακών δυσκολιών (διασαφήνιση όρων, χαρακτηριστικά και μορφές μαθησιακών δυσκολιών, αιτιολογία). Η φοίτηση των παιδιών και των εφήβων με μαθησιακές δυσκολίες στο γενικό σχολείο: προϋποθέσεις και περιορισμοί. Διδακτικές μέθοδοι, εκπαιδευτικές πρακτικές και παιδαγωγικοί χειρισμοί. Ψυχοκοινωνικά προβλήματα των μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες. Ο ρόλος της οικογένειας και του σχολείου.

Γνωστικό πεδίο: Διαπολιτισμική Εκπαίδευση

Διαπολιτισμική Εκπαίδευση II

2ΩΕ/2ΔΜ

Αναστασία Κεσίδου

Το μάθημα βασίζεται στο θεωρητικό υπόβαθρο της διαπολιτισμικής εκπαίδευσης που συζητείται διεξοδικά στο μάθημα «Διαπολιτισμική Εκπαίδευση I». Επικεντρώνεται στην έρευνα και την πράξη που αναπτύσσονται στο πλαίσιο της Διαπολιτισμικής Παιδαγωγικής, δίνοντας ιδιαίτερη έμφαση στα εξής επιμέρους πεδία: διαπολιτισμική επικοινωνία, διδακτικές προσεγγίσεις στην πολυπολιτισμική τάξη, εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για τις συνθήκες του πολυπολιτισμικού σχολείου, διαπολιτισμικά προσανατολισμένο διδακτικό υλικό (Προγράμματα Σπουδών και σχολικά βιβλία), διγλωσσία και εκπαίδευση. Το μάθημα πλαισιώνεται από ερευνητικές εργασίες των φοιτητών που λαμβάνουν χώρα σε σχολεία με πολυπολιτισμικό προφίλ.

***

5.2. ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Άρθρο 1. Γενικές διατάξεις

Ο Τομέας Παιδαγωγικής του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης οργανώνει και λειτουργεί πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών από το ακαδημαϊκό έτος 2006-2007, σύμφωνα με τις διατάξεις της απόφασης αυτής και τις διατάξεις των άρθρων 10-13 του Νόμου 2083/1992.

Άρθρο 2. Αντικείμενο και σκοπός

Ο Τομέας Παιδαγωγικής στο πλαίσιο της αποστολής του Τμήματος κατάρτιζε επιστήμονες για τις ανάγκες της Παιδαγωγικής και της Εκπαίδευσης. Σημαντικό πεδίο δραστηριότητάς του αποτελεί η εκπαίδευση και επιμόρφωση των εκπαιδευτικών της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, που παρέχει σε υποψήφιους και εν ενεργεία εκπαιδευτικούς, σε συνάρτηση με το σχολείο και την αποστολή του.

Το Π.Μ.Σ. του Τομέα Παιδαγωγικής αποβλέπει στην κατάρτιση επιστημόνων-ερευνητών για ερευνητικές και διδακτικές δραστηριότητες στο χώρο των Επιστημών της Αγωγής και για επαγγελματική αξιοποίησή τους σε ευρύτατα ερευνητικά και επαγγελματικά πεδία, που συνδέονται με την οικογένεια και το σχολείο, με εξωοικογενειακές και εξωσχολικές εστίες κοινωνικοποίησης και με επιμορφωτικές, επαγγελματικές και μη, δραστηριότητες των ενηλίκων.

Για τους σκοπούς αυτούς το Π.Μ.Σ. παρέχει ειδίκευση στην **Παιδαγωγική**, η οποία καλύπτει όλο το φάσμα της τυπικής εκπαίδευσης (από την Πρωτοβάθμια έως την Τριτοβάθμια) και της μη τυπικής μετασχολικής εκπαίδευσης (Εκπαίδευση Ενηλίκων ή Λαϊκή Επιμόρφωση). Το Π.Μ.Σ.

Παιδαγωγικής αποβλέπει στην προετοιμασία στελεχών της εκπαίδευσης, ειδικών για την ανάπτυξη προγραμμάτων διδασκαλίας, τον σχεδιασμό εκπαιδευτικής πολιτικής, για διευθυντικές-διοικητικές και συμβουλευτικές δραστηριότητες στην εκπαίδευση και στην κατάρτιση στελεχών για τον τομέα της Εκπαίδευσης Ενηλίκων και της Δια βίου Εκπαίδευσης.

Άρθρο 3. Μεταπτυχιακοί τίτλοι σπουδών

Το Π.Μ.Σ. του Τομέα Παιδαγωγικής απονέμει:

- 1) Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης
- 2) Διδακτορικό δίπλωμα

Άρθρο 4. Κατηγορίες πτυχιούχων

Στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα Παιδαγωγικής γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι Τμημάτων: α) Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, β) Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, καθώς και ομοειδών Τμημάτων των Φιλοσοφικών Σχολών, και πτυχιούχοι των Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης και Νηπιαγωγών.

Γίνονται ακόμη δεκτοί: α) πτυχιούχοι ομοταγών ιδρυμάτων της Αλλοδαπής, εφόσον προσκομίσουν επισήμως αναγνωρισμένους ως ισότιμους τίτλους σπουδών και β) πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων και Σχολών Ανώτατης Εκπαίδευσης, οι οποίοι διαθέτουν τριετή τουλάχιστον αποδεδειγμένη εκπαιδευτική εμπειρία. Στην τελευταία περίπτωση οι υποψήφιοι για το Π.Μ.Σ. του Τομέα Παιδαγωγικής υποχρεούνται, με πρόταση του Τομέα και απόφαση της Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύνοψης του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, να παρακολουθήσουν με επιτυχία συγκεκριμένα, κατά περίπτωση, γνωστικά αντικείμενα του προπτυχιακού κύκλου παιδαγωγικών σπουδών. Η συνέχιση των μεταπτυχιακών σπουδών των υποψηφίων αυτών τελεί υπό την παραπάνω αίρεση. Στο Π.Μ.Σ. γίνονται ακόμη δεκτοί αλλοδαποί πτυχιούχοι ομοειδών με την α) περίπτωση τμημάτων και σχολών ανώτατης εκπαίδευσης της ημεδαπής ή ομοταγών αναγνωρισμένων ιδρυμάτων της αλλοδαπής, εφόσον γνωρίζουν επαρκώς την ελληνική γλώσσα.

Άρθρο 5. Χρονική διάρκεια σπουδών

Η χρονική διάρκεια των σπουδών για την απονομή των κατά το άρθρο 3 τίτλων ορίζεται για μεν το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα σε τέσσερα τουλάχιστον διδακτικά εξάμηνα και για το Διδακτορικό Δίπλωμα επιπλέον τέσσερα εξάμηνα τουλάχιστον.

Άρθρο 6. Πρόγραμμα μαθημάτων

α) Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης

Τα γνωστικά αντικείμενα του Π.Μ.Σ. του Τομέα Παιδαγωγικής κατανέμονται ως εξής:

Κοινά Υποχρεωτικά

Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας I (ποσοτική προσέγγιση, με ασκήσεις)	2ΩΕ/2ΔΜ
Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας II(ποιοτική προσέγγιση, με ασκήσεις)	2ΩΕ/2ΔΜ
Ανάπτυξη και Αξιολόγηση Προγραμμάτων Σπουδών	2ΩΕ/2ΔΜ
Παιδαγωγική Επιστήμη: κλάδοι σπουδών και τομείς έρευνας (διαλέξεις)	2ΩΕ

Επιλογής

Αλληλεπίδραση και Κοινωνικές Σχέσεις στην Εκπαίδευση	2ΩΕ/2ΔΜ
Γυναικείες Σπουδές & Εκπαίδευση	2ΩΕ/2ΔΜ
Διαπολιτισμική Εκπαίδευση	2ΩΕ/2ΔΜ
Διδακτική Μεθοδολογία	2ΩΕ/2ΔΜ
Διοίκηση Εκπαιδευτικών Μονάδων	2ΩΕ/2ΔΜ
Ειδική Αγωγή	2ΩΕ/2ΔΜ
Εκπαίδευση και Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών	2ΩΕ/2ΔΜ
Εκπαιδευτική Πολιτική	2ΩΕ/2ΔΜ

Επαγγελματική Ανάπτυξη Εκπαιδευτικών	2ΩΕ/2ΔΜ
Ιστορική Παιδαγωγική	2ΩΕ/2ΔΜ
Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης	2ΩΕ/2ΔΜ
Λογοτεχνική Εκπαίδευση	2ΩΕ/2ΔΜ
Μεθοδολογία της Παιδαγωγικής Έρευνας & Στατιστική	2ΩΕ/2ΔΜ
Νέες Τεχνολογίες και Εκπαίδευση	2ΩΕ/2ΔΜ
Παιδαγωγική της ειρήνης και Εκπαίδευση για την ειρήνη	2ΩΕ/2ΔΜ
Πολιτισμικές Σπουδές	2ΩΕ/2ΔΜ
Προδιαγραφές της Διδασκαλίας	2ΩΕ/2ΔΜ
Συγκριτική Παιδαγωγική	2ΩΕ/2ΔΜ
Συνεχιζόμενη Εκπαίδευση	2ΩΕ/2ΔΜ

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του Π.Μ.Σ. πρέπει να παρακολουθήσουν τα κοινά υποχρεωτικά μαθήματα στο Α΄ Εξάμηνο Σπουδών, στο Β΄ Εξάμηνο να επιλέξουν έναν κύριο και δύο δευτερεύοντες κλάδους από τα προσφερόμενα κατά τον συγκεκριμένο χρόνο μαθήματα και κατά το Γ΄ Εξάμηνο, πέραν του επιλεγέντος κύριου κλάδου, επιλέγουν και τους δύο δευτερεύοντες. Το σύνολο των Διδακτικών Μονάδων που πρέπει να παρακολουθήσουν επιτυχώς ανά εξάμηνο οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες είναι 6 Δ.Μ. Σε αυτές προστίθεται επιπλέον και η διπλωματική εργασία, η οποία πιστώνεται με 12 ΔΜ.

Η παρακολούθηση των φροντιστηριακών μαθημάτων-σεμιναρίων χαρακτηρίζεται ως επιτυχής ή όχι από τον διδάσκοντα, ο οποίος βαθμολογεί την επίδοση των μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών του. Ο τρόπος αξιολόγησης της επίδοσης των φοιτητών και φοιτητριών στα φροντιστηριακά μαθήματα-σεμινάρια γίνεται, κατά την κρίση του διδάσκοντος ή βάσει γραπτής εργασίας ή με γραπτές εξετάσεις.

Μετά την επιτυχή περάτωση των τριών πρώτων εξαμήνων ο μεταπτυχιακός φοιτητής ή η μεταπτυχιακή φοιτήτρια συγγράφει την μεταπτυχιακή εργασία στο κύριο μάθημα που επέλεξε, η οποία αξιολογείται από τριμελή εξεταστική επιτροπή που απαρτίζεται από τον διδάσκοντα του κυρίου κλάδου και άλλα δύο μέλη Δ.Ε.Π. του Τομέα σε δημόσια εξέταση. Στην τριμελή επιτροπή μπορεί να συμμετάσχει μέλος Δ.Ε.Π. και άλλου Τομέα, κατά περίπτωση, εφόσον, δηλαδή, το επιβάλλει το θέμα της διπλωματικής εργασίας, το οποίο και αντικαθιστά ένα από τα δύο μέλη του Τομέα. Η τριμελής εξεταστική επιτροπή ορίζεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος, ύστερα από πρόταση της Συντονιστικής Επιτροπής Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τομέα.

Ο φοιτητής ή η φοιτήτρια που περάτωσε επιτυχώς την παρακολούθηση των φροντιστηριακών μαθημάτων-σεμιναρίων και επέτυχε στην τελική αξιολόγηση της διπλωματικής λαμβάνει το μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στο σχετικό κλάδο. Η κλίμακα βαθμολογίας είναι η ισχύουσα στη Φιλοσοφική Σχολή του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης: Καλώς 6-7,49, Λίαν καλώς 7,50-8,99, Άριστα 9,00-10. Ο κατώτερος βαθμός επιτυχίας είναι το 6 με άριστα το 10. Ο τελικός βαθμός του μεταπτυχιακού διπλώματος προκύπτει από το άθροισμα των βαθμών που έλαβε ο υποψήφιος κατά τα τρία εξάμηνα σπουδών και από τη βαθμολογία της μεταπτυχιακής εργασίας, η οποία έχει συντελεστή βαρύτητας δύο, διαιρούμενο διά του 15. Συνολικά, για τον διετή κύκλο σπουδών και την απονομή του διπλώματος απαιτούνται 30 ΔΜ. Στα παραπάνω μαθήματα του ΠΜΣ εμπεριέχεται –και βαίνει παράλληλα– ερευνητική απασχόληση και άσκηση των φοιτητών και φοιτητριών με τη συμμετοχή τους στα ερευνητικά προγράμματα των Εργαστηρίων Πειραματικής Παιδαγωγικής και Μικροδιδασκαλίας, των ερευνητικών μονάδων του Τομέα («Κέντρο Έρευνας Σχολικών Βιβλίων και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης», «Ιστορικό Αρχείο Νεοελληνικής Εκπαίδευσης», «Κέντρο Έρευνας, Τεκμηρίωσης, Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής για την Εκπαίδευση και το Φύλο», «Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Σχολείων σε θέματα Διοίκησης και Επιμόρφωσης») και σε άλλες ερευνητικές δραστηριότητες των μελών ΔΕΠ του Τομέα.

β) Διδακτορικό Δίπλωμα

Για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος προϋποτίθεται η επιτυχής ολοκλήρωση του παραπάνω κύκλου σπουδών και απαιτείται η ιδιαίτερη ενασχόληση των υποψηφίων με την επιστημονική περιοχή στην οποία εντάσσεται η ευρύτερη θεματική της υπό εκπόνηση διατριβής τους. Υποχρεούνται επίσης οι υποψήφιοι διδάκτορες να συμμετέχουν σε Colloquium που διοργανώνει σε ετήσια βάση ο Τομέας Παιδαγωγικής, όπου συζητείται διεξοδικά, με τη συμμετοχή των μελών του διδακτικού προσωπικού του Τομέα, ο σχεδιασμός και η διεξαγωγή της έρευνάς τους και οι φάσεις εκπόνησης της επί διδακτορία διατριβής, όπως ορίζουν οι σχετικές διατάξεις του Νόμου 2083/92.

Άρθρο 7. Αριθμός εισακτέων

Ο αριθμός των εισακτέων στο ΠΜΣ ορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε 30 κατ' έτος.

Άρθρο 8. Προσωπικό

Στο Πρόγραμμα διδάσκουν τα μέλη ΔΕΠ του Τομέα Παιδαγωγικής, που σήμερα είναι συνολικά δώδεκα (12).

Άρθρο 9. Υλικοτεχνική υποδομή

Αξιοποιείται η υλικοτεχνική υποδομή του Τομέα Παιδαγωγικής, των Εργαστηρίων Πειραματικής Παιδαγωγικής και Μικροδιδασκαλίας και των τεσσάρων ερευνητικών μονάδων του Τομέα («Κέντρο Έρευνας Σχολικών Βιβλίων και Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης», «Ιστορικό Αρχείο Νεοελληνικής Εκπαίδευσης», «Κέντρο Έρευνας, Τεκμηρίωσης, Πληροφόρησης και Συμβουλευτικής για την Εκπαίδευση και το Φύλο», «Κέντρο Έρευνας και Υποστήριξης Σχολείων σε θέματα Διοίκησης και Επιμόρφωσης»).

Άρθρο 10. Διάρκεια λειτουργίας

Το Π.Μ.Σ. του Τομέα Παιδαγωγικής με την παραπάνω μορφή θα λειτουργήσει έως και το ακαδημαϊκό έτος 2011-12.

Άρθρο 11. Κόστος λειτουργίας

Το ετήσιο κόστος λειτουργίας ανέρχεται ετησίως σε 36.000 € και αναλύεται:

- α) για την προμήθεια εξειδικευμένης βιβλιογραφίας και εξειδικευμένων επιστημονικών περιοδικών, προς συμπλήρωση των υφισταμένων κενών της Βιβλιοθήκης του Τομέα, το ποσό των 3.000 €.
- β) για την αγορά τεστ και προγραμμάτων, που κάθε φορά είναι αναγκαία για τη διεξαγωγή της έρευνας από τους μεταπτυχιακούς φοιτητές και φοιτήτριες, το ποσό των 3.000 €
- γ) για την προμήθεια άλλου ερευνητικού υλικού, αναλωσίμων υλικών, φωτοτυπικού υλικού κ.λπ. για τις ανάγκες των μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών, το ποσό των 6.000 €.
- δ) για την αποζημίωση μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών για τη συνεπικουρία μελών ΔΕΠ, το ποσό των 18.000 €.
- ε) για την αγορά εξοπλισμού (Η/Υ, εποπτικών μέσων διδασκαλίας, πολύ-μηχανημάτων) για τις ανάγκες των μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών, το ποσό των 6.000 €.

Το κόστος θα καλυφθεί από τον τακτικό προϋπολογισμό των επενδύσεων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθώς και από χορηγίες, δωρεές και επιχορηγήσεις από ερευνητικά προγράμματα των μελών ΔΕΠ κ.ά.

Άρθρο 12. Μεταβατικές διατάξεις

Όλα τα θέματα που δεν προβλέπονται στην παρούσα απόφαση θα ρυθμίζονται από τον εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας και από τα αρμόδια όργανα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

**6. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ:
«ΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ/ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΨΥΧΟΛΟΓΩΝ
ΣΤΗΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ»**

Το Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (ως επισπεύδον Τμήμα) σε συνεργασία με το Τμήμα Ψυχολογίας οργανώνει και λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2002/03 Διατμηματικό/ διεπιστημονικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών με θέμα «Ειδίκευση εκπαιδευτικών και σχολικών ψυχολόγων στην Παιδαγωγική της ισότητας των φύλων: προωθώντας την ιδεολογία της ισότητας στην εκπαιδευτική διαδικασία» Το κόστος λειτουργίας του Δ.Π.Μ.Σ. χρηματοδοτείται από το ΥΠ.Ε.Π.Θ.

6.1. ΠΡΟΣΦΕΡΟΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

- α) Κριτική θεώρηση και ανάλυση των σημαντικότερων φιλοσοφικών, κοινωνιολογικών και ψυχολογικών θεωριών για τα φύλα
- β) Ιστορία των παιδαγωγικών ιδεών και ο παράγοντας φύλο – Ιστορικές αναδρομές: Ο παράγοντας φύλο στην εκπαίδευση.

Πολιτικές για την ισότητα των φύλων στους θεσμούς

Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

- α) Μεθοδολογία έρευνας:
- Φεμινιστικές προσεγγίσεις στην ερευνητική μεθοδολογία – Ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι συλλογής δεδομένων
  - Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων: άσκηση – Η έρευνα δράσης ως εργαλείο διερεύνησης σε θέματα φύλου – εφαρμογές.
  - Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής: μοντέλα ευαισθητοποίησης – εκπαίδευσης εκπαιδευτικών σε θέματα φύλου - Εφαρμογές
- β) Σύγχρονη έρευνα για το φύλο στην Ψυχολογία και Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης
- Ταυτότητες φύλου στην εφηβεία: έρευνα και ερμηνείες για το ρόλο του σχολείου – Φύλο, εκπαίδευση και ιδιότητα του πολίτη
  - Διερευνώντας τη διαμόρφωση των ταυτοτήτων φύλου στην οικογένεια
  - Διαπολιτισμικότητα και Φύλο– Εκπαιδευτικές πολιτικές για την ισότητα των φύλων
  - Φύλο, διαδικασίες μετάβασης από το σχολείο στο επάγγελμα και επαγγελματική συμβουλευτική εφήβων
- γ) Σύγχρονη έρευνα στην Παιδαγωγική και την εκπαίδευση
- Η εξέλιξη της γυναικείας εκπαίδευσης στην Ελλάδα. Γυναίκες παιδαγωγοί και εκπαιδευτικοί.
  - Η παρουσία των γυναικών εκπαιδευτικών στην Προσχολική-Πρωτοβάθμια-Δευτεροβάθμια και Ανώτατη Εκπαίδευση.
  - Παρεμβάσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία και στη ζωή του σχολείου: Ο ρόλος των εκπαιδευτικών.
  - Η διάσταση του φύλου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα και τα σχολικά βιβλία: δεδομένα σύγχρονων ερευνών.

Γ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

- α) Πρακτική Άσκηση σε σχολεία, Συμβουλευτικούς Σταθμούς, Γ.Δ.Α. κ.ά. σχετικούς φορείς
- β) Εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας

Δ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

- α) Πρακτική Άσκηση σε σχολεία
- β) Εκπόνηση Διπλωματικών Εργασιών

6.2. ΥΠΟΥΡΓΙΚΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Άρθρο 1. Γενικές διατάξεις

Το Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (ως επισπεύδον Τμήμα) σε συνεργασία με το Τμήμα Ψυχολογίας οργανώνει και λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2002/03, σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 10 έως 14 του Ν.2083/1992 και του άρθρου 5, παράγραφος 12 του Ν. 2916/2001, «Διατμηματικό/ διεπιστημονικό μεταπτυχιακό πρόγραμμα ειδίκευσης εκπαιδευτικών/ σχολικών ψυχολόγων στην Παιδαγωγική της ισότητας των φύλων».

Άρθρο 2. Αντικείμενο και σκοπός

του Διατμηματικού/ Διεπιστημονικού μεταπτυχιακού προγράμματος ειδίκευσης εκπαιδευτικών/ σχολικών ψυχολόγων στην Παιδαγωγική της ισότητας των φύλων.

Πρόκειται για Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών που στοχεύει στην ειδίκευση εκπαιδευτικών και σχολικών ψυχολόγων σε θέματα σχετικά με τη διαμόρφωση των ταυτοτήτων φύλου και την προώθηση της ισότητας στο σχολείο. Στο πλαίσιο του προγράμματος αυτού, που οδηγεί στη λήψη Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης και Διδακτορικού, συνεργάζονται ο Τομέας Παιδαγωγικής του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής και το Τμήμα Ψυχολογίας του ΑΠΘ. Στόχοι του προγράμματος είναι:

- 1) να καταστήσει ειδικούς στη θεματική της ισότητας των φύλων άτομα που αποτελούν εν δυνάμει στελέχη της εκπαίδευσης (πτυχιούχους των λεγόμενων Τμημάτων που προετοιμάζουν εκπαιδευτικούς και Τμημάτων Ψυχολογίας) παρέχοντάς τους τη δυνατότητα
  - α) να μελετήσουν σε βάθος διεπιστημονικές θεωρητικές και ερευνητικές προσεγγίσεις των γυναικείων σπουδών με επικέντρωση στον εκπαιδευτικό χώρο,
  - β) να εξοικειωθούν με τις μεθόδους της φεμινιστικής έρευνας,
  - γ) να προσεγγίσουν τον προβληματισμό που έχει να κάνει με την επίδραση του παράγοντα φύλο στην εκπαίδευση,
  - δ) να συνειδητοποιήσουν τους μηχανισμούς της κοινωνικής κατασκευής των ταυτοτήτων φύλου,
  - ε) να εκπαιδευθούν ώστε να αναγνωρίζουν την ανισότητα των φύλων στην εκπαίδευση και να προωθούν τη διαμόρφωση ισότιμων σχέσεων των φύλων στο σχολείο, και
- στ) να ασκηθούν στο σχεδιασμό, την υλοποίηση και την αξιολόγηση παρεμβατικών δράσεων στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι απόφοιτοι-ες του προγράμματος θα αποτελέσουν ένα ειδικά καταρτισμένο εκπαιδευτικό δυναμικό, το οποίο θα μπορεί να στηρίζει και να προωθεί μελλοντικά την εκπαιδευτική πολιτική για την ισότητα των φύλων, που ξεκίνησε με το σχεδιασμό του Β' ΕΠΕΑΕΚ.
- 2) να δημιουργήσει νέο επιστημονικό δυναμικό, το οποίο θα στελεχώσει μελλοντικά τα Πανεπιστήμια και το οποίο θα είναι ικανό να προωθήσει την έρευνα και τη διδασκαλία των γυναικείων σπουδών, του φεμινιστικού προβληματισμού στην επιστήμη και της ισότητας των φύλων στον ακαδημαϊκό χώρο.

Άρθρο 3. Μεταπτυχιακοί τίτλοι σπουδών

Το προτεινόμενο πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών απονέμει:

- 1) Μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης στην παιδαγωγική της ισότητας των φύλων
- 2) Διδακτορικό δίπλωμα ειδίκευσης στην παιδαγωγική της ισότητας των φύλων

Άρθρο 4. Κατηγορίες πτυχιούχων

Στο Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΔΠΜΣ) των Τμημάτων Φιλοσοφίας- Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι Τμημάτων: Φιλοσοφίας και Παιδαγωγ-

γικής, Φιλοσοφίας Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, καθώς και ομοειδών Τμημάτων Φιλοσοφικών Σχολών, των Παιδαγωγικών Τμημάτων Δημοτικής Εκπαίδευσης, των Τμημάτων Σχολών Θετικών Επιστημών καθώς και πτυχιούχοι Τμημάτων Ψυχολογίας που δεν ανήκουν στις Φιλοσοφικές Σχολές.

Γίνονται ακόμη δεκτοί/ές: α) πτυχιούχοι ομοταγών ιδρυμάτων της Αλλοδαπής, εφόσον προσκομίσουν επισήμως αναγνωρισμένους ως ισότιμους τίτλους σπουδών και β) πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων και Σχολών Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης, οι οποίοι διαθέτουν τριετή τουλάχιστον αποδεδειγμένη εκπαιδευτική εμπειρία.

Άρθρο 5. Χρονική διάρκεια

Η χρονική διάρκεια των σπουδών για την απονομή του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης στην Παιδαγωγική της Ισότητας των Φύλων ορίζεται σε τέσσερα ακαδημαϊκά εξάμηνα (minimum) έως έξι εξάμηνα (maximum), του δε διδακτορικού διπλώματος σε έξι εξάμηνα (minimum) έως δώδεκα εξάμηνα (maximum) πλέον του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης.

Άρθρο 6. Πρόγραμμα Μαθημάτων

Τα μαθήματα του Δ.Μ.Π.Σ. με ειδίκευση στην Παιδαγωγική της Ισότητας των Φύλων κατανέμονται ως εξής:

Α) Στο πρώτο ακαδημαϊκό εξάμηνο διδάσκονται τα εξής υποχρεωτικά μαθήματα και ταχύρυθμα σεμινάρια:

- α) Κριτική θεώρηση και ανάλυση των σημαντικότερων φιλοσοφικών, κοινωνιολογικών και ψυχολογικών θεωριών για τα φύλα
- β) Ιστορία των παιδαγωγικών ιδεών και ο παράγοντας φύλο
  - Ιστορικές αναδρομές: Ο παράγοντας φύλο στην εκπαίδευση.
  - Πολιτικές για την ισότητα των φύλων στους θεσμούς

Β) Στο δεύτερο ακαδημαϊκό εξάμηνο διδάσκονται τα εξής υποχρεωτικά μαθήματα και ταχύρυθμα σεμινάρια:

α) Μεθοδολογία έρευνας:

- Φεμινιστικές προσεγγίσεις στην ερευνητική μεθοδολογία
  - Ποιοτικές και ποσοτικές μέθοδοι συλλογής δεδομένων
- Μέθοδοι ανάλυσης δεδομένων: άσκηση
  - Η έρευνα δράσης ως εργαλείο διερεύνησης σε θέματα φύλου – εφαρμογές.
- Ο εκπαιδευτικός ως ερευνητής: μοντέλα ευαισθητοποίησης
  - εκπαίδευσης εκπαιδευτικών σε θέματα φύλου - Εφαρμογές

β) Σύγχρονη έρευνα για το φύλο στην Ψυχολογία και Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

- Ταυτότητες φύλου στην εφηβεία: έρευνα και ερμηνείες για το ρόλο του σχολείου – Φύλο, εκπαίδευση και ιδιότητα του πολίτη
  - Διερευνώντας τη διαμόρφωση των ταυτοτήτων φύλου στην οικογένεια
  - Διαπολιτισμικότητα και Φύλο
    - Εκπαιδευτικές πολιτικές για την ισότητα των φύλων
  - Φύλο, διαδικασίες μετάβασης από το σχολείο στο επάγγελμα και επαγγελματική συμβουλευτική εφήβων
- γ) Σύγχρονη έρευνα στην Παιδαγωγική και την εκπαίδευση
- Η εξέλιξη της γυναικείας εκπαίδευσης στην Ελλάδα.
  - Γυναίκες παιδαγωγοί και εκπαιδευτικοί.

- Η παρουσία των γυναικών εκπαιδευτικών στην Προσχολική-Πρωτοβάθμια-Δευτεροβάθμια και Ανώτατη Εκπαίδευση.

- Παρεμβάσεις στην εκπαιδευτική διαδικασία και στη ζωή του σχολείου: Ο ρόλος των εκπαιδευτικών.
- Η διάσταση του φύλου στο Αναλυτικό Πρόγραμμα και τα σχολικά βιβλία: δεδομένα σύγχρονων ερευνών.

Γενικό Σύνολο Μονάδων για το πρώτο έτος σπουδών:

Γ) Στο τρίτο ακαδημαϊκό εξάμηνο διδάσκονται τα εξής υποχρεωτικά μαθήματα και ταχύρυθμα σεμινάρια:

α) Πρακτική Άσκηση σε σχολεία, Συμβουλευτικούς Σταθμούς,

Γ.Δ.Α. κ.ά. σχετικούς φορείς

β) Εκπόνηση Διπλωματικής Εργασίας

Δ) Στο τέταρτο ακαδημαϊκό εξάμηνο:

α) Πρακτική Άσκηση σε σχολεία

β) Εκπόνηση Διπλωματικών Εργασιών

Γενικό Σύνολο Μονάδων για το δεύτερο έτος σπουδών:

Επιπλέον, κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/τριες θα παρακολουθήσουν σεμινάρια στη χρήση των Νέων Τεχνολογιών και θα συμμετάσχουν σε ερευνητικές δραστηριότητες.

Συνολικά για το διετή κύκλο σπουδών και την απονομή του διπλώματος απαιτούνται 120 ΠΜ. Στα παραπάνω μαθήματα του Δ.Π.Μ.Σ. εμπεριέχεται – και βαίνει παράλληλα – ερευνητική απασχόληση και άσκηση των φοιτητών/τριών με τη συμμετοχή τους στα ερευνητικά προγράμματα των δύο Τμημάτων.

Μετά την επιτυχή περαίωση των δύο πρώτων εξαμήνων ο μεταπτυχιακός φοιτητής/τρια αναλαμβάνει την υποχρέωση να επιλέξει θέμα και επόπτη για τη διπλωματική εργασία σε ένα από τα γνωστικά αντικείμενα της ειδικεύσεως.

Για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος προϋποτίθεται η επιτυχής ολοκλήρωση του παραπάνω κύκλου σπουδών και απαιτείται η ιδιαίτερη ενασχόληση των υποψηφίων με την επιστημονική περιοχή στην οποία εντάσσεται η ευρύτερη θεματική της υπό εκπόνησης διατριβής τους. Για τους κατόχους Μεταπτυχιακού Τίτλου Σπουδών άλλων επιστημονικών περιοχών ή Τμημάτων άλλων Σχολών η Ε.Δ.Ε. θα αποφασίζει, κατά περίπτωση, την αποδοχή ή όχι των υποψηφίων διδακτόρων σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

Άρθρο 7. Αριθμός εισακτέων

Ο αριθμός των εισακτέων στο πρόγραμμα του α΄ κύκλου ορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε 10 κατ' έτος.

Άρθρο 8. Προσωπικό

Στο Πρόγραμμα θα διδάξουν μέλη ΔΕΠ του Τμημάτων Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας, μέλη ΔΕΠ άλλων Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής, μέλη ΔΕΠ άλλων ελληνικών Πανεπιστημίων, ξένοι καθηγητές και καθηγήτριες. Ο αριθμός των μελών ΔΕΠ του Τμήματος Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής είναι 26 και του Τμήματος Ψυχολογίας είναι 24.

Άρθρο 9. Υλικοτεχνική υποδομή

Αξιοποιείται η υλικοτεχνική υποδομή του Τομέα Παιδαγωγικής και του Τμήματος Ψυχολογίας η οποία θα αναβαθμιστεί με αναμόρφωση των αιθουσών και την προμήθεια σύγχρονου ηλεκτρονικού εξοπλισμού.

Άρθρο 10. Διάρκεια λειτουργίας

Παρατείνεται η λειτουργία του Π.Μ.Σ. έως και το ακαδημαϊκό έτος 2009-2010, οπότε και θα αξιολογηθεί η δυνατότητα συνέχισης λειτουργίας του, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στο ν. 3685/2008 (Φ.Ε.Κ. 148/τ.Α').

Άρθρο 11. Κόστος λειτουργίας

Κατά τη διάρκεια λειτουργίας του ΠΜΣ το κόστος υπολογίζεται σε 23.000 ευρώ ετησίως και αναλύεται ως εξής:

Αμοιβή ανατιθέμενου εκπαιδευτικού και βοηθητικού διδακτικού έργου μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών ευρώ	5000 ευρώ
Μετακινήσεις-μετακλήσεις επιστημονικού προσωπικού	2000 ευρώ
Αναλώσιμα (Η/Υ και μηχανών γραφείου)	2000 ευρώ
Φωτοτυπίες	3000 ευρώ
Όργανα, ηλεκτρονικοί υπολογιστές, λογισμικό, και τεστ για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς	4000 ευρώ
Τεχνική υποστήριξη Η/Υ και τεχνικών συστημάτων	2000 ευρώ
Λοιπά λειτουργικά έξοδα	5000 ευρώ

Το κόστος λειτουργίας του Δ.Μ.Π.Σ. θα καλυφθεί α) από τον τακτικό προϋπολογισμό του Τμήματος Φιλοσοφίας-Παιδαγωγικής και β) τα έσοδα από ερευνητικά προγράμματα.

Άρθρο 12. Μεταβατικές διατάξεις

Όλα τα θέματα που δεν προβλέπονται στην παρούσα απόφαση θα ρυθμίζονται από τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας και από τα αρμόδια όργανα σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

